

Uvodnik

Kakšna izjemna lastnost živih bitij je zmožnost učenja! Ko se ozremo nazaj v življenje, ugotovimo, da nikoli nismo bili brez učiteljev. Učitelji res niso bili vedno ljudje, razen tega naukov nismo vedno razumeli ali v njih uživali, vseeno pa se procesu učenja vse do smrti ne moremo izogniti.

Pedagogi učence spremljate skozi ključne faze osebnostnega razvoja. Pri šestih do osmih urah dnevno, petkrat tedensko, vam je kot učitelju usojeno, da postanete eden izmed najvplivnejših ljudi v življenjih svojih učencev. Takoj za starši se učenci zgledujejo po vas, osnovnošolskih učiteljih. Kot srednješolski učitelji boste dijake spremljali v obdobju najpomembnejšega prehoda, mladostništvu. Učencev pa ne morete samo spremljati, neogibno jim tudi pomagata rasti.

Ni vedno enostavno pozitivno vplivati na otrokovo življenje. Nekateri potrebujejo le nekaj vzpodbude, drugi imajo v zasebnem življenju hude težave in bodo potrebovali

pogovor z nekom, ki jim bo prisluhnil. Dober učitelj bo zaznal, kaj učenec potrebuje, da bi izboljšal svoje rezultate in mu bo po najboljših močeh pomagal.

Možnosti vpliva na učence je nešteto, v grobem pa jih lahko strnemo v tri področja:

1. Izobraževanje

Učenje naj bo zanimivo in zabavno, saj so vzpodbudne učne ure, kjer je otrok aktivno vpleten v predmetne vsebine, ključnega pomena za njegovo uspešnost. Nekateri učenci, ki so nagnjeni k motečemu vedenju, so še bolj odvisni od tega, kako se bo učitelj odzval nanje. Naj vaša učilnica postane vznemirljivo okolje – tako boste zadržali otroško pozornost in radovednost, odprli boste polje izzivov. Učne vsebine se bodo lažje ponotranjile, proces učenja pa bo postal nekaj, kar bo motivirano z naravno človeško predispozicijo, s čudenjem.

2. Navdih

Ste kdaj imeli učitelja, ki vas je navdihnil, da ste se pri določenem predmetu še bolj potrudili, kot bi se sicer? Ste morda zaradi katerega izmed svojih učiteljev celo zašli v pedagoško smer? Učenci, navdahnjeni s strani učiteljev, dosegajo neverjetne stvari. Navdih je ključen pri vzpodbudi za uresničevanje potencialov, zavzame pa

lahko različne oblike. Morda ste nekemu do boljših rezultatov pomagali s postavitvijo kratkoročnih dosegljivih ciljev, ki so ga pozneje vodili do zelenega poklica.

3. Usmerjanje

Kadar učenci oklevajo med pomembnimi življenjskimi odločitvami, ste učitelji lahko zaupni vir, h kateremu pridejo po nasvet. Morda niti ne vedno z besedo, pač pa tudi z vedenjem ali celo z odklonskim vedenjem. Na vas je, da prepoznate klic po pozornosti, izostrite čute, intuicijo in se ustrezno odzovete. Pedagogi učencem lahko pomagata, da se navdušijo nad možnostjo višje izobrazbe, najdejo različne poklicne usmeritve, ki jih pritegnejo ali tekmujejo v panogah, h katerim se sami prej ne bi upali niti prijaviti.

Dober učitelj se z učenci poveže na več ravneh. Ne zanima ga le akademski napredek, temveč sledi temu, kar je za otroka najboljše, tako v učilnici, kakor tudi zunaj nje. Ko snujete kakovostne odnose, vplivate na vse vidike otrokovega življenja, učite jih naukov, ki jim bodo k uspehu pomagali tudi onkraj preverjanja znanja ali standardiziranih testov. Eno drži in temu se ne moremo izogniti: **Učitelji spreminjate življenja.**

Polona Meglič

2 - BESEDE V SVOJI VELIČINI – PRIMER DOBRE PRAKSE / AVTORICA: CVETKA RENGEO

4 - KAKO PRED OPISMENJEVANJEM UGOTOVITI (PRED)PISMENOST UČENCEV NA TRI RAZLIČNE NAČINE / AVTORICA: MOJCA JELENC

7 - DVOJEZIČNO JEZIKOVNO IZRAŽANJE Z UPORABO METODE NTC V SKUPINI MALČKOV / AVTORICA: TINA KLJUČANIN

10 - GLEDALIŠČE KAMIŠIBAJ KOT INTERESNA DEJAVNOST / AVTORICA: METKA KRISTAN

13 - POZOR! KURE NA DELU! / AVTORICE: MAJA BUBIK, TATJANA KRAJNC BARIČ, SONJA REBERNIK, MOJCA ŠON

16 - MLADOSTNIKOVA POT DO MOČNE SAMOZAVESTI / AVTORICI: VESNA TRANČAR, KIM ŠIREC

23 - OPISNO OCENJEVANJE PRI PREDMETU ŠPORT / AVTORICA: MAG. KSENIJA PIRIH TAVČAR

28 - PLANINSKI KROŽEK V OSNOVNI ŠOLI / AVTORICA: MARIJA ČIBEJ

31 - POMEN VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA NA PODROČJU PROMETA PRI PREDŠOLSКИH OTROCIH / AVTORICA: SABINA ŽAVSKI

34 - UČENJE RAČUNALNIŠTVA V OSNOVNI ŠOLI / AVTOR: SAŠO BOŽIČ

39 - SIMBOLNA IGRA OTROK / AVTORICA: MAJA GORENC ŠULC

41 - SOCIALNE INTERAKCIJE V VRTCU / AVTORICA: BARBARA KOBLAR

43 - SODOBNI PRISTOP K TEHNIČNIM VSEBINAM V OSNOVNI ŠOLI / AVTORICA: MAG. ANDREJKA ZVER

45 - PODJETJA IN IZOBRAŽEVALNE INSTITUCIJE Z ROKO V ROKI - STROKOVNO USPOSABLJANJE IN DVIG POKLICNIH KOMPETENC UČITELJEV V PODJETJU / AVTORICA: VESNA TRANČAR

48 - TKANJE PRIJATELJSKIH VEZI / AVTORICA: DRAGICA KUMER

49 - USTVARJALNI GIB V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU / AVTORICA: PETRA ZUPANČIČ

52 - POVEZAVA IZKUSTVENEGA IN SODELOVALNEGA UČENJA PRI TEHNIŠKEM DNEVU / AVTORICA: DANIELA ČALUŠIČ

BESEDE V SVOJI VELIČINI – PRIMER DOBRE PRAKSE / Avtorica: Cvetka Rengeo, prof. slov. in soc., šolska knjižničarka / OŠ Beltinci

V zadnjem času pogostokrat slišimo, da je čas, v katerem živimo, drugačen, da je hiter in nepredvidljiv. Strokovni delavci v šolah in vrtcih v vsakodnevni pogovorih večkrat ponovimo, da so tudi učenci drugačni kot pred petimi ali desetimi leti. Menim, da je nesluten tehnološki razvoj skupaj z »zahtevami« potrošniške družbe prinesel s sabo pozitivne in negativne stvari in da smo se v to »zanko« ujeli otroci oz. učenci, njihovi starši in tudi mi, učitelji. Največ težav imamo zaradi tega najpogosteje prav v komunikaciji.

Dajana Jovanovič v svojem prispevku *Učitelj – vmesni člen do znanja* (2013) meni, da imajo besede velik vpliv na naše življenje. Lahko nas spodbudijo, oblikujejo, imajo moč, da nas motivirajo ali zatrejo. Tisto, kar veliko poslušamo, sčasoma tudi sprejmemo, posvojimo ali ponotranjimo. Velikokrat začenjamo verjeti, kar slišimo, ne da bi se o tem predhodno prepričali.

V predšolskem obdobju je otrok praviloma deležen veliko pozitivne komunikacije in spodbud. Ko odrašča, se načini komunikacije spreminjajo. V času šolanja otrok dozoreva in spreminja svoj značaj. Posledično se spreminja tudi način komuniciranja. Praviloma posvoji tisto obliko komunikacije, ki jo sam pozna. S primerno in pravilno komunikacijo vplivamo na oblikovanje osebnosti mladega človeka.

V 7. razredu sem pred kratkim pri uri slovenščine izvedla delavnico z naslovom Besede v svoji veličini, na kateri smo razmišljali o moči besed.

Cilji delavnice:

Učenci:

- bolje spoznajo vpliv sporočil – negativnih in pozitivnih,
- razmišljajo, kako doživijo negativno sporočilo, kako se ob njem počuti, kako se odzovejo in kako vpliva nanje lepa beseda, lepa misel,
- iščejo pozitivno v sebi in drugih ter to izrazijo.

Potek dela:

1. DEL: NEGATIVNA SPOROČILA

Najprej sem učencem razdelila lističe z negativnimi sporočili. Vsak učenec je iz košarice izvlekel eno sporočilo. Posebej sem poudarila, da gre le za

vajo in da je pomembno, da vsi udeleženci istočasno razprejo in preberejo sporočila. Učenci so sporočila najprej prebrali tiho, potem pa glasno. Sama sem opazovala njihove odzive in obražno mimiko.

Primeri negativnih sporočil:

S tabo mi ni prijetno.

Čudno frizuro imaš.

Stvari, ki jih pripoveduješ, niso zanimive.

Sošolci te ne marajo.

Bodi raje tiho.

Nimaš smisla za humor.

Nisem rad s teboj.

Nimaš prijateljev.

Imaš čudne hlače.

Dolgočasen si.

2. DEL: POZITIVNA SPOROČILA

Nato sem učencem razdelila še lističe s pozitivnimi sporočili. Zopet je vsak učenec iz košarice izvlekel eno sporočilo. Učenci so sporočila najprej prebrali tiho, potem pa glasno.

Primeri pozitivnih sporočil:

S tabo mi je zelo prijetno.

Všeč mi je tvoja nova frizura.

Rad se pogovarjam s tabo.

Veliko veš o zgodovini.

Nate se lahko zanesem.

Sošolci te imamo radi.

Lepe oči imaš.

Dober prijatelj si.

Vedno me spraviš v dobro voljo.

Tvoje ideje so super.

3. DEL: POGOVOR

Ko je vsak učenec prebral svoje pozitivno sporočilo, sem vodila pogovor s pomočjo vprašanj:

- Kako ste se počutili, ko ste prebrali slaba sporočila?
- Kako ste se počutili, ko ste prebrali pozitivna sporočila?

- Kako se odzovete na pohvalo, kako na kritiko?
- Ali tudi sami taka sporočila izrekate drugim? V katerih primerih?
- Kaj bi lahko iz povedanega zaključili?

4. DEL: POVZETEK POGOVORA

Učenci so bili zelo presenečeni, ko se prebirali negativna sporočila. Spogledovali so se in niso vedeli, kaj to pomeni, čeprav sem jim razložila, kaj je namen delavnice, da bomo razmišljali o pomenu prijaznih in o pomenu neprijaznih besed. Ko so dobili pozitivna sporočila, so postali boljše volje. Priznali so, da je bilo lepše prebrati pozitivno misel, da v svojem vsakdanu dobivajo pozitivna in negativna sporočila in da znajo tudi sami užaliti, prizadeti, čeprav se tega pogostokrat ne zavedajo. V konflikten odnos pogostokrat stopajo z brati in sestrami ter s sošolci.

5. DEL: PISANJE POZITIVNEGA SPOROČILA SOŠOLCEM

Vsakemu učencu sem dala barvast karton. Vsak učenec je obvezno lemu in desnemu sošolcu ter dvema ali več sošolcem zapisal njegovo dobro lastnost, kaj občuduje pri njem, lahko mu je napisal zahvalo za pomoč itd. Edini pogoj je bil, da je bilo sporočilo pozitivno, lepo, dobro, napisano s čitljivo pisavo.

Nekaj zapisov učencev:

- *Občudujem te, ker si zelo prijazna in dobra v odbojki.*
- *Hvala, ker si dobra prijateljica.*
- *Hvala, da mi vedno stojiš ob strani in mi pomagaš.*
- *Občudujem te, ker si dober pri matematiki.*

EVALVACIJA DELAVNICE

Naše počutje čez dan je v veliki meri odvisno od tega, kako preživimo jutro. Če zjutraj slišimo prijazne, lepe in pozitivne besede, potem se dobro počutimo ves dan. Učencem sem želela z delavnico pokazati, da se lahko odločimo, da v vsakem sošolcu najdemo nekaj dobrega, saj si vsak izmed nas želi slišati lepe stvari. Učenci so priznali, da jim sicer besede nepremišljeno velikokrat uidejo iz ust, a se znajo opravičiti, vendar tega ne storijo vedno. Učenci so povedali, da so se jih lepe misli in želje, ki so jih zapisali njihovi sošolci, dotaknile in jih pozitivno presenetile.

ZAKLJUČEK

Biti učitelj ni lahka naloga. Učitelji jemljemo svoj poklic kot poslanstvo, verjamem, da večina tudi kot način življenja. Naša primarna naloga je vzpodbujati in vzgajati vse otroke v odgovorne odrasle z etičnimi standardi, s katerimi bodo kos nalogam in zahtevam v sodobni družbi. Z vsemi učenci, posebej z učenci, ki imajo različne

težave, moramo vzpostaviti spoštljiv in umirjen odnos, odnos, v katerem so bodo počutili varno in sprejeto.

Vira:

Jovanovič, D. *Učitelj-vmesni člen do znanja*. V: Avtonomija v šoli: zbornik

prispevkov s 6. mednarodnega simpozija, 15.–16. 2. 2013. Črenšovci: OŠ Franceta Prešerna Črenšovci.

Vtič Tršinar, D. (2007). *Iskalci biserov: priročnik za razredne ure*. Maribor: Društvo za boljši svet.

KAKO PRED OPISMENJEVANJEM UGOTOVITI (PRED)PISMENOST UČENCEV NA TRI RAZLIČNE NAČINE

/ Avtorica: Mojca Jelenc, prof. razrednega pouka / OŠ Drska

V članku je na kratko predstavljena definicija opismenjevanja in kaj piše o tem v učnem načrtu za slovenščino. Sledi kratka predstavitev dela v razredu, kako z učenci izvajam različne naloge o glasovnem zavedanju. Predstavljeni in opisani so trije postopki preverjanja učenčevega znanja poznavanja glasov oz. črk. Na podlagi teh rezultatov so učenci razporejeni v tri skupine, v katerih rešujejo različno zahtevne naloge.

Začetno (pred)opismenjevanje v 1. razredu je ena izmed najzahtevnejših nalog, ki jih ima učitelj. Saj pismenost pojmuje kot kompleksno sposobnost, ki vključuje številne spretnosti in sposobnosti branja, pisanja (tudi računanja), pri čemer je poudarjen različen razvoj pismenosti glede na starost, spol, izobrazbo in druge dejavnike (npr. Socialni kontekst). Temeljni element vseh pismenosti je bralna pismenost (Pečjak 2010, 15).

Pri začetnem opismenjevanju so pomembne predvsem otrokove zmožnosti za učenje branja in pisanja, tj. zmožnost dekodiranja, ki zajema vidno in slušno razumevanje, ter druge miselne procese, ki so potrebni za uspešno učenje branja in pisanja (Grginič 2010, 11).

KAJ PRAVI UČNI NAČRT ZA SLOVENŠČINO?

T. i. začetno opismenjevanje traja celotno prvo vzgojno-izobraževanje (in sicer v 1. in 2. razredu kot sistematično uvajanje tehnike branja in pisanja, v 3. razredu pa kot njeno utrjevanje in izboljševanje) (POS UN, 2011, 4). Pri operativnih ciljih za področje jezika pa je spodaj opomba, kjer piše:

Učenci prehajajo skozi navedene faze glede na razvite veščine, spretnosti in zmožnosti ter glede na svoje znanje branja/pisanja (to je šele tedaj, če oziroma ko imajo ustrezno razvito predhodno zmožnost. Zato naj učitelj na začetku vzgojno-izobraževalnega obdobja in tudi sproti pri vsakem učencu preverja razvitost veščin, spretnosti in zmožnosti, potrebnih za branje/pisanje, nato pa naj za vsakega učenca izdela individualni načrt razvijanja zmožnosti branja in pisanja. Ob tem naj pri učencih razvija

zanimanje za branje in pisanje (prav tam, 9).

V letošnjem šolskem letu sem si zastavila cilj, da bom pred obravnavo črk, preverila učenčevo znanje začetne pismenosti (poznavanje glasov, črk in pisanje besed ter branje). Na podlagi teh analiz poteka pouk sedaj diferencirano v treh skupinah učencev.

V prvem triletju imamo učitelji velik izziv, kako diferencirati pouk opismenjevanja. Vsi si želimo najti ravnovesje med otrokovimi sposobnostmi in (velikimi) pričakovanji nas učiteljev in tudi staršev.

NAJPREJ GLASOVNO ZAVEDANJE

V prvi polovici šolskega leta sem dala poudarek glasovnemu zavedanju črk. Glasovno zavedanje se deli na glasovno razločevanje in razčlenjevanje, pri čemer je razločevanje pogoj za razvoj razčlenjevanja. Sposobnost razločevanja opredeljuje kot ločevanje posameznih glasov med seboj in je ključni dejavnik za uspešnost dekodiranja v fazi začetnega opismenjevanja (Pečjak 2010, 72).

Tuje in domače raziskave namreč kažejo, da je glasovno zavedanje zelo povezano z učenjem branja in pisanja. Slabo razvito glasovno zavedanje je vzrok za težave pri začetnem branju in pisanju, bralnem razumevanju, spominu, besednem zakladu ... (Potočnik 2008, 48).

Učenci so v prvem polletju izvajali različne naloge za glasovno zavedanje: ugotavljali dolžine besed, členili povedi na besede, besede zlogovali, šteli zloge, iskali prvi/zadnji, srednji glas ... Pri spoznavanju oz. učenju glasov sem uporabila fonomimično metodo, kjer

izgovor naravnega glasu spremljajo gibi, ki naj bi prispevali k hitrejši zapornitvi (Pečjak 2010, 66). Uporabljen je bil monografski postopek, kjer učitelj posamezne črke/glasove obravnava drugo za drugo, po vnaprej določenem vrstnem redu – od lažjih k težjim in od pogosteje rabljenih črk do manj pogosto rabljenih (prav tam, 69). Tako je npr. vrstni red črk v delovnem zvezku za opismenjevaje Lili in Bine 1. del: I, A, N, T, M, E, J, V, O, K, L, P, R, U, D, C, Č, S, Š, B, H, G, Z, Ž, F.

Poleg izgovorjave glasu so se učenci vedno naučili še kratko pesem, v kateri je bil poudarjen tisti glas, ki so ga spoznali. Učenci so spoznavali glasove v kombinaciji z vajami za črke, in sicer so v zvezek naredili pravilno poteznost zapisa glasu/črke. Glas so iskali na začetku, na sredini in na koncu besede (glasovno razločevali), nato so jih slikovno prikazali v zvezku. Poteznosti pravilnega zapisa glasu/črke so vadili tudi v črtastem zvezku. S tem smo glasovni obravnavi glasu dodali vizualno.

DIAGNOSTICIRANJE OPISMENJEVALNIH ZMOŽNOSTI UČENCEV

Po obravnavi glasov je sledilo preverjanje učenčevega trenutnega stanja opismenjevalnega znanja na določenem področju s tremi preizkusi:

1. Ocenjevalna shema bralnih zmožnosti (OSBZ)
2. Samostojno glaskovanje besed v Delovnem zvezku za opismenjevanje (DZO) Lili in Bine 1. del
3. Narek

OCENJEVALNA SCHEMA BRALNIH ZMOŽNOSTI

Ocenjevalna shema bralnih zmožnosti avtoric Sonje Pečjak, Lidije Magajna, Anje Podlessek in Nataše Potočnik je

prvi slovenski standardiziran merski instrument, ki pomaga učiteljem določiti bralno zmožnost učencev in je primeren za ocenjevanje bralnih zmožnosti učencev v prvem triletju osnovne šole, še posebej za diagnosticiranje tistih učencev, ki ne dosegajo niti minimalnih bralnih standardov. OSBZ nudi možnost, da učitelj s posameznim učencem izvede celoten preizkus bralne zmožnosti ali samo posamezne podteste, glede na problematiko učenca. Podatki, zbrani z Ocenjevalno shemo bralnih zmožnosti, služijo učitelju kot povratna informacija, katere dele bralne zmožnosti je učencu že uspelo razviti oz. v kolikšni meri, predvsem pa kot informacija za načrtovanje učiteljevega nadaljnega dela z učenci (Pečjak in drugi 2011, 7).

Spremljanje razvoja bralnih zmožnosti je pomembno zaradi več razlogov: 1) učitelju nudi povratno informacijo, kako in koliko njihovi učenci dosegajo z učnim načrtom zastavljene cilje; 2) učitelju pomaga odkrivati močne in šibke točke učencev v razvoju bralne zmožnosti, kar je zlasti pomembno ob pojavljanju težav pri branju. To namreč 3) nudi izhodišče za učinkovito intervencijo – tako omogoča učitelju učinkovitejše poučevanje in prilagajanje dela učencu v okviru pomoči med rednim poukom, dopolnilnega pouka in/ali individualnega dela z učencem; hkrati pa mu pomaga tudi pri presoji, kdaj učenca napotiti k svetovalnemu delavcu na šoli ali pa v ustrezne specializirane ustanove (prav tam, 7).

OPIS POSAMEZNIH PREIZKUSOV OSBZ
Ocenjevalna shema v 1. razredu meri sposobnost fonološkega zavedanja, razumevanja prebranega in motivacije za branje. Osebnost sem pri diagnosticiranju uporabila dva podtesta, in sicer fonološko zavedanje in poznavanje črk.

PREIZKUS: FONOLOŠKO ZAVEDANJE
Fonološko zavedanje označuje sposobnost odkrivanja in manipuliranja z glasovi, ki se pojavljajo v govoru (npr. učenec v poimenovani besedi poišče prvi/zadnji/srednji glas, dva glasova združi v besedo, odmisli določen zlog

iz slišane besede in ponovi preostali del besede itd.). Strokovnjaki so mnenja, da ima fonološko zavedanje dva elementa: 1) znanje o glasovih in črkah ter odnosu črka – glas; 2) sposobnost sintetiziranja glasov, predstavljenih s črkami. Fonološko zavedanje vpliva na sposobnost dekodiranja, kajti pri dekodiranju mora učenec črke (grafeme) pretvoriti v glasove (foneme), pri zapisovanju besed pa slišane glasove v črke. [.../ Pouk opismenjevanja je smiselno, ko so otroci sposobni razmišljati tudi o glasovih v besedah (glasovna sestava besed), ne le o pomenu posameznih besed (prav tam, 16).

Sposobnost fonološkega zavedanja je tudi eden izmed najboljših napovedovalcev poznejše bralne uspešnosti učenca (prav tam, 16).

PREIZKUS: POZNAVANJE ČRK

Poznavanje črk se kaže skozi:

- poimenovanje črk, tj. pripisovanje (priklic) slušne podobe k dani vidni podobi;
- prepoznavanje črk, tj. poznavanje vidne podobe poimenovanih glasov;
- pisanje črk, ki kaže na poznavanje vidne podobe ali celo povezave glas – črka.

Predstavlja dokaz za vzpostavljene asociativne povezave med črkami in glasovi. To omogoča abecedno branje, ki predstavlja prvo branje in najracionalnejši pristop k učenju branja. Pri začetnem razvoju branja je fonološka pot, ki vključuje pretvarjanje črk v glasove in nato spajanje glasov, zelo pomembna in kritična. Povezovanje črk je močan napovednik uspeha pri branju, hkrati pa napredovanje v branju vodi do boljšega prepoznavanja črk (prav tam, 18).

Z natančnimi navodili, ki so jih avtorice OSBZ podale v priročniku Ocenjevalne sheme bralnih zmožnosti, sem z vsakim učencem opravila individualni test OSBZ 1- Z, ki je trajal 10–15 minut na vsakega učenca. Teste sem opravljala pred in med poukom ali po pouku. Vsak učenec je imel na voljo neomejeno časa. Največ časa so se

zadržali pri pisanju črk abecede, kjer so si morali priklicati črke. Ta postopek preverjanja je vzel veliko časa in je bil časovno najdaljši. Pri tem postopku sem učence preverila tako, da so glede na slišan glas, oblikovali ustni odgovor o glasu, sama pa sem ga zapisala na odgovorni list.

DELOVNI ZVEZEK ZA OPISMENJEVANJE

Poleg teh dveh podtestov iz OSBZ sem želela učence preveriti tudi s samostojnim glaskovanjem besed in zapis le-teh s črkami. Uporabila sem že obstoječo literaturo, ki jo tudi učenci uporabljajo. V zvezku za opismenjevanje Lili in Bine, 1. del, je na 6. in 7. strani naloga Število glasov v besedi. Po danih navodilih so jo reševali individualno. Pri tem postopku preverjanja so si učenci sami poimenovali in glaskovali besede, nato pa označili število glasov v besedi z barvanjem kvadratkov. Tisti, ki pa so prepoznali vsak glas in so ga znali zapisati, so to tudi naredili. Ta del poskusa so učenci opravili vsi naenkrat.

NAREK

Učenci so v črtast zvezek zapisali kratek narek, ki je vseboval 6 posameznih glasov, 2 besedi s tremi glasovi/črkami in eno besedo s 4. Poleg tega so morali zapisati še eno poved s 5 besedami. Tu se je pokazalo, kateri učenci imajo še težave. Nekateri so zapisali samo glasove, drugi poleg posameznih glasov tudi besede, tretji pa vse – tudi poved. Pri tem postopku preverjanja so morali učenci slišan glas priklicati in ga potem z vidno podobo – črko, zapisati. Tudi ta del poskusa so učenci opravili vsi naenkrat.

ZAKAJ KAR TRIJE PREIZKUSI DIAGNOSTICIRANJA?

Ugotoviti sem želela, ali je OSBZ dovolj za razvrstitev učencev v tri skupine. Potrebovala sem dodatno potrditev. Po drugem poskusu diagnosticiranja v DZO sem učence, ki so imeli nekaj težav pri izgovarjavi besed in glaskovanju, razporedila v drugo skupino. Težave učencev pri nareku je uvrstitev v nižjo skupino samo še potrdila. V primeru, da je učenec glede na znanje

na meji med skupinama (med višjo in nižjo skupino), ga je treba vedno uvrstiti v nižjo skupino, saj bo učenec med letom hitreje napredoval v višjo skupino, kot preostali učenci v skupini.

S pomočjo teh treh poskusov sem zbrala različne informacije o otrokovih potrebah in sposobnostih (pred opismenjevalnega znanja).

Zaradi dodatnega dela pri pripravi in izvajanju preizkusov je zelo pomembno timsko delo obeh strokovnih sodelavk v 1. razredu.

KAKO SO UČENCI RAZDELJENI/ RAZPOREJENI V SKUPINE?

V 1. skupini so učenci, ki slišijo vse glasove v besedi, jo znajo zapisati in tudi (pre)brati. V 2. skupini so razporejeni učenci, ki imajo delne težave še z razčlenjevanjem glasov – kakšnega še spustijo. Pri zapisu ne zapišejo še vseh in vendar že malo berejo. V 3. skupini pa so učenci, ki imajo težave z razločevanjem in razčlenjevanjem glasov. Tudi brati še ne znajo.

KAJ DELAJO UČENCI V POSAMEZNIH SKUPINAH

V nadaljevanju je na kratko predstavljeno nekaj nalog, ki jih učenci opravljajo po skupinah.

V 1. skupini učenci samostojno opravljajo naslednje naloge:

- pri glaskovanju besed zapišejo vse glasove s črkami;
- prepis iz slikopisa zapišejo samo z besedami;
- po prebranem slikopisu ali besedilu odgovarjajo na vprašanja;
- v kvadratu črk iščejo vodoravno in navpično besede, nato jih prepisejo v zvezek;
- v besedah manjka črka, jo vstavijo, nato iz nje sestavijo poved, ki jo zapišejo v zvezek;
- nadaljujejo besedilo z zapisom v zvezek;
- sliko opisujejo v povedih;
- zapisanim črkam morajo poiskati predhodnik in naslednik;
- in podobne naloge.

V 2. skupini učenci pod posrednim učiteljevim vodstvom rešujejo takšne naloge:

- pri glaskovanju besed s črko označijo mesto glasu;
 - pri prepisu slikopisa sličico zamenjajo z besedo;
 - pomešane črke pod sliko uredijo/ razvrstijo, da dobijo besedo in jo zapišejo;
 - sličice in besede izrežejo in jih prilepijo v tri stolpce (prvi – srednji – zadnji glas);
 - sličice glaskujejo in pod njih zapišejo manjkajoče črke. Napišejo tudi nekaj svojih primerov;
 - razporedijo sličice in besede v drevesni diagram;
 - besede sestavljajo v povedi;
- in podobne naloge.

V 3. skupini se učenci srečajo z naslednjimi nalogami, ki jih rešujejo tudi ob neposrednem vodstvu učitelja.

- pri glaskovanju pobarvajo polje, kjer se nahaja tisti glas, ki ga iščejo;
 - glasno berejo ob prisotnosti učitelja, pri učenju branja obvezno kažejo s prstom;
 - prepis slikopisa vsebuje tudi sličico;
 - v besedah poiščejo dotično črko in jo prevlečejo ali obkrožijo z barvico;
 - v besedo vstavijo pravo črko;
 - obkrožijo tiste sličice, ki vsebujejo prvi glas npr. p;
 - v kvadratu črk vodoravno in navpično poiščejo že dane besede in jih pobarvajo;
 - ugotavljajo oz. berejo, kolikokrat je zapisana določena beseda;
- in podobne naloge.

Učencem 3. skupine namenimo največ časa, saj želimo, da najhitreje napredujejo v znanju. Učencem 2. skupine že manj. 1. skupina zelo veliko dela opravi samostojno, brez učiteljeve pomoči ali usmeritve.

Končni cilj dela po skupinah je, da vsi učenci osvojijo velike tiskane črke. Z njimi lahko usvajajo nova znanja, ko z besedami oz. povedmi zapisujejo svoje misli, doživetja ... in berejo različna besedila ter si bogatijo besedni zaklad.

ZAKLJUČEK

V članku so na kratko zapisani trije postopki preverjanja učenčevega znanja poznavanja glasov oz. črk. Ali jih sliši, jih zna zapisati in kako uspešen je pri tem. S temi preizkusi lahko učenca natančno razdelimo v tri skupine glede na njihovo trenutno znanje. V času procesa usvajanja črk in branja lahko učenec s svojim napredkom napreduje v drugo učno skupino. Učitelji poskušamo z diferenciacijo pospešiti usvajanje znanja vseh učencev.

Viri in literatura:

- Grginič Marija (2010). Kako opismenjevat – poučevati ali učiti se pismenosti? Priročnik za učitelje. Mengeš: Izolit.
- Kramarič Mira, Kern Milka, Pipan Majda (2016). Lili in Bine: Delovni zvezek za opismenjevanje 1. del. Ljubljana: Rokus Klett.
- Pečjak Sonja (2010). Psihološki vidiki bralne pismenosti: od teorije k praksi. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Pečjak Sonja, Magajna Lidija, Potočnik Nataša (2009). Ocenjevalna shema bralnih zmognosti učencev 1. razreda. Predloga z navodili za izvedbo in vrednotenje – osnutek preliminarne oblike. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva.
- Pečjak Sonja, Magajna Lidija, Podlesek Anja, Potočnik Nataša (2011). Ocenjevalna shema bralnih zmognosti učencev 1.–3. razreda. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva.
- Pečjak Sonja, Potočnik Nataša (2011). Razvoj zgodnje pismenosti ter individualizacija in diferenciacija dela v prvem razredu osnovne šole. V: Bralna pismenost v Sloveniji in Evropi. Brdo pri Kranju: Zavod RS za šolstvo. 61–80.
- Potočnik Nataša (2008). Individualizirano opismenjevanje. Razredni pouk, let. 10 (št. 1–2)/2008. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. 45–49.
- Zrimšek Nataša (2003). Začetno opismenjevanje. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Učni načrt: Program osnovnošolskega izobraževanja: Slovenščina (2002). Kurikularna komisija za slovenščino. Ljubljana: Zavod za šolstvo.

DVOJEZIČNO JEZIKOVNO IZRAŽANJE Z UPORABO METODE NTC V SKUPINI MALČKOV / Avtorica: Tina

Ključanin / Vrtec Mornarček Piran

Zgodnje otroštvo je temelj, na katerem otrok gradi svoje celotno življenje. Predšolsko obdobje so ključna leta, v katerih otroci kažejo svojo originalnost, ustvarjalnega duha in domišljijo, ki jo je treba razvijati in porabljati kot metodo učinkovitega učenja.

Učiti se ne pomeni samo spoznavati nove stvari. Pomeni naučiti se sprejemati nove strategije in vedenjske vzorce, ki nam pomagajo v različnih življenjskih situacijah. Zato se vzgojitelji poslužujejo različnih učnih metod, preko katerih otroku lažje predstavijo tisto, kar mu je neznano. Cilji dejavnosti so bili proučiti program učenja NTC. Proučiti smo želeli njegov nastanek in delovanje, na čem temelji in na kakšen način ga lahko uporabimo pri delu z otroki. Z metodo NTC smo se poglobili na otrokovo izražanje v umetnosti. Ker sta v slovenski Istri jezika okolja slovenščina in italijanščina, nam je izziv predstavljalo zgodnje učenje italijanskega jezika v skupini malčkov.

OTROŠKI MOŽGANI

Otrokov razvoj poteka po določenih razvojnih stopnjah. Imenujemo jih tudi občutljiva ali kritična obdobja. Dojenčkovi možgani začnejo v tem obdobju ustvarjati povezave z neverjetno hitrostjo. V teh odločilnih letih se zaradi neposrednega vpliva otrokovih življenjskih izkušenj, predvsem čustvenih, v možganih ustvari, razklene in na novo ustvari na milijone povezav. V otrokovih zgornjih predelih možganov povezave nastajajo zelo hitro, kajti nanje vplivajo izkušnje v prvih letih življenja. Pravzaprav se kar devetdeset odstotkov rasti človeških možganov zgodi v prvih petih letih življenja. To pomeni, da zamujeno občutljivo obdobje težko nadomestimo (Bregant, 2012).

ZGODNJE UČENJE TUJEGA JEZIKA

Zgodnje učenje jezikov je naložba v prihodnost otrok. Dvojezičnost in večjezičnost pospešujeta tako kognitivni kot lingvistični razvoj otrok. Razvoj malčkovega govora se razlikuje v enojezični ali dvojezični družini. Razvoj na psiholingvistika uvršča večjezični

govor v poseben tip učenja jezika v otroštvu. Prvi stik s tujim jezikom ne vpliva samo na izgovarjavo. Otrok se nauči skladnje, besednega zaklada in zmožnosti slušnega razumevanja. Razlika med otrokom in odraslim pri rabi tujega jezika je, da odrasli razumejo jezik kot formalni sistem. Starejši otroci se tujega jezika učijo v formalni obliki, otroci v zgodnjem otroštvu pa jezik sprejemajo kot sredstvo za izražanje svojih želja.

Razvoj dvojezičnosti v zgodnjem otroštvu poteka v treh stopnjah:

- Prva stopnja, ki traja do približno treh let, je razvoj govora dvojezičnega otroka, zelo podoben govoru enojezičnega malčka. Otrok dojema oba jezika kot enega samega. Razvoj jezika pri dvojezičnem malčku je zelo podoben enojezičnemu v številu besed. V tem obdobju je otrok simultano izpostavljen dvema jezikoma. Odrasla oseba pri malčku spodbuja razlikovanje glasov, slovnice in besednjaka obeh jezikov.
- Druga stopnja poteka med tretjim in četrtem letom. Malček razlikuje oba jezika, sicer pa uporablja enaka slovnična pravila v obeh jezikih. V večini primerov otrok za vsako besedo v enem jeziku pozna primerno besedo še v drugem jeziku. Veliko otrok se dvojezičnosti zaveda in zna narediti preskok v jeziku.
- Tretja stopnja se nadaljuje po petem letu starosti. Malček govori dva jezika, ki imata različni slovnice in besednjak. Jezik povezujejo z neko osebo. Na primer, z mamo govori v italijanskem jeziku, z očetom v slovenskem jeziku.

Zgodnje uvajanje drugega jezika pozitivno vpliva na otrokov govorni, kognitivni in osebnostni razvoj. Spodbuja

divergentno mišljenje, zvišuje zmožnost jezikovne analize, spodbuja razvoj socialne kognicije in pozitivno pojmovanje samega sebe (Marjanovič Umek in drugi 2006).

STROKOVNA IZHODIŠČA NTC PROGRAMA

Program NTC je pedagoški pristop, ki temelji na prenosu znanja iz nevrofiziologije na področju vzgoje in izobraževanja in je namenjen spodbujanju razvoja otrok v predšolskem obdobju. Strokovne delavce »vzgojitelje« usmerja k tistim igralnim dejavnostim z otroki, ki še posebej vplivajo na nastajanje možganskih povezav v obdobju najintenzivnejšega razvoja. Program je sestavljen iz treh vidikov kognitivne aktivnosti, in sicer iz spodbujanja razvoja sinaps v možganih – nevronske mreže, spodbujanja pomnjenja z asociacijami ter spodbujanja funkcionalnega mišljenja (Juriševič in drugi 2010).

UČENJE (IN SPODBUJANJE POMNENJA) Z ASOCIACIJAMI

Učenje z asociacijami je hitra in najenostavnejša pot, kako v spomin vnesti nove informacije. Podatke si lahko zapomnimo zato, ker nam še neznan podatek povežemo z že usvojenim znanjem. Pri tem si lahko pomagamo z rimami, ki si jih lažje zapomnimo. Ravno tako so nam lahko v pomoč "nesmiselnice", ker si na humoren način zapomnimo novo snov. Tovrstno učenje je zelo zapleten proces, zato moramo otroke s takšnim učenjem spodbuditi čim bolj zgodaj v predšolskem obdobju. Otroci s pomočjo asociacije na sličico usvojijo novo besedo ali njen pomen, preko katere poteka nadgradnja učenja (Juriševič idr., 2010). Za učenje z asociacijami lahko uporabimo različne simbole, ki jih je možno zaslediti v naši okolici (razni piktogrami, zastave, emblemi športnih

društev, blagovne znamke idr.). Skozi te aktivnosti otroci spoznavajo simbole in se preko kombinacij naučijo funkcionalno razmišljati (Rajović, 2013).

SPodbujanJE RAZVOJA SPREtnOSTI PRIPOVEDOVANJA PRI OTROKU

Otrok pred tretjim letom starosti ne moremo spodbujati k domišljjskemu pripovedovanju. Vzgojitelj stimulira otroke k pripovedovanju z različnimi rekviziti ob vizualnih oporah (slikah, lutkah, z deli telesa in z raznimi igračkami). Predvsem je pomembno, da otrokom najprej omogočimo pripovedovanje na lasten način. Za pripovedovanje ob slikah so potrebni preprosti liki, ki otroke pritegnejo v zgodbo. Otroci od enega do treh let radi opazujejo slike in spremljajo pripovedovanje vzgojitelja. Slikovno gradivo služi kot motivacija in za lažje pomnjenje dogodkov (Lipnik in Matič 1993).

DEJAVNOSTI V VRTCU

Praktični del smo izvedli v vrtcu preko dejavnosti, ki smo jih za ta namen pripravili po metodi NTC. Želeli smo ugotoviti, ali je možno v prvem starostnem obdobju otroke spodbuditi k dvojezičnemu izražanju v umetnosti. Stimulirali smo jih z vizualnim plakatom, pri tem smo opazovali in spodbujali učenje otrok ter beležili njihovo uspešnost in znanje. Dejavnost je potekala več mesecev. Ker živimo na območju, kjer sta uradna slovenski in italijanski jezik, in ker je iz raziskav »Izvajanje dvojezičnosti v javni upravi v Sloveniji« (2014), ter »Je slovenska Istra še dvojezična« (2014) razvidno, da znanje italijanskega jezika zelo upada, smo si kot izziv zastavili dejavnost v italijanskem jeziku in tako otroke spodbudili k radovednosti. Izvajali smo jo v prvem starostnem obdobju, v katerem je povprečna starost otrok 15 mesecev. Otroke smo s pomočjo slikovnega gradiva želeli naučiti pesmico »Gallo galletto«. Izdelali smo slikovni plakat, na katerem smo besedilo smiselno povezali s slikami, in ga pritrdili na omaro v igralnici. Pred tem plakatom smo z otroki govorili samo v italijanskem jeziku. Počakali smo na odzive otrok, nato pa pričeli

z izvajanjem dejavnosti. Ob opazovanju plakata smo v italijanskem jeziku najprej poimenovali le sličice, pozneje smo dodali še melodijo.

Slikovni plakat Gallo galletto

Pesem:

Gallo galletto chicchirichi,
presto _____ (ime otroka) alzati.
Prendi il cestino e vieni con me,
andiamo all' asilo che bello é.

Poslušanje petja vzgojiteljice ob slikovnem plakatu Gallo galletto

EVAlVACIJA DEJAVNOSTI – »GALLO GALLETO«

Napredek, ki so ga otroci dosegli pri usvajanju italijanskega jezika, so dosegli na podlagi novih pristopov po metodi NTC. Pesem je bila odlična motivacija, saj je otroke zelo pritegnila in z navdušenjem so sodelovali. Pri izvajanju same dejavnosti smo ugotovili, da otroci zelo hitro povezujejo besede s slikami, čeprav so v tujem jeziku. Otroci so že isti dan po pritrditvi plakata opazili, da imamo na omari nekaj novega. Navdušeno so gledali v plakat in z rokami prijemale sličice z različnimi motivi (petelin, note za ponazoritev kikirikanja, fotografije otrok, košarica in fotografija igralnice). Starejši otroci, stari približno 16 mesecev, so po enem mesecu že znali poimenoovati predmete na slikah v italijanskem jeziku. Štirje otroci so pesem zapeli v celoti, drugi otroci so pripevali ob petju vzgojiteljice. Otroci

so bili navdušeni, ko so v pesmi slišali svoje ime. Namesto besede »bambino« (otrok) smo namreč uporabili imena otrok. Pesem smo peli ob različnih priložnostih in z različnimi melodijami. Poigrali smo se z avdio posnetkom, pozneje so se otroci poslušali, ob tem pa so se zelo zabavali. Po izvedbi trimesečne dejavnosti sta od dvanajstih otrok v skupini samo dva otroka poimenovala simbole na plakatu »Gallo galletto« v italijanskem jeziku. Drugi otroci so poimenovali simbolne prikaze v slovenskem jeziku. Mlajši so namesto celih besed uporabljali holofraze »kikiriki« namesto »gallo« (petelin).

Tabela 1: Primerjava skupnih rezultatov začetnega in končnega stanja znanja otrok

	Otrok prepozna simbole na plakatu	Otrok poimenuje simbole na plakatu v italijanskem jeziku	Otrok pripeva ob slikovnem plakatu »Gallo galletto«
ZAČETNO STANJE	* 11 ✓ 1	* 12 ✓ 0	* 12 ✓ 0
KONČNO STANJE	* 8 ✓ 4	* 10 ✓ 2	* 6 ✓ 6

Iz preglednice lahko razberemo, da čeprav otroci ne poimenujejo simbola v italijanskem jeziku, lahko vseeno zapojejo pesem v drugem jeziku in pozneje usvojijo pomen besed. Od dvanajstih otrok jih je šest s pomočjo vzgojitelja pripevalo pesem »Gallo galletto«.

ZAKLJUČEK

Pogledi na predšolskega otroka so se z leti spremenili. Otroci so si med seboj zelo različni. Razlikujejo se po svojih potrebah, potencialih, izkušnjah ter družinskih in kulturnih okoljih. Če želimo izkoristiti otrokov »potencial«, mu moramo ponuditi ustrezno spodbudno okolje. Vzgojitelj mora prepoznati in odkrivati otrokova močna področja, predvsem pa mu mora omogočiti dejavnosti, s katerimi ima možnosti nadgraditi svoje izkušnje. Glede na rezultate, ki smo jih pridobili preko izvedenih dejavnosti, lahko potrdimo, da je dejavnost zelo uspešno stimulirala otroke k poslušanju, pripovedovanju

in petju, tako v slovenskem kot v italijanskem jeziku. Vidni so bili rezultati na kognitivnem razvoju. Otroci so se ob novi metodi »učjenja s pomočjo slikovnega prikaza« zabavali in se naučili potek pesmi v italijanskem jeziku. Metoda NTC nam je približala nove pristope, ki jih želimo nadgraditi z novimi idejami, saj se je izkazalo, da malčke zelo stimulira. Temelj in cilj programa namreč ni zgodnje učenje, temveč oza-veščanje postavljanja dobrih temeljev za uspešno poznejše učenje.

Viri in literatura:

- Lipnik Jože in Matič Radomir (1993). Metodika govorne vzgoje: Čebļjavčki brbljavčki čvekavčki. Maribor: Založba Obzorja.
- Marjanovič Umek Ljubica (2006). Otroški govor: razvoj in učenje. Domžale: Založba Izolit.
- Rajovič Ranko (2013). IQ otroka – skrb staršev. Ljubljana: Založba: Mensa Slovenija.
- Vir 1: Bregant Tina (2012). Razvoj, rast in zorenje možganov. Društvo psihologov Slovenije. Dostopno na [\[psiholoska-obzorja.si/arhiv_clanki/2012_2/bregant.pdf\]\(http://psiholoska-obzorja.si/arhiv_clanki/2012_2/bregant.pdf\), 6. 3. 2016.](http://</p>
</div>
<div data-bbox=)

- Vir 2: Juriševič Mojca in drugi (2010). NTC učenje: spodbujanje razvoja učnih potencialov otrok v predšolskem obdobju. Ljubljana: UL Pedagoška fakulteta. Dostopno na file:///C:/Users/Tina/Downloads/NTC_seminarsko_gradivo-1.pdf, 8. 3. 2016.
- Vir 3: Kompara Mojca (2014). Je slovenska Istra še dvojezična? Pstopno na file:///C:/Users/Tina/Downloads/2264-6264-1-SM.pdf, 3. 4. 2016.

GLEDALIŠČE KAMIŠIBAJ KOT INTERESNA DEJAVNOST / Avtorica: Metka Kristan, prof. razrednega pouka / OŠ Bojana Iliča Maribor

Na naši šoli že vrsto let vodim interesne dejavnosti. Otroci se v raznovrstne dejavnosti radi vključujejo in aktivno sodelujejo. Učitelji se moramo prepustiti in si dovoliti spremembe. Osebnostno rada sprejemam novosti in jih vključujem v svoje delo. Tokrat sem se srečala z gledališčem kamišibaj in ga vpeljala v svoje delo v obliki interesne dejavnosti, v kateri sodelujejo učenci od 2. do 6. razreda. Kamišibaj je umetnost, ustvarjalno izražanje, pri katerem učenci razvijajo likovno ustvarjalnost, besedno izražanje in gibalne spretnosti. Urijo se v nastopanju in improvizaciji.

V prispevku bom predstavila način dela z gledališčem kamišibaj kot interesno dejavnost na konkretnem primeru lastnega besedila ter ilustracij.

INTERESNA DEJAVNOST

Interesne dejavnosti so del razširjenega programa organizirane zunaj šolskega pouka, katerih namen je odkrivanje in razvijanje učenčevih interesov. Učence bi se tako navajalo na koristno in zdravo preživljanje prostega časa. V interesno dejavnost se učenci vključujejo prostovoljno, delo vodi mentor, izvaja pa se v sproščenem in prijetnem vzdušju.

Mentor mora biti za vodenje interesne dejavnosti strokovno in pedagoško usposobljen. Vloga mentorja je načrtovanje, vodenje, posredovanje, usmerjanje ter vzpodbujanje učencev k ustvarjalnosti (Kolar in drugi 2008).

ZAKAJ KAMIŠIBAJ

Pri mojem večletnem vodenju interesnih dejavnosti se venomer srečujem z vprašanjem, kako in kaj vnesti v interesno dejavnost, da bo učencem zanimivo, novo, motivacijsko in zabavno. Ko sem bila kot obiskovalka na tridnevnem festivalu gledališča kamišibaj v Piranu, me je sam kamišibaj popolnoma očaral in prevzel. Že tam sem se odločila, da ga bom vpeljala v svoje pedagoško delo v obliki interesne dejavnosti. Otrokom bom tako postavili nove izzive in jih aktivno vključila v ustvarjanje predstav kamišibaja. Kamišibaj je umetnost, je ustvarjalno izražanje, ki združuje likovno ustvarjalnost, besedno umetnost in gibalno spretnost. Vse to pa daje učencem možnost kompleksnega razvoja na področjih, ki so pomembna za življenje. Kamišibaj pa je tudi sredstvo, ki nas razvedri, zabava ter nas popelje v svet domišljije.

NAČRTOVANJE

Pred začetkom delo načrtujemo skupaj. Pogovorimo se o tem, kaj vse moramo pripraviti.

IZBOR BESEDILA

Skupaj z učenci izberemo primerno besedilo, ki jim je blizu in jih pritegne ter ga lahko skozi sliko nazorno interpretirajo gledalcem. Jezikovno in domišljjsko spretnejši otroci lahko besedilo napišejo tudi sami ali naredijo priredbo. Pri izraznih oblikah ni omejitev, besedilo mora biti preprosto, jasno in brez posebnih zapletov. Odločijo se tudi o načinu interpretacije in uporabi jezikovne zvrsti.

KADRIRANJE

Večji list razdelimo na polja, v katera skiciramo posamezne kadre (prikaz s sličicami) zgodbe. Pazimo, da se slika in beseda ne podvajata, da je med sliko in besedilom ravnovesje in da se smiselno ujemata in dopolnjujeta.

LIKOVNE PRVINE IN LIKOVNE TEHNIKE

Dorečemo likovne prvine in izberemo likovno tehniko, ki jo bomo uporabili pri izdelavi slik/ilustracij.

»Govorica črt, oblik, barv in njihovih odnosov, svetlo-temnega, tekstur in njihovih sorazmerij mora biti urejena in uravnotežena.« (Zupančič 2012, 8). Izbiramo čiste in kontrastne barve. Papir mora biti debelejši, velikosti A3 formata. Sama ilustracija naj ne bi imela struktur, saj nam lahko le-te povzročijo težave z zatikanjem pri izvlečenju.

Za ilustracijo lahko uporabimo različne likovne tehnike, odvisno od želje in spretnosti otroka.

ILUSTRACIJA

Ilustracija je pri kamišibaju enakovredna besedilu, zato moramo paziti, da se slika in beseda ne podvajata. Slika mora že sama imeti sporočilo, biti mora jasna, razpoznavna, likovno prečiščena, liki morajo biti prepoznavni. Elemente moramo pravilno umestiti v prostor, upoštevati moramo nevidni rob. Predstava se vedno začne s sliko, ki zajema naslov in izvor besedila, konča pa se s sliko, na kateri piše konec.

NAČIN PRIPOVEDOVANJA IN VAJA

O načinu pripovedovanja se odločimo sami. Od načina pripovedovanja

zgodbe je odvisen tudi naš položaj ob odru. Najpogosteje sedimo ali stojimo na levi strani odra. Namestimo ga približno v isto višino, kot je pripovedovalčeva glava.

Med pripovedovanjem večkrat pogledamo svojo ilustracijo in tako usmerimo pogled občinstva. Pripovedujemo jasno, glasno, doživeto, vzdrževati moramo stik z občinstvom.

Na začetku vadimo samo pripovedovanje, nato vključimo še pripovedovanje ob sliki. Pripovedovalec ob pripovedovanju zgodbe menja slike, na katerih vzporedno s pripovedovanjem teče zgodba. Pazimo, da je menjava slike pravočasna. Posamezno sliko moramo pustiti na ogled vsaj 3 sekunde. Pozorni smo na prihajajočo sliko, saj je vsa čarobnost v odru, ko je slika enkrat zunaj, pride v realnost. Izvlečeno sliko odložimo za oder oz. na pripravljeno mesto za odlaganje.

NASTOP

Pred nastopom si pripravimo primerno mizo, ki mora biti dovolj velika, da lahko ob oder postavimo tudi košarico s sladkarijami. Pripravimo tudi prostor za odlaganje slik, da nastop poteka brez težav. Prostor vsaj delno zatamnimo, na varna mesta namestimo svečke, ki bodo še dodatno poskrbele za čarobnost, v oder pa usmerimo soj reflektorskih luči, ki bodo osvetljevale slike in usmerjale pogled občinstva. Na pričetek predstave opozorimo z udarjanjem ob paličice (hiošigi).

KAJ PA ODPIRANJE IN ZAPIRANJE ODRA?

Odpiranje in zapiranje odra je tridelno. Najprej vedno odpremo leva vratca, nato desna in nazadnje zgornja vratca. To naredimo počasi, umirjeno, saj je lahko že odpiranje čarobno. Enako storimo pri zapiranju. Rečemo lahko, da je to nekakšen obred, ki ga vedno znova ponavljamo.

PRIMER LASTNEGA BESEDILA

Idejo za besedilo sem dobila pri branju slikanice Birte Müller, Anček podganček.

ZAKAJ?

Napisala in ilustrirala: Metka Kristan

Živela je miš, ki je imela tri otroke. Dve miški in Frančka. Že od rojstva je bil Franček precej večji od svojih sester. Mogoče zato, ker je bil fant. Miški sta se mu radi posmehovali in si šepetali: »Kako je čuden«. Velikokrat sta ga zvalili v igro, v kateri Franček ni bil ravno spreten, samo da sta se mu lahko hihitali. »Poglej, kako je neroden in kako velika stopala ima,« je govorila prva. »Joj, in kako opleta s svojim repom,« se je norčevala druga.

Igrivi miški sta se velikokrat igrali kar sami. Pri nekaterih igrah sta bili še posebej spretni. Takrat je Franček le žalostno povsobil glavo in se spraševal: »Zakaj pa jaz ne morem tega početi, zakaj sem tako neroden?« Tudi sam si je želel takšnih iger. Intel je v svoje dlani in se počutil zelo osamljenega.

Vsako jesen so v mišji vasi priredili tradicionalni mišji maraton. Tokrat se je tudi Franček preizkusil na tem maratonu. Po nesreči se je spotaknil ob svoja velika stopala in nerodno padel. Miški sta se od škodoželjnosti kar zvijali od smeha.

»Le zakaj sem tako neroden in drugačen?« je žalosten jokal Franček. »Tako sem nesrečen!«

»Franček, nerodni smo lahko kdaj pa kdaj vsi. Vem pa, zakaj si drugačen,« ga je tolažila mama. Začutila je, da je napočil čas, da mu razkrije resnico, zakaj ni čisto tak, kot njegovi sestri.

Nežno ga je privila k sebi in mu začela pripovedovati.

»Ko si bil še čisto majhen, sem te našla na domačem skednju. Bil si zapuščen, lačen in zelo si jokal. Doma sem takrat tudi že imela svoji majceni deklici. Takoj sem te vzljubila in te odnesla v svoj varen in topel domek. Franček, ti nisi mišji otrok, ampak podganji mladič. Jaz pa te imam rada enako, kot bi bil čisto moj.«

»Aha, zdaj pa razumem, zakaj sem takšen,« si je mislil Franček. »Podgana sem, zato pa imam tako dolg rep in

velike noge. Zdaj pa razumem.« Vsak dan je postajal bolj nasmejan in razigran. Mamine besede so nanj delovale kot čarovnija. Njegova velika stopala so mu sčasoma postajala celo všeč. Tudi čez svoj dolgi rep se ni več pritoževal. Spoznal je, da je lahko tudi njegovo življenje prav zabavno.

Dnevi pa so minevali, postajali so krajši in hladnejši. Snežinke so kot nežna preproga prekriale mišjo deželo. Pričel se je čas zimskih iger in veselja.

Franček je vsako popoldne izkoristil za drsanje na ledu. To je namreč zelo rad počel. Skupaj s sestricama je neko sončno popoldne sodeloval na mišji hokejski tekmi. Uspelo mu je obraniti celo vse gole. Njihova družina je bila med najboljšimi. Miški sta končno bili zelo ponosni nanj. »Kako čudovito je imeti tako sijajnega brata,« sta govorili.

Ta dogodek je miški in Frančka zelo povezal. Miški se nista nikoli več norčevali iz njega. S svojim bratcem sta se radi celo pohvalili in postali so nerazdružljivi. Skupaj so se zabavali in se imeli radi. Res radi.

SLIKOVNI PRIKAZ ZGODBE

Predstavljam začetno sliko, ki zajema naslov in izvor besedila, del vsebinskih slik in končno sliko, na kateri vedno piše konec.

ZAKLJUČEK

Ko razmišljam o tem, ali je bila moja odločitev, da v šolsko delo vključim kamišibaj, pravilna, vedno znova dobim pozitiven odgovor. Preden otrok ne izzovemo, se mogoče niti ne zavedamo, česa so pravzaprav sposobni. Ko sprožim njihovo domišljijo in ustvarjalnost, me vsako uro znova presenečajo in razveseljujejo. Otroci brez zadržkov izražajo svoje ideje glede besedil in s sliko prikazujejo vsebinsko povezanost zgodbe. Ob idejah se jim včasih kar zasvetijo oči in to je potrditev, da pri delu res uživajo.

Viri in literatura

1. Kolar Metoda in drugi (2008). Interesne dejavnosti za 9-letno osnovno šolo. Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
2. Zupančič Tomaž (2012). Kakovostna književna ilustracija za otroke. *Otrok in knjiga*, letnik 39 (št. 85)
3. Besedilo in ilustracije besedila z naslovom ZAKAJ? so moje lastne.

POZOR! KURE NA DELU! / Avtorice: Maja Bubik, Tatjana Krajnc Barič, Sonja Rebernik, Mojca Šon / OŠ Petrovče

Učenci 4. a razreda OŠ Petrovče so vključeni v bralni projekt Naša mala knjižnica. Gre za mednarodni projekt, ki spodbuja branje pri mladih in jim skozi izbrane knjige predstavlja avtorje in ilustratorje tujih držav, ki so v svojih domovinah zelo uspešni, v svetu pa niso tako znani. V Sloveniji projekt poteka pod okriljem založbe KUD Sodobnost International, ki se je povezala s poljsko založbo Ezop in litovsko založbo Nieko rimto. Vse tri založbe želijo svoje najboljše avtorje predstaviti širšemu evropskemu trgu ter tako pripomoči k »bolj povezanemu knjižnemu trgu ter ustvariti nove možnosti za povezovanje«. Na naši šoli smo se v projekt vključili v lanskem šolskem letu (prav tako s četrtošolci) in odziv je bil tako dober, da smo se za sodelovanje odločili tudi letos.

**KOKOŠ VELIKANKA
NAS JE NAVDUŠILA**

Slovenijo v projektu Naša mala knjižnica letos predstavlja pisateljica Desa Muck in njena knjiga Kokoš velikanka. Četrtošolci so knjigo prebrali skupaj z razredničarko in porodile so se ideje za takšne in drugačne »kurje« dejavnosti. Tako smo pred krompirjevimi počitnicami izpeljali prav poseben dan pouka, ki smo ga poimenovali kar kurji dan.

Učenci so imeli tisti dan na urniku redne predmete, ki pa smo jim nadejali nova imena. Tudi k obravnavanim vsebinam smo pristopili nekoliko drugače. Na (k)urniku so imeli naslednje predmete: *kure pojejo*; *kure berejo*, *pišejo*, *računajo* in *so najpametnejše*; sledil je predmet *kure kiparijo*, nato so imeli na urniku še *kure v kuhinji*, dan pa so končali s predmetom *kure plešejo*. Da pa je bilo vzdušje res »kurje«, so otrokom in mentoricam delale družbo tri čisto prave domače kokoške, ki so tu in tam prekinile delo s kokodakanjem.

Slika 1: Kokoši na obisku v šolski knjižnici

Skozi celoten projekt smo uresničevali nekatere učne cilje iz učnega načrta za 4. razred devetletne osnovne šole ter iz učnega načrta za knjižnično

informatijsko znanje. Ampak pojdemo lepo po vrsti in po (k)urniku ...

KURE POJEJO

Prvo uro so se četrtošolci zbrali v šolski knjižnici. Ta dan je delo potekalo tudi po skupinah. Vsak je iz vreče izžrebal košček sestavljanke. Na naš znak so morali sestaviti sedem različnih slik kokoši. Koščki, ki so tvorili eno kokoš, so povezali njihove lastnike v skupino. Nastalo je sedem skupin otrok, ki so v nadaljevanju potovale po postajah, pri čemer so morali slediti nalogam, zapisanim v posebnem snopiču z delovnimi listi, ki so ga pripravile mentorice.

Slika 2: Snopič delovnih listov

Na prvem listu je bilo zapisano besedilo pesmi Svetlane Makarovič: *Lepo je biti kokoš*, ki so se jo v nadaljevanju učili prepevati. Pri tem so bili realizirani naslednji cilji:

- učenci se naučijo novo pesem in jo pojejo;
- pri petju posnemajo interpretacijo odraslega;
- doživeto pojejo in upoštevajo glasno/tiho, hitrejše/počasnejše izvajanje;
- ob petju doživljajo, spoznavajo in poglobljajo prvine doživetega izvajanja pesmi.

(po prenovljenem učnem načrtu za GUM)

Ob petju so se učili tudi posnemanja naravnega glasu kokoši ter pesem poskušali prepevati po »kurje« (barva, intonacija, ritem, sproščenost obraznih mišic in mimika). Zelo so se trudili in očitno jim je šlo kar dobro, saj je v času našega prepevanja ena od kokoši znesla jajce. Ob tem je na vse grlo kokodakala in vse preglasila. Seveda so morali sveže zneseno jajce vsi potipati, ker je bilo še toplo. Dotik toplega jajca je otroke zelo presenetil, saj so pričakovali hladno jajce – tako, kot ga doma vzamejo iz hladilnika.

**KURE BEREJO, PIŠEJO, RAČUNAJO
IN SO NAJPAMETNEJŠE**

Prepevanju je sledilo delo po postajah. V šolski knjižnici je bilo pripravljenih sedem različnih delovnih postaj. Učenci so po postajah krožili s snopičem učnih listov. Posamezno postajo so lahko zamenjali, ko se je odvrtil posnetek glasnega kokodakanja (po približno 7 minutah).

Učenci so reševali naloge po naslednjih postajah:

🐔 Natančno preberi besedilo in reši matematične naloge.

🐔🐔 Učimo se jezike ... Uporabi spletni slovar.

🐔🐔🐔 Razišči Ljubljansko barje.

🐔🐔🐔🐔 Nekaj o praproti ...

🐔🐔🐔🐔🐔 O orodju in orožju ...

🐔🐔🐔🐔🐔🐔 Znaš »brati« zemljevid? V »nemo karto« vpiši s piko označene kraje.

🐔🐔🐔🐔🐔🐔🐔 KOLIŠČE ... Kaj je to? Ugotovi, kako so gesla razvrščena v *Aževedniku*.

Slika 3: Delo z zemljevidom

Slika 4: Uporaba spletnega slovarja

Slika 5: Raziskovanje Ljubljanskega barja

Pri delu po postajah so bili realizirani naslednji cilji KIZ (povzeto po učnem načrtu za knjižnično informacijsko znanje):

- navajajo se na delo v skupini,
- učenci doživljajo šolsko knjižnico kot kulturno, učno in informacijsko središče šole,
- ločijo leposlovno in poučno gradivo,
- obnovijo postavitev gradiva za starostni stopnji (C, P, L) in po UDK,
- seznanijo se z različnimi informacijskimi viri,
- uporabljajo otroške enciklopedije in leksikone,
- spoznajo in uporabljajo spletni slovar,

- v besedilu iščejo podatke in jih uporabijo v danih nalogah.

Realizirani pa so bili še naslednji cilji iz učnega načrta za 4. razred:

- štejejo, berejo, zapišejo in primerjajo števila v množici naravnih števil do 10.000,
- števila zaokrožijo na desetice, stotice, tisočice,
- se kartografsko opismenjujejo – berejo preproste zemljevide različnih meril in vsebin,
- raziskujejo preteklost z uporabo različnih virov in dejavnosti (terensko delo),
- spoznavajo načine življenja danes in v preteklosti.

KURE KIPARIJO IN KUHAJO

Tretjo uro so četrtošolci delali v dveh skupinah. Ena skupina je imela na (k) urniku kiparjenje, druga pa kuhanje. Na polovici ure sta se skupini zamenjali.

V delavnici kiparjenja so učenci iz gline izdelovali reliefno kokoš. Pri tem so bili realizirani naslednji cilji:

- raziskujejo možnosti, ki jim nudi kiparski material – glina,
- z uporabo modelirke in drugih pripomočkov oblikujejo relief in razvijajo motorično spretnost.

Sliki 6,7: Reliefno oblikovanje gline

V kuharski delavnici so četrtošolcem na pomoč priskočil trije devetošolci. Mlade nadobudneže so naučili, kako se stre jajce, kaj vse lahko jajcu pri-mešamo, da je bolj okusno (drobnjak, peteršilj, rožmarin, šunko ...) in kako se pripravi umešano jajce ali jajce na oko. Vsak četrtošolec je sam pripravil jajce, ga spekel in nato še pojedel. Med peko so se naučili tudi zlaganja prtičkov za lepši pogrinjek, po obedu pa je moral vsak za sabo pomiti krožnik in pribor. Tik preden so končali z delom, pa so sestavili še jedilnik za vse dnevne obroke ter ponovili načela zdravega prehranjevanja. Učenci so ugotovili, da je lahko jajce v takšni ali drugačni obliki na jedilniku skoraj pri vsakem obroku.

Sliki 8,9: Jajce je pečeno ... tako ali drugače

KURE PLEŠEJO

Dinamični kurji dan se je zaključil s plesnim druženjem. Ples služi razvijanju različnih veščin in spretnosti. Za kurji dan smo seveda izbrali dnevu in naravi dela primerno glasbo: *Chicken song* (dostopno na spletu: <https://www.youtube.com/watch?v=-iYBisLFbKo>). Pri delu so bili realizirani naslednji cilji (povzeto po učnem načrtu za izbirni predmet plesne dejavnosti):

- ritmični elementi: ploskanje z rokami, topotanje z nogami, udarci z dlanmi po stegnih, kolenih ...,

- spoznavanje z različnimi oblikami vrtenja/obrati,
- urjenje mišičnega spomina;
- opazovanje in posnemanje položajev;
- skupinsko obvladovanje prostora (na mestu, frontalno, v koloni, diagonalno, krožno) v predvidenem ritmu.

Učenci so se naučili koreografijo z elementi kavbojske polke. Del koreografije so plesali frontalno, del pa v parih (z menjavo soplesalcev). Ob koncu ure so zamenjali različne plesne partnerje, se naučili koreografijo in se neznansko zabavali. Tudi za klimo razreda je bila ta izkušnja zanimiva, saj so v paru plesali tudi učenci, ki se sicer ne družijo veliko.

Sliki 10, 11: Kurja polka

KURE ZAKLJUČUJEJO Z DELOM

Ob koncu projekta so učenci na samolepilne lističe zapisali, kaj jim je bilo pri delu všeč, kaj bi pohvalili, kaj bi lahko izboljšali ... Vsi učenci so zapisali, da jim je bilo delo v projektu zelo všeč, le en učenec je k pohvali dodal še, da je bilo naporno. Lističe so učenci prilepili na posebno veliko kokoš ter jo okrasili še s pravimi kurjimi peresi, ki so jih za domačo nalogo morali prinesiti od doma. Nastala je »kokoš posebne sorte«.

Slika 12: Evalvacija po kurje

Učenci so za domačo nalogo rešili še naloge, ki so v zvezi s knjigo zapisane v Ustvarjalniku – delovnem zvezku. Delovni zvezek je dobil vsak otrok, vključen v projekt Naša mala knjižnica.

Mentorice, ki so učence pri njihovem delu spremljale in jih usmerjale, so se pri delu s četrtošolci veliko naučile in se ob tem tudi zelo zabavale. Učenci so delo odlično opravili, s pozitivnimi komentarji pa so se odzvali tudi starši, ki so preko sporočil in domače naloge imeli vpogled v delo.

Sodelovanje v projektu Naša mala knjižnica je spodbudilo četrtošolce k branju knjige, po kateri sicer najbrž ne bi posegli, pri mentoricah pa je knjiga sprožila številne ideje za delo, ki so jih navdušeno prenesle v prakso. Izkušnja je bila tako pozitivna, da podoban način dela načrtujejo tudi za druge knjige, ki jih je KUD Sodobnost International vključila v projekt.

Slika 13: Še slika za konec

Viri:

- Ažvednik: ilustrirani leksikon za šolarje* (2010) Ljubljana: Mladinska knjiga.
- BURNIE, D. (1990) *Drevesa*. Murska Sobota: Pomurska založba. (Svet okrog nas).
- Freedict: spletni slovar*: <http://www.freedict.com/onldict/nor.html> (dostopno 27. 10. 2016).
- JAMNIK, T., ILICH, I. (2008) *Gori doli po Ljubljani: vodnik za otroke*. Ljubljana: DZS.
- Ljudje iz davnin* (1991) Murska Sobota: Pomurska založba. (Svet okrog nas).
- MUCK, D. (2016) *Kokoš velikanka*. Ljubljana: Sodobnost International. (Zbirka Spominčice).
- Slovenija (kartografsko gradivo) (2001) Ljubljana: DZS.
- Učni načrt družba 4. razred*: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_druzba_OS.pdf (dostopno 5. 1. 2017).
- Učni načrt glasbena vzgoja*: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeniUN/UN_glasbena_vzgoja.pdf (dostopno 13. 11. 2016).
- Učni načrt knjižnično informacijska znanja*: http://www.zrss.si/pdf/080711123601_l-knjiznicno_informacijsko_znanje_os-sprejeto.pdf (dostopno 15. 11. 2016).
- Učni načrt likovna umetnost 4. razred*: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_likovna_vzgoja.pdf
- Učni načrt matematika 4. razred*: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_matematika.pdf (dostopno 5. 1. 2017).
- Učni načrt za izbirni predmet plese dejavnosti* http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmeti_izbirni/Plesne_dejavnosti_izbirni.pdf (dostopno 13. 11. 2016).

MLADOSTNIKOVA POT DO MOČNE SAMOZAVESTI / Avtorici: Vesna Trančar, dr. znanosti – programa »Ekonomija in poslovne vede«, predavateljica na ŠC Ptuj in Kim Širec, učenka 2. letnika Gimnazije Maribor

Kako postati »boljši in močnejši«, je pogosto vprašanje mladostnika, ki zre sam vase. Dejansko gre za vprašanje o samozavesti. Močna samozavest omogoča lažje doseganje zastavljenih ciljev, večjo trdnost, odpornost ob soočanju z izzivi ter možnost, da odraščamo zunaj mreže nasilja. Načinov, kako postati samozavestnejši in kako pri otroku oziroma mladostniku izgraditi močno samozavest, je veliko.

V prispevku bomo poskušali predstaviti te poti in metode, kako okrepiti lastno samopodobo in samospoštovanje.

POSAMEZNIKOVO DOŽIVLJANJE SAMEGA SEBE

Pozno otroštvo in mladostništvo predstavljata obdobje prehoda iz otroštva v odraslost. Predstavljata dobo oblikovanja identitete in samopodobe posameznika. Z osebno identiteto se oblikuje samopodoba, ki posameznika spremlja v vlogo odraslega. Od samopodobe je odvisen tudi uspeh vstopa v dobo odraslosti. Navadno je visoka stopnja samospoštovanja pozitivno povezana z družbeno integracijo in stopnjo sposobnosti prilagajanja (Bajzek et al., 2003, str. 55).

Osebnost je to, kar dejansko smo. Vendar pa ima vsakdo tudi svoje lastne predstave, zaznave, misli in pojmovanja o tem, kaj je, in tudi o tem, kakšna je njegova osebnost. Vsakdo si oblikuje podobo o tem, kdo je in kakšen je. Govorimo o samopodobi (angl. self-concept) (Musek, 2010, str. 395). Samopodoba je to, kar mislimo o sebi. Z drugimi besedami: samopodoba je posameznikovo doživljanje samega sebe¹. Je skupek podob in predstav, ki si jih oblikujemo o sebi (Lekič et al., 2010, str. 14) in je vse tisto, kar si mislimo o sebi, svojih sposobnostih, lastnostih, o svojem telesu, možnostih v življenju, uspehih in neuspehih (Kompere, 2006, str. 140–143).

Samopodobe ne oblikujemo le v skladu za lastnimi potenciali, lastnostmi ter izkušnjami, temveč se vidimo tudi skozi oči drugih, torej je slika o nas v veliki meri taka, kakršno so nam

vcepili odrasli v našem otroštvu, saj so bili ti naše prvo »ogledalo«.

Od tega, kateri del prevladuje – samopodoba na podlagi realnih lastnosti ali na podlagi slike in pričakovanj drugih, pa je odvisno naše samovrednotenje ali samospoštovanje.

Vsakogar od nas določajo številne lastnosti, po katerih se ljudje razlikujemo med seboj ali pa smo si po njih podobni².

Samopodoba se nanaša na različna področja našega življenja, in sicer: na naše telo, delo, študij, odnose z drugimi in podobno. Nekatere lastnosti so bolj povezane z našim vedenjem, kot na primer razburljivost, družabnost, mirnost, spet druge z odnosom do drugih ljudi in do dela, na primer natančnost, prijaznost, poštenost, prizadevnost in podobno. Nekatere lastnosti določajo telesno podobno, to so telesna višina, barva oči in podobno, druge označujejo sposobnosti in nadarjenost za glasbo, ročne spretnosti itd. Tako razlikujemo med telesno, poklicno, akademsko, socialno, čustveno in religiozno samopodobo (Lekič et al., 2010, str. 14; Kompere et al., 2006, str. 142).

1. Telesna samopodoba je prepričanje o svoji telesni privlačnosti, o telesni kondiciji, slogu oblačenja ter primerjava lastnega videza z drugimi in prepričanja o tem, kako nas vidijo drugi.

2. Socialna samopodoba obsega predstave in pojmovanja, kakšna je

kakovost naših odnosov z drugimi (posebej z vrstniki istega in nasprotnega spola), koliko smo priljubljeni, kako smo sposobni sklepati prijateljstva ...

3. Akademska samopodoba zajema pojmovanja in predstave o lastnih sposobnostih in učnih dosežkih na različnih področjih: doživljanje lastne učne (ne)uspešnosti, sposobnosti za učenje, zanimanja za šolske predmete, zaupanje v lastne intelektualne sposobnosti ...

4. Religiozna samopodoba pomeni oceno lastne duhovnosti (Kompere et al., 2006, str. 141).

Največkrat slišimo, da ima nekdo »pozitivno samopodobo«. Pozitivna samopodoba pomeni, da tudi, če nismo zadovoljni z vsemi svojimi lastnostmi, se lahko sprejemamo in se imamo radi ter smo prijatelji samemu sebi (Lekič et al., 2010, str. 14).

Samopodoba je sestavljena tudi iz realnega in idealnega jaza. Realni jaz predstavlja to, kar si mislimo o sebi, idealni jaz pa je to, kar bi radi bili oz. si želimo, da bi bili. Najsrečnejši so tisti, pri katerih je razlika med realnim in idealnim jazom zelo majhna. Večja kot je razlika, več ima oseba strahov, nezadovoljstva, motenj itd. Prav od te razlike je odvisno tudi samospoštovanje. Na sliki 1 prikazujemo, da večja kot je ta razlika, manjše je samospoštovanje in obratno (Kompere et al., 2011, str. 183).

Kot opazimo, obstaja razlika med samopodobo in samospoštovanjem. Samopodoba je tesno povezana s samospoštovanjem. Samospoštovanje je

¹ Prirejeno po: Institut za razvoj človeških virov. (2014). Kaj je samopodoba. Pridobljeno iz: <http://www.psihoterapija-ordinacija.si/sl/osebnost-in-odnosi/225-samopodoba-in-samovrednotenje.html>.

² Prirejeno po: Institut za razvoj človeških virov. (2014). Kaj je samopodoba. Pridobljeno iz: <http://www.psihoterapija-ordinacija.si/sl/osebnost-in-odnosi/225-samopodoba-in-samovrednotenje.html>.

Slika 1: Vpliv razlike med realnim in idealnim jazom na samospoštovanje
Vir: (Kompore et al., 2011, str. 183)

Slika 2: Razlika med samopodobo in samospoštovanjem
Vir: (Kompore, 2014)

del samopodobe in pomeni vrednotno oceno samega sebe. Kakšna je ta razlika, najlažje ponazorimo na sliki 2.

Posameznik na osnovi informacij iz okolja, v katerem živi, oblikuje predstavo o svetu in drugih v njem. Zaznava samega sebe in oblikuje koncept ali predstavo o tem, kar je. Govorimo o samopodobi. Samospoštovanje pa pomeni vrednotenje samopodobe in pripis vrednosti vsem tem informacijam, ki sestavljajo koncept samega sebe (Bajzek et al., 2003, str. 56). Gre za pripis predznaka samemu sebi na lestvici pozitivno–negativno (Musek, 2019, str. 397). Oseba z večjim samospoštovanjem ima do sebe večje zaupanje, se ne obsoja in si dopušča napake. Osebe z nizko ravno samospoštovanja pa kažejo navzven visoko stopnjo zaupanja vase, da bi v očeh drugih

dvignile lastno vrednost (Bajzek et al., 2003, str. 56).

Avtorji Lekić, Tratnjek, Tacol in Konec Juričič (2010, str. 9–135) navajajo deset korakov, s katerimi lahko izboljšamo svojo samopodobo in s tem dvignemo tudi svojo samozavest. Z namenom, da bi lahko tudi bralec te raziskovalne naloge izboljšal samopodobo in dvignil samozavest, sem teh deset korakov predstavila tudi v svoji raziskovalni nalogi.

KORAKI DO POZITIVNE SAMOPODOBE

Spoštujem se in se sprejemam.

Samospoštovanje pomeni zaupanje v lastno vrednost. Ko se spoštujemo, smo zadovoljni sami s seboj in se cenimo. Občutimo, da smo vredni ljubezni, sreče in spoštovanja drugih ljudi.

Postavljam si cilje in si prizadevam, da bi jih dosegel.

Ko dosegamo zastavljene cilje, pridobivamo samozavest. Čutimo, da ima naše življenje svoj smisel. Spoznavamo se in se pozitivno ocenjujemo. Zanesemo se nase in ne potrebujemo tuje pohvale.

Sodelujem z drugimi, jih sprejemam in imam prijatelje.

Prijateljem lahko zaupamo, z njimi se pogovarjamo o vsakdanjih stvareh. Kar počnemo skupaj, je zabavno. Prijatelje lahko prosimo za pomoč, pa tudi sami smo jim pripravljene pomagati. Če imamo prijatelje, čutimo, da smo povezani z drugimi, da nas sprejemajo, da smo del skupnosti. To večja naša samozavest in nam daje občutek, da smo pomembni. Pri tem je pomembno, da pomagamo drugim ljudem, se trudimo, da jih razumemo, jih sprejemamo takšne, kot so, da znamo sodelovati in se pogovarjati.

Ne izogibam se problemom, poskušam jih reševati.

V življenju se srečujemo z ovirami, težavami, problemi, ki jih poskušamo reševati. Vendar ni vseeno, kako se spoprimemo z njimi. Reševanje težav je uspešnejše takrat, kadar se spopadamo s svojimi problemi, se v nas utrjuje

zavest, da lahko sami obvladujemo svoje življenje. Uspešno premagovanje problemov prispeva k pozitivni samopodobi in osebni čvrstosti.

Znam se spopasti s stresom.

S stresom se srečujemo vsi ljudje in se mu ne moremo popolnoma izogniti. Lahko se učimo, kako se na učinkovit način spoprimemo s problemi ter s tem zmanjšamo škodljive učinke stresa. Osebnostno se utrjujemo in se zato znamo prilagoditi novim okoliščinam.

Razmišljam pozitivno.

Na ljudi, stvari, dogodke lahko gledamo pozitivno ali negativno. Svoje misli lahko izbiramo. V vsaki situaciji, ob vsakem problemu, ob vsem, kar se nam dogaja, se vedno lahko odločamo, kako bomo razmišljali. Tega nam nihče ne more preprečiti. Misli nam nihče ne more vzeti.

Prevzemam odgovornost za svoje vedenje.

V vsakem trenutku sami odločamo, kako bomo ravnali. Odgovorni smo za svoje vedenje. Ne moremo vedno izbirati, kaj se nam bo zgodilo. Lahko pa izberemo, kako se bomo na to odzvali in kaj bomo v določeni situaciji naredili.

Zavedam se, da sem edinstven in neponovljiv.

Ljudje smo si različni. Nihče ni takšen, kot sem jaz. Smo enkratni, unikatni, neponovljivi in zato dragoceni.

Postavim se zase.

Vsi imamo pravico do samozavestnega in odločnega vedenja. Takemu vedenju pravimo asertivno vedenje. Asertiven človek se zaveda svojih občutkov, interesov in potreb ter jih zna jasno izraziti, vendar tako, da pri tem upošteva tudi druge ljudi.

Prepoznavam, sprejemam in izražam svoja čustva.

Pomembno je, da se učimo prepoznavati svoja čustva in jih ustrezno izražati. Imamo pravico pokazati in razložiti negativna čustva, prav pa je, da pri tem upoštevamo čustva drugih. Učimo se postati čustveno zrel človek.

Čustveno zrel človek zna uravnavati svoja čustva, to pomeni, da jih pri sebi zna prepoznati in jih na primeren način tudi izraža.

Oseba s pozitivno samopodobo realno zaznava svojo osebnost, svoje sposobnosti in potrebe. Skrbi zase, se spoštuje in ne dovoli, da bi jo drugi razvrednotili ali kratili zadovoljevanje njenih potreb, ter ne zanemari svojih sposobnosti.

Človek s pozitivno samopodobo ceni svoje osebnostne lastnosti, telesne, temperamentne in značajske, ter svoje sposobnosti. Postavlja si visoke cilje, se brez težav spoprime s problemi in težavami, lažje sodeluje z drugimi, je bolj neodvisen od drugih in je bolj pogumen pri sprejemanju novih izkušenj in izzivov³.

OCENJEVANJE SAMEGA SEBE

Rodimo se z edinstveno kombinacijo lastnosti, talentov in sposobnosti ter zmožnostjo, da jih razvijemo in se oblikujemo v avtonomno in samozavestno osebo.

Zgodnje otroške izkušnje spodbujajo ali pa zavrejo ta razvoj⁴. Jurišević (1997) poudarja, da se prav v otroštvu oblikujejo in utrdijo temelji samospoštovanja in samozavesti. Za otrokovo samospoštovanje je odločilno predvsem domače okolje, saj na otroka močno vpliva mnenje, ki ga imajo starši o sebi in kakšen je odnos med staršema. Starši z velikim samospoštovanjem spodbujajo svoje otroke, da se tudi oni naučijo visoko ceniti sebe in obratno⁵.

³ Prirejeno po: Institut za razvoj človeških virov. (2014). Kaj je samopodoba. Pridobljeno iz: <http://www.psihoterapija-ordinacija.si/sl/osebnost-in-odnosi/225-samopodoba-in-samovrednotenje.html>.

⁴ Prirejeno po: Institut za razvoj človeških virov. (2014). Kaj je samopodoba. Pridobljeno iz: <http://www.psihoterapija-ordinacija.si/sl/osebnost-in-odnosi/225-samopodoba-in-samovrednotenje.html>.

⁵ Prirejeno po: Babybook. (2011). Kako graditi samozavest. Pridobljeno iz: <http://babybook.si/otrok/vzgoja-otroka/samozavest/kako-pomagati-nesamozavestnemu-otroku.html>

Samospoštovanje (angl. self-esteem) ali samovrednotenje je ocena samega sebe. Pove nam, koliko smo zadovoljni s seboj, ali se ocenjujemo pozitivno ali negativno⁶.

Najpomembnejši značilnosti samospoštovanja sta: človekov občutek, da je vreden ljubezni, in občutek sposobnosti (Humphreys, 2002, str. 16).

Posameznikovo samovrednotenje je odvisno od dveh primerjav: notranjega samovrednotenja (naši uspehi v primerjavi z našimi ambicijami) in zunanjega samovrednotenja (naši uspehi v primerjavi z uspehi drugih). Večinoma ravnamo skladno s svojim samozaupanjem, to pomeni, če zaupamo vase, si postavimo višje cilje, če se ne cenimo dovolj, so naši cilji nižji⁷.

Prav tako tudi med samospoštovanjem in samozavestjo obstaja razlika. Zato samospoštovanja in samozavesti ni mogoče enačiti, čeprav sta pojma povezana. V primeru, ko ima posameznik zdravo samospoštovanje, s samozavestjo nima težav. Obratno pa ne velja (Kobal Soršak, 2012, povzeto po Juul, 2008). Samospoštovanje je po trditvi Juula (2008) veliko pomembnejša lastnost pri premagovanju težav in pri tem pohvala nima bistvenega pomena (Kobal Soršak, 2012, str. 21–23). Močna samozavest človeka ne navdaja z večjo mero samospoštovanja. Če imamo občutek, da smo sposobni za nekaj »velikega«, to še ne pomeni, da smo v sebi in s seboj zadovoljni⁸.

Avtor moderne psihologije, William James, pravi, da je samospoštovanje tem večje, čim uspešnejši smo in čim nižja pričakovanja imamo. O sebi imamo lahko boljše mnenje, če dosežemo večji uspeh v svetu ali zmanjšamo svojega hotenja. Nathaniel Branden pa je

⁶ Prirejeno po: Institut za razvoj človeških virov. (2014). Kaj je samopodoba. Pridobljeno iz: <http://www.psihoterapija-ordinacija.si/sl/osebnost-in-odnosi/225-samopodoba-in-samovrednotenje.html>.

⁷ Ibit.

⁸ Povzeto po Društvo Novita. (2014). Zapam v svoje sposobnosti? Pridobljeno iz: <http://drustvonovita.wix.com/drustvo-novita#!kaj-zmorem-od/c1280>

samospoštovanje opredelil kot vero v našo zmožnost, da lahko razmišljamo in se spopadamo z osnovnimi izzivi življenja, ter vero kot pravico, da smo srečni, občutek, da smo vredni, zaslužni in upravičeni do tega, da se zavzemamo za svoje potrebe, želje in da uživamo sadove svojega truda (Seligman, 2011, str. 40–42).

POMEN DOBRO RAZVITE SAMOZAVESTI PRI POSAMEZNIKU

Samozavest je občutek sposobnosti. Samozavestni smo, ko verjamemo vase, ko smo notranje naravnani tako, da imamo občutek zaupanja v lastne sposobnosti, kakovost in presojo (Kobal Soršak, 2012). Napačno je mišljenje, da je samozavest domišljavost, aroganca, samoljubje ali samovšečnost (Loy McGinns, 1999, str. 13; De Angelis, 2004, str. 52). Samozavest pomeni, verjeti v svoje sposobnosti, da lahko določeno stvar opravimo dobro. Za to pa je treba premagati strah in ovire (De Angelis, 1995, str. 51). Samozavest nam daje pogum, da se spoprime s življenjskimi izzivi. Resnična samozavest se ne gradi na podlagi tega, kaj počnemo, temveč na podlagi zaupanja v svoje notranje sposobnosti, da lahko naredimo, kar si želimo. Samozavestni ljudje se lotijo izziva kljub morebitni možnosti, da doživijo zavrnitev ali poraz. Neuspehe in poraze vidijo kot priložnost za učenje. Samozavestnejši ljudje lažje sklepajo prijateljstva, so srečnejši v ljubezni, izpolnjujejo zastavljene cilje, so bolj komunikativni in bolj uživajo v življenju (Kobal Soršak, 2012, str. 19–25).

Samozavest se odraža tudi v višji odločnosti. Skupaj s samozavestjo in odločnostjo lažje dosegamo nove cilje, zato je višja tudi motivacija. Motivacijo za aktivnost razlaga tudi teorija samoučinkovitosti, ki trdi, da je motivacija enaka samozavesti, pomnoženi z jasnimi cilji.

Torej, bolj smo samozavestni in jasnejši so naši cilji, večja bo motivacija⁹.

⁹ Prirejeno po: Health.com. (2014). Obšolske dejavnosti, ki pomagajo pri samopodobi. Pridobljeno iz: http://sl.265health.com/conditions-treatments/depression/1014034277.html#.VKbg8iuG_75.

Znaki pomanjkanja samozavesti so: strahovi pred novimi izzivi, neuspehom, spremembami, predanost perfekcionizmu in podobno¹⁰. Literatura (Trzesniewski, K. H. et al., 2006, 381–390) navaja, da ima mladostnik z nizko samozavestjo slabše duševno in telesno zdravje, slabši življenjski standard in višjo stopnjo tveganja za kazniva dejanja v odraslem obdobju, v primerjavi z mladostniki z visoko samozavestjo.

Avtor De Angelis (1995, str. 77) izpostavlja tri oblike samozavesti, in sicer:

- vedenjsko samozavest,
- **čustveno samozavest in**
- duhovno samozavest.

Vedenjska samozavest pomeni zaupanje v svoje sposobnosti, da se lotimo dela in da naredimo določene stvari, ne glede na to, ali so to čisto preproste stvari ali pa nekaj bolj zahtevnega.

Čustvena samozavest je zaupanje v lastno sposobnost obvladovanja svojega čustvenega sveta. To pomeni, da znamo prepoznati svoje občutke, da v življenju naredimo prave čustvene odločitve.

Duhovna samozavest pomeni posameznikovo prepričanje, da bo življenje teklo v pravo smer. Brez slednje samozavesti je težko do popolnosti razviti prej omenjeni samozavesti. Zato lahko rečemo, da je za popolno samozavest potrebno ravnovesje med vsemi tremi področji samozavesti (De Angelis, 1995, str. 77–79).

Podobno kot pri zgoraj predstavljenih pojmih tudi pri samozavesti velja, da je samopodoba celota, samozavest pa je le njen del (Erjavec Tekavec, 2011, str. I).

Bolj kot smo uspešni v neki aktivnosti, bolj samozavestne in kompetentne se počutimo, toliko lažje bomo dosegali zastavljene cilje. Vse naštetu pa vodi

¹⁰ Povzeto po Društvo Novita. (2014). Zaupam v svoje sposobnosti? Pridobljeno iz: <http://drustvovnovita.wix.com/drustvo-novita#!kaj-zmorem-od/c1280> in Kobal Soršak, 2012).

k višji motivaciji. Ko bomo dosegli uspeh, bomo tudi motivirani, da ga znova dosežemo (Kovač, 2015).

Kot smo do sedaj spoznali, nam samozavest odpira vrata do zastavljenih ciljev in uspešnega življenja. V nadaljevanju si pogledajmo socialne dejavnike, ki vplivajo na posameznikovo samozavest.

DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA SAMOZAVEST POSAMEZNIKA

Družina

Odnosi, ki jih gradimo z drugimi osebami iz okolja, se začnejo takoj po rojstvu in trajajo do smrti. Na oblikovanje samopodobe in samozavesti vplivajo socialni dejavniki, kot so družina, učitelji, vzgojitelji in sovrstniki (Kobal Soršak, 2012, str. 19–25).

Za otrokovo samozavest so v prvi vrsti pomembni medsebojni odnosi v družini. Pomembno je, da so starši otroku dober zgled in da priznajo svoje napake ter se z otroki o njih tudi pogovorijo¹¹. Družina je temelj razvoja samospoštovanja in samozavesti. Otrok preko svojih prvih odnosov z očetom in materjo spoznava svoje lastnosti in oblikuje koncept o samem sebi. Poleg tega ima v odnosu s starši in drugimi družinskimi člani prvič priložnost, da samega sebe spozna za vrednega ljubezni, spoštovanja, zaupanja, sreče, občudovanja in za nekoga z realnimi možnostmi in sposobnostmi (Kobal Soršak, 2012, str. 19–25, prirejeno po Bajzek et al., 2003).

Domače okolje je najpomembnejše za otrokovo samospoštovanje. Na otroka močno vpliva mnenje, ki ga imajo njegovi starši o sebi. Starši s samospoštovanjem spodbujajo svoje otroke, da se naučijo ceniti sami sebe. Za omenjeno velja tudi obratno. Otrokov občutki negotovosti so odvisni tudi od tega, kakšen odnos imajo njegovi starši med seboj. Najpomembnejša so prva leta. Na otroka pa vpliva tudi, kakšen odnos

¹¹ Prirejeno po: Družina.ena.com. (2015). Kako naj otrok postane samozavesten in odgovoren. Pridobljeno iz: <http://druzina.ena.com/Otroci/Vzgoja/Kako-naj-otrok-postane-samozavesten-in-odgovoren.html>.

imajo starši do njega. Ali spodbujajo in razvijajo njegovo samospoštovanje ali ne (Humphreys, 2002, str. 66).

Ker je starševstvo dvosmerni proces, pri katerem se razvijajo tako otroci kot starši, lahko hkrati z otrokom starši sami krepijo svoje samospoštovanje (Juul, 2008). Prvi odnosi s pomembnimi odraslimi so na splošno mešani. Če so odrasli otroku naklonjeni, ga hvalijo, spodbujajo, podpirajo ter so nežni in razumevajoči z njim, če mu postavljajo izzive, se z njim igrajo in ga potrjujejo, se takšen otrok najverjetneje ceni. Če pa je otrok, nasprotno, velikokrat pogrešal naklonjenost ali skrb, če so ga zmerjali, zasmehovali, kritizirali ali telesno zlorabljali, če je bil velikokrat deležen sovražnega molka, če so odrasli od otroka pričakovali kaj nestvarnega in so mu postavljali previsoka merila vedenja, ima takšen otrok slabo mnenje o sebi¹².

Vzgojitelji in učitelji

Učitelji in vzgojitelji (v nadaljevanju učitelji) so pomemben dejavnik oblikovanja samospoštovanja in samozavesti otroka, saj ga usmerjajo, mu zagotavljajo pogoje za učenje ter mu pomagajo do spoznanj o lastnih sposobnostih (Kobal Soršak, 2012, str. 19–25, povzeto po Burns, 1982 in Adamčič, 2001). Otroci, ki jih poučujejo učitelji z visokim samospoštovanjem in visoko samozavestjo, bodo sami sebe zaznavali kot bolj uspešne in pozitivne (Kobal Soršak, 2012, str. 19–25, prirejeno po Locke & Ciechalski, 1995). Vsak otrok mora čutiti, da je cenjen in pomemben. To je pomembno v obdobju otroštva in mladostništva, zato se morajo tega zavedati tudi učitelji (Kobal Soršak, 2012, str. 19–25, povzeto po Žibert, 2011).

Vrstniki

Tudi prvi stik z vrstniki v vrtcu oziroma osnovni šoli vpliva na oblikovanje samopodobe in posledično samozavesti mladostnika. Z leti sovrstniki pridobivajo vedno pomembnejšo vlogo pri

¹² Prirejeno po: Wikipedia.org. (2015). Richard Evelyn Byrd. Pridobljeno iz: http://sl.wikipedia.org/wiki/Richard_Evelyn_Byrd in Kobal Soršak, 2012.

ustvarjanju samopodobe in samozavesti otroka. Ker se z odraščanjem povečuje tudi čas, ki ga mladostnik preživi s sovrstniki, se posledično povečuje tudi njihov vpliv na samopodobo in samozavest posameznega mladostnika (Kobal Soršak, 2012, str. 25 povzeto po Adlešič, 1998, str. 160–176).

Na splošno se zdi, da postaja socialno okolje mladostnikov dandanes vse manj varno. Upravičeno naraščajoča je tudi zaskrbljenost staršev, ki celo omejuje mladostnikove dejavnosti v prostem času. Posledično mladostniki vedno več svojega prostega časa preživijo v socialni izolaciji, pred televizorjem ali računalnikom. Slednji dve obliki kratkočasnega pa ne bogatita njegovega intelektualnega in socialnega razvoja. Tako izgubljajo priložnosti za pridobivanje socialnih spretnosti v interakciji z vrstniki (Warden & Christie, 2001, str. 17), ki jih ponujajo tudi obšolske dejavnosti. Izoliranost in prepuščenost računalniku in televiziji pa pogosto vodita do antisocialnega vedenja¹³ mladostnikov, ki v družbi predstavlja vedno večji problem.

Mladostniki v obdobju odraščanja spoznajo, da obstaja vse več situacij, ko se morajo odločati sami. Včasih so odločitve lahke in enostavne, so pa tudi takšne situacije, v katerih pogosto ne vedo, kako naprej. Pogosto nastopi problem, kadar poskušajo drugi mladostniki z antisocialnim vedenjem vplivati na vrstnike, tako da nekaj morajo storiti ali opustiti, ali da od njih vedno nekaj pričakujejo, ali da morajo ravnati enako kot oni, na primer: neopravičeno izostajanje od pouka, nagajanje mlajšim, pitje alkohola, poseganje po drogah, uničevanje stvari ... Pod omenjenimi pritiski se

¹³ Tako vedenje avtorja David Warden in Donald Christie označujeta kot antisocialno vedenje in ga definirata kot poskus, da bi drugi osebi fizično ali psihološko škodoval. Takšno vedenje temelji na čustvih jeze in sovražnosti. Nasprotno opisanemu vedenju je prosocialno vedenje, ki pomeni prizadevanje posameznika, da bi s svojimi sredstvi dosegel pozitivne rezultate, ki bi koristili drugemu in temelji na zmožnosti empatije (Warden & Christie, 2001, str. 7 in 37).

mladostnik vedno sooča s problemom izbire. To je odločitev, ali se bo negativnim vedenjskim vzorcem uprl ali pa se bo pritiskom podredil. Za slednje se bo odločil predvsem iz strahu, da bo »prijatelje« izgubil, če jih zavrne, da ne bo sprejet v družbo, ker ni ravnal po njihovih ukazih in podobno. Na takem razpotju se mladostnik počuti napeto, tesnobno in zbegano. Prav v tem trenutku je potrebna močna samozavest. Če smo samozavestni, smo odločni, zaupamo vase, se spoštujemo in znamo izraziti svoja prava čustva (Vodopivec, 2012). To pomeni, da znamo oceniti problem in se zavedamo, da sami odgovarjamo za svoje odločitve in dejanja ter znamo negativnim vplivom odločno reči »ne«.

Ker je slednje težko, sem v nadaljevanju prikazala napotke, kako lahko dvignemo samozavest in odločno rečemo »ne« negativnim ravnanjem sovrstnikov.

KAKO LAHKO POGLOBIMO SVOJO SAMOZAVEST?

Največja nevarnost, s katero se srečujemo na poti osebnostnega razvoja, je strah. Strah je »bolezen« naše družbe. Bojimo se začetkov, sprememb, odločitev, neuspehov pa tudi uspehov. Zavedati se moramo, da se lahko v vsakem trenutku odločimo za novo pot, s katero poglobimo lastno notranjo moč in samozavest (Jeffers, 1997, str. 1). Za utrditev in poglobitev samozavesti je potrebna močna volja. Večina avtorjev meni, da je potrebno verjeti vase in si zaupati, da zmoremo.

Napotki, s katerimi si lahko dvignemo samozavest:

1. Pri dvomu o uspehu je potrebno reči le: »Zmogel bom.«¹⁴.
2. Spremenimo temelje svoje osebnosti. Kusterjeva (2014)¹⁵ trdi, da že v zgodnjem otroštvu gradimo resnico

¹⁴ Povzeto po: Društvo Novita. (2014). Zaupam v svoje sposobnosti? Pridobljeno iz: <http://društvoenovita.wix.com/društvo-novita#lkaj-zmorem-od/c1280>.

¹⁵ Prirejeno po: Kuster, V. (2015). Kako povečati samozavest. Pridobljeno iz: http://www.vlastakuster.si/Kako_pove%C4%8Dati_samozavest.php.

o sebi in o življenju okoli vas. Če želimo pridobiti samozavest, je treba spremeniti prepričanja o sebi v taka, ki bodo krepila samozavest. Na primer:

- sem dovolj dober,
 - zaslužim si,
 - ljudje me imajo radi,
 - če se potrudim, mi vedno uspe,
 - zmorem in podobno.
3. Pozitivni notranji dvogovor naj postane samodejen. Shapiro (1999) poudarja, da je učenje pozitivnih izjav o sebi na pamet (na primer spisek desetih stvari, pri katerih smo uspešni) težka naloga. Pozitivni notranji dvogovor pa mora postati samodejen. To pomeni, da je učinkovit šele tedaj, ko ga s ponavljanjem vtremo v svoje mišljenje in vedenje. Vendar s trdno voljo in oblikovanjem »duševnih slik« lahko premostimo negativne situacije (fizična bolečina, ustrahovanje sovrstnikov, psihološka stiska in podobno) (Shapiro, 1999, str. 100–103). Duševne slike predstavljajo podobe, ki posamezniku vlijejo moč ter zbujajo samozavest in sproščajo tesnobo.
 4. Namesto na omejitve se osredotočimo na zmožnosti. Avtor Loy McGinns (1999, str. 17) poudarja, da je vsak posameznik zelo pomemben in da v nas ležijo velike sposobnosti in viri, zato smo sposobni veliko več. Naj ob koncu parafraziram Richarda Evelyn Byrda¹⁶, prvega človeka, ki je letel od severnega do južnega pola: »Ljudje smo daleč od tega, da bi popolnoma izkoristili svoje vire. Obstajajo globoki vodnjaki moči, ki jih nikoli ne bomo uporabili« (Loy McGinns, 1999, str. 18).
 5. Izberimo si tisto aktivnost (obšolsko dejavnost), v kateri bomo lahko preizkusili svoje sposobnosti. Ni neuspeh, če nam spodleti. Uspeh je, ker poskušamo (Jeffers, 1991, str. 82).

ZAKLJUČEK

Današnja družba je vse bolj zahtevna. Uspevajo tisti, ki so samozavestni,

¹⁶ Prirejeno po: Wikipedia.org. (2015). Richard Evelyn Byrd. Pridobljeno iz: http://sl.wikipedia.org/wiki/Richard_Evelyn_Byrd.

pogumni, ki si znajo zastavljati cilje ter posedujejo veščine, da jih tudi dosegajo. Za take posameznike velja, da se ne podreajo oziroma uklonijo negativnim vplivom okolja, temveč se znajo postaviti zase. Pot do samozaveznega človeka je naporna in zahteva veliko energije ter truda. Oblikovati se prične v otroštvu, pomembno prelomnico pa predstavlja mladostništvo. Gre za obdobje oblikovanja identitete in samopodobe vsakega posameznika. Samozavestnejši ljudje lažje izpolnjujejo zastavljene cilje, suvereno gradijo odnose, sprejemajo življenjske izzive, izberejo pravo službo in se enostavno bolje znajdejo v vseh življenjskih okoliščinah. Vsekakor lahko trdimo, da sta samozavest in pozitivna samopodoba odločujoča dejavnika, ki vplivata na našo uspešnost na vseh življenjskih področjih.

Literatura in viri

- Adamčič Pavlovič, D. (2001). *Samosposhtovanje z vidika vedenjsko kognitivne terapije*. Psihološka obzorja, št. 10., str. 91–96.
- Adlešič, I. (1998). *Razredna klima učencev osnovne šole*. Pedagoška obzorja: Didactica Slovenica: Časopis za didaktiko in metodiko, letnik 13, št. 3/4.
- Babybook. (2011). *Kako graditi samozavest*. Pridobljeno iz: <http://babybook.si/otrok/vzgoja-otroka/samozavest/kako-pomagati-nesamozavestnemu-otroku.html>
- Bajzek, J., Bitenc, M., Hvalič, S., Lokar, A., Removš, J. in Strniša, Š. (2003). *Zrcalo odraščanja*. Radovljica: Didakta.
- Barle, A. (2014). *Značilnosti sodobne družbe*. Pridobljeno iz: <http://www.fm-kp.si/zalozba/ISBN/978-961-266-080-2/011-022.pdf>
- Burns, R. B. (1979). *Theselfconcept in theory, measurement, developmentandbehaviour*. New York: Longman.
- Centa, K. (2014). *Obšolske dejavnosti so za otrokov razvoj pomembne, a niso servis za starše*. Pridobljeno iz: <http://www.novitednik.si/ne-prezrite.php?id=1566>.
- De Angelis, B. (1995). *Samozavest. Kako si jo pridobiti in kako živeti z njo*. Ljubljana: Založba Karantanija.
- Društvo Novita. (2014). *Zaupam v svoje sposobnosti?* Pridobljeno iz: <http://drustrvonovita.wix.com/društvo-novita#!kaj-zmorem-od/c1280>.
- Druzina.ena.com. (2015). *Kako naj otrok postane samozavesten in odgovoren*. Pridobljeno iz: <http://druzina.ena.com/Otroci/Vzgoja/Kako-naj-otrok-postane-samozavesten-in-odgovoren.html>.
- Erjavec Tekavec, S. (2011). *Samosposhtovanje, samozavest in samopodoba*. Pridobljeno iz: <http://filternet.si/os/clanki/>.
- Glomar Vodopivec, M. (2012). *Kako naj rešim problem?* Odločaš ti. Spodbuda h krepitvi lastnega odločanja in razumevanja. Ljubljana: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše.
- Health.com. (2015). *Obšolske dejavnosti, ki pomagajo pri samopodobi*. Pridobljeno iz: http://sl.265health.com/conditions-treatments/depression/1014034277.html#VKbg8iuG_75.
- Humphreys, T. (2002). *Otrok in samozavest: kako doseči in utrditisamosposhtovanje že v mladih letih*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- IRDO. (2013). *Mednarodna konferenca: Družbena odgovornost in izzivi časa. Izobraževanje in komuniciranje za več družbene odgovornosti*. Pridobljeno iz IRDO: <http://www.irdo.si/images/2013-sklepi.pdf>.
- Institut za razvoj človeških virov. (2014). *Kaj je samopodoba*. Pridobljeno iz: <http://www.psihoterapija-ordinacija.si/sl/osebnost-in-odnosi/225-samopodoba-in-samovrednotenje.html>.
- Jeffers, S. (1997). *Čar samozavesti*. Ljubljana: Založba Ganeš.
- Juriševič, M. (1997). *Dejavniki oblikovanja samopodobe šolskega otroka*. Magistrsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta. Oddelek za psihologijo.
- Juul, J. (2008). *Kompetentni otrok*. Radovljica: Didakta.
- Klis, T., Keuc, Z. in Holnhaner Zorec, K. (2007). *Obšolske dejavnosti-sestavni del izobraževalnega procesa na II. gimnaziji Maribor, v Obvezne izbirne vsebine in obšolske dejavnosti na gimnazijski ravni izobraževanja*. Maribor: II. gimnazija Maribor.
- Kobal Soršak, N. (2012). *Spodbujanje otrokovega samosposhtovanja v vrtcu*. Diplomsko delo. Univerza v Mariboru. Pedagoška fakulteta.
- Kobal, Grum, D. (2000). *Temeljni vidiki samopodobe*. Ljubljana: Pedagoški inštitut, 1. izdaja, 3. natis.
- Kokalj Kočevar, M. (2004). *Tudi to je šola-šolske in obšolske dejavnosti*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije. Komisija za delo zgodovinskih krožkov.
- Kompare, A. (2006). *Uvod v psihologijo*. Ljubljana: DZS.
- Kompare, A. (2014). *Psihološke delavnice*. Pridobljeno iz: <http://www2.arnes.si/~ssposesk1s/ssskse/samopodoba.pdf>.
- Kompare, A. (2014). *Samopodoba*. Pridobljeno iz: <http://www2.arnes.si/~ssposesk1s/ssskse/samopodoba.pdf>.
- Kompare, A., Stražišar, M., Dogša I., Vec, T. in Curk, J. (2011). *Psihologija. Spoznanja in dileme*. Ljubljana: DZS.
- Kovač, E. (2015). *Kako do motivacije in samozavesti v športu*. Pridobljeno iz: <http://www.aktivni.si/psihologija/rad-delam-tisto-v-cemer-sem-dober/>.
- Kreibich, R. (1986). *Die Wissenschaftsgesellschaft – Von Galilei zur High-Tech-Revolution*. Frankfurt am Main: Suhrkamp.
- Kuster, V. (2014). *Kako povečati samozavest*. Pridobljeno iz: http://www.vlastakuster.si/Kako_pove%C4%8Dati_samozavest.php.
- Lekič, K., Tratnjek P., Tacol A. in Konec Juričič, N. (2010). *To sem jaz. Verjamem vase. Priročnik za fante in punce. 10 korakov do boljše samopodobe*. Celje. Zavod za zdravstveno varstvo Celje.
- Locke, D. C. in Ciechalski, J., C. (1995). *Communication techniques for teachers*. Washington: Taylor & Francis.
- Loy McGinnis, A. (1999). *Samozavest. Kako lahko uspete, a ostanete to, kar ste*. Ljubljana: Lisac & Lisac.
- Musek, J. (2010). *Psihologija življenja. Vnanje Gorice: Inštitut za psihologijo osebnosti*.
- Račič, I. (2014). *Obšolske dejavnosti so odlična življenjska popotnica*. Pridobljeno iz: <http://www.dnevnik.si/magazin/prosti-cas/>

- obsolske-dejavnosti-so-odlicna-zivljenjska-popotnica.
- Seligman, M., E., P., Reivich, K., Jaycox, L. in Gillham, J. (2011). *Optimističen otrok*. Ljubljana: Modrijan založba.
- Shapiro, Lawrence, E. (1999). Čustvena inteligenca otrok. Kako vzgojimo otroka z visokim čustvenim količnikom. Ljubljana: Založba Mladinska knjiga.
- Stitu, P. in Barry, M. (2012). *Orodje. Spremenite probleme v pogum, samozavest in ustvarjalnost*. Ljubljana: Založba Primus.
- Trzesniewski, Kali H., Donnellan, M. Brent, Moffitt, Terrie E., Robins, R. W., Poulton, R., Caspi, A. (2006). *Low self-esteem during adolescence predicts poor health, criminal behavior, and limited economic prospects during adulthood*. *Developmental Psychology*, Vol 42 (2), 381–390.
- Vidic, J. (2014). *Zakaj obšolske dejavnosti niso razkošje*. Pridobljeno iz: <http://www.rtv slo.si/mmc-priporoca/zakaj-obsolske-dejavnosti-niso-razkosje/345954>.
- Warden, D. in Donald, C. (2001). *Spodbujanje socialnega vedenja*. Dejavnosti za spodbujanje socialnih medsebojnih veščin in vedenja. Ljubljana: Inštitut za psihologijo osebnosti.
- Wikipedia.org. (2015). *Richard Evelyn Byrd*. Pridobljeno iz: http://sl.wikipedia.org/wiki/Richard_Evelyn_Byrd.
- Žibert, S. (2011). *Vpliv samopodobe na osebnost in učno uspešnost učenca*. Nova Gorica: Melior, Založba Educa.

OPISNO OCENJEVANJE PRI PREDMETU ŠPORT / Avtorica: mag. Ksenija Pirih Tavčar, prof. razrednega pouka / OŠ Kašelj

V opisno oceno pri športu učitelj zapiše vse, kar je pri urah športa posredoval in utrjeval z učenci. Za lažje ocenjevanje in sporočilno opisno oceno potrebuje učitelj vnaprej izdelane opisne kriterije za znanja, opredeljena v učnem načrtu. Natančni opisni kriteriji mu omogočajo tudi natančnejše opazovanje. V želji po doseganju natančnejšega ocenjevanja in bolj kakovostnega znanja pri predmetu šport sem v okviru raziskave izdelala opisne kriterije za znanja, ki so po učnem načrtu predvidena za obravnavo v 1. triletju.

UVOD

Šport je eden izmed obveznih predmetov v osnovni šoli. Ima pomembno vlogo, saj skrbi za razvijanje sposobnosti učencev, učence vzgaja v duhu zdravega načina življenja in jih poskuša motivirati, da bodo imeli šport radi v vseh življenjskih obdobjih. Tako kot vsi drugi predmeti v osnovni šoli se tudi šport ocenjuje. Ocenjevanje tega predmeta se je skozi zgodovino spreminjalo, danes se v prvem in drugem razredu ocenjuje opisno, v preostalih razredih pa številčno. Kljub prisotnosti opisnega ocenjevanja že celo več kot desetletje, pa je to področje še vedno problematično. Učitelji nimajo jasnih kriterijev, po katerih naj bi preverjali in ocenjevali znanja, ki so zahtevana v 1. triletju. V učnem načrtu za predmet šport so zapisani standardi znanja in sposobnosti, ki predstavljajo stopnjo znanja, ki naj bi jo usvojili vsi učenci ob koncu vzgojno-izobraževalnega obdobja. Ti predstavljajo osnovo za oblikovanje kriterijev ocenjevanja. Kriterijev, po katerih naj bi učitelji ocenjevali, pa ni.

OCENJEVANJE PRI PREDMETU ŠPORT

Spremljanje in vrednotenje učenčevega telesnega in gibalnega razvoja ter osebnih športnih dosežkov sta nepogrešljivi sestavini vsakega vzgojno-izobraževalnega procesa (Kovač in drugi 2011). V učnem načrtu za predmet šport je opredeljeno, da »načrtno spremljanje in povratna informacija o zbranih podatkih učenčevega napredka ter opazovanje in analiziranje procesa dela omogočajo učitelju ustrezno načrtovanje športno-vzgojnega procesa, prilagoditev pouka posamezniku, svetovanje pri izboljšanju njegovih dosežkov ali odpravljanju pomanjkljivosti in vključevanju v različne zunajšolske dejavnosti« (Kovač in drugi

2011, 51). Majerič (2004) poudarja, da je predmet šport zelo specifičen predmet, saj je pri njem močno izražena gibalna komponenta. Prav zaradi tega zahteva uporabo specifičnega načina ocenjevanja. Avtor opozarja tudi na upoštevanje dejstva, da proces učenja pri nobenem drugem predmetu ni tako celosten in odvisen od razvojnih posebnosti posameznika. Zato je pri ocenjevanju športa treba ločiti med gibalnimi sposobnostmi, gibalnimi spretnostmi (znanjem) in teoretičnim znanjem, potrebnim za razumevanje športne dejavnosti. To zahteva izbiro različnih oblik in načinov preverjanja ter pravilno interpretacijo rezultatov meritev oziroma ocenjevanja.

Pri športu ocenjujemo standarde znanja, ki pokrivajo samo dva sklopa ciljev, in sicer *usvajanje in izpopolnjevanje športnih znanj ter seznanjanje s teoretičnimi vsebinami*. Drugih dveh sklopov (telesni razvoj ter razvoj gibalnih in funkcionalnih sposobnosti in oblikovanje in razvoj stališč, navad in načinov ravnanja ter prijetno doživljanje športa) ne ocenjujemo (Dežman 2001). Preverjamo in ocenjujemo le stopnjo usvojenosti športnih (praktičnih in teoretičnih) znanj, ki so v učnem načrtu opredeljena kot standard znanja. Z doseganjem standardov znanja vedno posredno vrednotimo tudi doseganje nekognitivnih ciljev, saj znanje, ki ga otrok usvoji, izraža njegov trud, ki ga vloži v dosego cilja, stališča, ki jih ima do obravnavane vsebine, in odnos do dela (Kovač, Jurak in Strel 2003a). Pri tem še vedno opozarjamo na pomen, ki ga imajo gibalne sposobnosti pri vsakem posamezniku, saj omogočajo usvajanje športnega znanja, dobro telesno pripravljenost, ki je osnova za zdrav življenjski slog in aktivno preživljanje časa tudi v nadaljnjem

življenju. Tudi če nekognitivnih ciljev (trud, prizadevnost, sodelovanje ...) ne ocenjujemo, jih mora učitelj ravno tako razvijati in spodbujati, saj vplivajo na kakovosten način življenja.

V. Štemberger (2015) navaja vsebine, ki jih pri predmetu šport ne ocenjujemo. Ne ocenjujemo *gibalnih sposobnosti otrok*, saj so bolj ali manj prirojene in nanje lahko le malo vplivamo. Ne ocenjujemo niti *rezultatov*, ki so najbolj objektivno merljiva kategorija ocenjevanja, vendar so v tesni povezavi z gibalnimi in morfološki značilnostmi posameznika, ki so, kot rečeno, prirojene. Prav tako ne ocenjujemo *prinašanja športne opreme in higienskih navad*. Avtorica pravi, da prinašanje športne opreme ne spada v ocenjevanje, temveč v spremljavo, in da se mora učitelj, ko ugotovi, da učenec športne opreme ne prinaša, ustrezno odzvati. Področje higienskih navad je zelo občutljivo in ne more biti predmet ocenjevanja, imamo pa pri športu veliko možnosti, da učencem predstavimo pomen ustrezne higiene. Ne ocenjujemo niti *odnosa do športa*, saj bi po besedah Štembergerjeve s tem dejansko ocenjevali odločitev družine glede tega, katere vrednote bo razvijala. Družina ima namreč pomembno vlogo pri razvijanju pozitivnega odnosa do športa (Štemberger 2015).

Standarde znanja, ki naj bi jih učenci dosegli pri športu, moramo preverjati in načrtovati načrtno na različne načine, ne samo zaradi upoštevanja različne razvojne stopnje otrok, temveč tudi zato, da učencem omogočimo razvijanje njihovih močnih področij (Majerič, Kovač in Strel 2005).

V. Štemberger (2015) pri tem opozarja, da mora učitelj sam določiti standarde

znanja za učence, ki jih poučuje, za vsako leto posebej v okviru standardov, predpisanih z učnim načrtom za celotno vzgojno-izobraževalno obdobje. Avtorica pojasnjuje, da so standardi v učnem načrtu zapisani na tak način zaradi več razlogov: različna hitrost razvoja otrok, različno gibalno in športno predznanje, predvsem ob vstopu v šolo, različne materialne razmere, v katerih se izvaja pouk predmeta šport, preveč otrok v vadbenih skupinah ... (prav tam).

Tak zapis standardov naj bi po mnenju Štembergerjeve pomenil avtonomijo učitelja, čeprav to pomeni tudi odgovornost za kakovostno načrtovanje in izvajanje pedagoškega procesa, prilagojenega učencem. Hkrati avtorica opozarja, da mora učitelj pri načrtovanju za posamezen razred vedno imeti vpogled v standarde celotnega triletja in upoštevati znanja, ki so jih otroci pridobili v nižjih razredih. Štembergerjeva opozarja na pomembnost ustrezno pripravljene letne priprave, ki jo mora učitelj prilagajati različnim dejavnikom, in da ni mogoče iste letne priprave uporabljati za vsako generacijo učencev, ne da bi pri tem naredili prilagoditve trenutnemu stanju (Štemberger 2015).

Glavni namen ocenjevanja pri športu mora biti oblikovanje objektivne ocene, ki bo temeljila na standardih učnega načrta ter javnih merilih in opisnih kriterijih. Učitelj mora pri tem tudi opredeliti, kako bo oblikoval naloge, s katerimi bo ocenil otrokovo znanje na določeni razvojni stopnji pri posameznih vsebinskih sklopih, in kako bo oblikoval končno oceno ob zaključku šolskega leta.

Priporočila za načrtovanje in korektno ocenjevanje pri športu

Ocenjevanje bo korektno, ko bo pravilno načrtovano, saj lahko le z ustreznim načrtovanjem opredelimo, kaj želimo ocenjevati. Kovač, Jurak in Strel (2003b) navajajo pogoje, potrebne za korektno ocenjevanje pri predmetu šport.

Učitelj mora *poznati standarde znanj*, zapisane v učnem načrtu za vsako triletje posebej. Nato mora *opredeliti*

cilje znanj za oddelek, ki ga poučuje. To naredi na podlagi informacij, ki jih zbere z opazovanjem (sposobnosti in znanje učencev, pogoji za delo ...). Cilji naj izhajajo iz standardov, zapisanih v učnem načrtu. V. Štemberger (2015) pri tem opozarja, da mora imeti učitelj pri načrtovanju za posamezen razred »vedno pred očmi vsaj standarde celotnega triletja in predvsem upoštevati znanja, ki jih je otrok pridobil v nižjih razredih. Šele na podlagi ustrezno pripravljene letne učne priprave učitelja je mogoče zapisati tudi standarde znanja, ki naj bi jih učenci dosegli, učitelj pa ocenil« (Štemberger 2015, 49).

Vsak učni sklop v učnem načrtu opredeljuje praktične in teoretične vsebine, s katerimi je mogoče doseči lastne cilje in raven znanja ob koncu triletja. Za učitelja ni obvezno, da izbere vse predvidene vsebine. *Izbrati mora tiste teoretične in praktične vsebine*, s katerimi bo dosegel načrtovano znanje učencev, prav tako pa sam, v fazi načrtovanja, opredeliti, koliko časa bo namenil posameznemu vsebinskemu sklopu (Kovač, Jurak in Strel 2003b).

V letni pripravi učitelj *opredeli dejavnosti učencev*, predvidene za doseganje posameznega cilja. Dejavnosti podrobneje opredeli v učni pripravi za posamezno uro športa. Cilji in standardi znanja naj bodo merljivi (učitelj naj izbrana merila predstavi učencem) in realni (ne prezahtevni ali prelahki) (Kovač, Jurak in Strel 2003b).

Osnova za ocenjevanje je doseganje standardov znanj po vzgojno-izobraževalnih obdobjih, opredeljenih v učnem načrtu. Učitelj mora *oblikovati naloge in kriterije*, s katerimi bo ocenil znanje učencev. Raven znanja za učni sklop je osnova, na podlagi katere učitelj pripravi naloge in kriterije za ocenjevanje znanja (Štemberger 2015). Opisne kriterije izpeljuje iz učnih ciljev in z njimi seznanjeni tudi učence. Opisni kriteriji se nanašajo na konkretne vsebine, vendar nadgrajene z različnimi vrstami in nivoji znanj.

Učitelj mora znanje učencev tudi *preveriti in oceniti*. Ocenjevanje pri športu

poteka hitro, učitelj nima možnosti, da bi izdelek v miru pregledal in ocenil, večkrat prebral in primerjal s postavljenimi kriteriji. Prav zato bi moral imeti učitelj že pred preverjanjem in ocenjevanjem pripravljene kriterije, ki jih po končani uri pretvori v opisno oceno. Učitelj preverja in ocenjuje le vsebine, ki jih je posredoval učencem, ne pa tistih, ki so jih učenci pridobili zunaj šole. Ocenjevanje naj bo čim bolj ekonomično, objektivno in pravično.

Pri tem je treba dodati, da je v času spremljanja določenih otrok treba druge učence primerno zaposliti. Spremljanje učencev mora potekati v delu telovadnice, od koder ima učitelj pogled tudi na druge učence. V. Štemberger (2015) za najučinkovitejše in varno ocenjevanje predlaga vadbo po postajah. Na eni postaji poteka ocenjevanje, na drugih postajah pa poteka vadba učencev, ki čakajo na ocenjevanje. Prav tako pri ocenjevanju predlagajo vadbo po postajah tudi drugi strokovnjaki (Majerič, Kovač in Strel 2005).

Učitelj mora *kritično opazovati, kako napredujejo učenci*. Večkrat mora preveriti, ali je način ocenjevanja učinkovit. V procesu preverjanja in ocenjevanja je treba pozorno spremljati napredek v znanju, zato je treba določiti način spremljave. V letni pripravi na pouk mora učitelj opredeliti način opazovanja in vrednotenja napredka v spretnostih, sposobnostih in znanju učencev (Kovač, Jurak in Strel 2003b).

UČNI NAČRT ZA PREDMET ŠPORT

Učni načrt za predmet šport (2011) je temeljni dokument, na podlagi katerega učitelj načrtuje in izvaja pouk športa. V njem so zbrani cilji in vsebine pouka ter standardi znanja, ki jih morajo učenci doseči ob koncu posameznega triletja. Splošni cilji so skupni vsem starostnim stopnjam in jih učitelj načrtno uresničuje ves čas vzgojno-izobraževalnega procesa. Operativni cilji so konkretni in so opredeljeni za vsak razred posebej. Če je s cilji in standardi znanja vnaprej natančno določeno, kaj naj bi učenci znali ob zaključku učnega procesa, bo

potem mogoče zelo jasno in natančno ugotavljati tudi doseženo raven tega.

V učnem načrtu za predmet šport (2011) so operativni cilji opredeljeni po vzgojno-izobraževalnih obdobjih in so razdeljeni v štiri skupine, ki poudarjajo:

- ustrezno gibalno učinkovitost (telesni razvoj, razvoj gibalnih in funkcionalnih sposobnosti);
- usvajanje temeljnih gibalnih spretnosti in športnih znanj, ki omogočajo varno in odgovorno sodelovanje v različnih športnih dejavnostih;
- razumevanje pomena gibanja in športa;
- oblikovanje stališč, navad in načinov ravnanja ter prijetno doživljanje športa.

Učni sklopi praktičnih in teoretičnih vsebin, ki so predvidene za prvo triletje, so: naravne oblike gibanja in igre, atletska abeceda, gimnastična abeceda, plesne igre, igre z žogo, plavalna abeceda, pohodništvo ter ugotavljanje in spremljanje gibalnih sposobnosti ter telesnih značilnosti.

Učni načrt za vsak učni sklop opredeljuje vsebine, s katerimi lahko učenci dosežejo predvidene učne cilje. Učitelju ni treba izvesti vseh vsebin, temveč izbere le tiste, s katerimi bo najlažje dosegel načrtovano raven znanja. »Pri tem upošteva sposobnosti, lastnosti,

posebnosti in predznanje otrok, materialne pogoje ter tradicijo in posebnosti kraja, kjer se pouk izvaja.« (Markun Puhan 2005, 50)

V učnem načrtu so določeni tudi standardi znanja. Ti učitelja vodijo pri njegovem delu in so pomemben element v poučevanju. Njihova vloga je izražena predvsem v sklepnih fazah vzgojno-izobraževalnega procesa, tj. pri ocenjevanju. Pomenijo stopnjo znanja, ki ga do konca vzgojno-izobraževalnega obdobja praviloma usvojijo vsi učenci (Kovač in drugi 2011). Standardi znanj pri predmetu šport so zaradi razvojnih posebnosti otrok zapisani na koncu vsake triade, tako da ima vsak otrok dovolj časa, da jih doseže. Poleg standardov znanja so opredeljeni tudi minimalni standardi znanja in sposobnosti, ki so zapisani s poudarjenim tiskom. Ti so pogoj za učenčevo napredovanje iz 3. v 4. razred, iz 6. v 7. razred in pomenijo raven doseženega znanja ob koncu 9. razreda (Kovač in drugi 2011).

OPISNI KRITERIJI

S preverjanjem in ocenjevanjem želimo preveriti/oceniti različna področja, tj. znanja in veščine, ki izhajajo iz ciljev. *Opisni kriteriji* za preverjanje/ocenjevanje opredeljujejo kvalitete teh področij. Zastopajo učne cilje oziroma posamezne dimenzije ciljev, katerih doseganje preverjamo ali ocenjujemo.

Kriteriji torej zajemajo znanja, procese in veščine, za katere si prizadevamo pri pouku (Rutar Ilc 2003).

Kakovostno sestavljeni opisni kriteriji so tudi izhodišče za boljšo veljavnost preverjanja in ocenjevanja znanja, opis dosežkov pa učitelju omogočajo tudi izboljšanje objektivnosti ocenjevanja. Z njimi je treba učence seznaniti na začetku učnega procesa oziroma na začetku neke zaključene učne enote ali učnega sklopa.

Izhodišče za opredeljevanje opisnih kriterijev znanja so učni načrti. Opisne kriterije pri predmetu šport izpeljemo iz učnih ciljev, ki so v učnem načrtu opredeljeni za vsak razred posebej, in iz standardov znanja, ki so opredeljeni ob koncu posameznega triletja.

Merila pri športu morajo temeljiti na kakovosti izvedbe naloge, ki jo učenec naredi brez napake ali z različnimi majhnimi in/ali velikimi napakami, ali pa na kombinaciji težavnosti in kakovosti izvedbe (Kovač, Jurak in Strel 2003a). Pomembno je, da so merila prilagojena razvojni stopnji učencev in vsebini, ki jo preverjamo (Majerič, Kovač in Strel 2005).

V nadaljevanju predstavljam primere opisnih kriterijev, ki sem jih sestavila za posamezne sklope vsebin.

ATLETSKA ABECEDA**SKOK V DALJINO Z MESTA S SONOŽNIM ODRIVOM IN DOSKOKOM****Začetna postavitev**

PRAVILNO	NAPAKE/POMANJKLJIVOSTI
učenec stoji za odzivno črto na obeh nogah s stopali, postavljenimi v širini bokov stopala so postavljena vzporedno trup je pokonci, pogled usmerjen naprej pred izvedbo odrida skrči noge v kolenu, roke zaroči pred odridom se lahko nekajkrat zaziblje v kolenu	stopala niso v širini bokov; so preveč skupaj oziroma narazen stopala niso postavljena vzporedno trup ni pokonci, pogled je usmerjen v tla pred izvedbo odrida so noge v kolenu iztegnjene

Odriv

PRAVILNO	NAPAKE/POMANJKLJIVOSTI
pri sonožnem odridu z rokami aktivno zamahne gor in naprej	pri odridu zamah z rokami ni dovolj aktiven

Doskok

PRAVILNO	NAPAKE/POMANJKLJIVOSTI
doskok izvede na obe nogi v čep po doskoku ohrani ravnotežen položaj in ne sede nazaj	doskoka ne izvede na obe nogi po doskoku ne ohrani ravnotežnega položaja, sede nazaj/se opre na tla

GIMNASTIČNA ABECEDA**STOJA NA LOPATICAH**

PRAVILNO	NAPAKE/POMANJKLJIVOSTI
se iz seda prednožno skrčno povali po hrbtu nazaj do lopatic in tilnika nogi iztegne navpično nad sebe noge in boke dvigne čim više ima trup in noge v ravni, navpični črti ima telo iztegnjeno in napeto	nog ne iztegne navpično nog in bokov ne dvigne dovolj visoko trup in noge niso v ravni, navpični črti telo ni iztegnjeno in napeto roki drži na zadnjici, namesto na ledvenem predelu nogi nista poravnani z rokami ne zna podpreti trupa

IGRE Z ŽOGO**VODENJE ŽOGE Z ROKO**

PRAVILNO	NAPAKE/POMANJKLJIVOSTI
med vodenjem žoge ima učenec trup nagnjen nekoliko naprej, pogled je usmerjen naprej, glava je dvignjena pri vodenju žoge učenec proti tlom potiska žogo z iztegovanjem roke v komolcu in upogibanjem v zapestju po odboju od tal jo prestreže z blazinicami prstov in odboj ublaži z upogibanjem roke v komolcu prste postavlja na žogo od zgoraj s strani, nato zasučje roko navzgor (kazalec pride na sredino žoge) vodenje žoge je odločno	med vodenjem učenec gleda žogo, pogled ni usmerjen naprej učenec ima med vodenjem preveč sklonjen trup pri vodenju ne izteguje roke v komolcu in ne upogiba zapestja odboja od tal ne ublaži z upogibanjem roke v komolcu med vodenjem učencu žoga pogosto uide žogo odbija prešibko ali premočno prenapeta dlan, nesproščeno telo potisk žoge proti tlom je neodločen, zato se žoga vedno manj odbije od tal

NARAVNE OBLIKE GIBANJA

PRAVILNO	NAPAKE/POMANJKLJIVOSTI
naravne oblike gibanja (hoja, tek, plazenje ...) v različnih pogojih izvaja spretno in natančno gibanje je sproščeno in koordinirano gibanje je usklajeno	naravne oblike gibanja izvaja spretno, pri različnih oteženih pogojih (večja hitrost, ožja površina, sprememba smeri gibanja) pa je izvedba manj natančna naravne oblike gibanja izvaja nespretno in nenatančno pri izvedbi je učenec nesproščen gibanje je okorno in počasno gibanje je neusklajeno

PLESNE IGRE

PRAVILNO	NAPAKE/POMANJKLJIVOSTI
učenec razume vodene gibe in jih pravilno izvaja gibanje je usklajeno z ritmom in tempom glasbe plesna drža je sproščena pravilno zapeše naučene plesne	učenec razume vodene gibe, vendar jih izvaja nepravilno učenec ritma skladbe ne upošteva vedno med izvedbo plesnih figur dela manjše napake ne zapeše naučenih plesov plesna drža je nesproščena, pogled učenca je usmerjen k nogam osredotoča se samo na noge ali samo na roke ima togo držo

ZAKLJUČEK

Pri opisnem ocenjevanju pri športu je zelo pomembna povratna informacija, ki naj bi bila pozitivna, izražala naj bi učenčevu znanje, hkrati pa naj bi bila spodbuda za nadaljnje športno udeleževanje tudi zunaj šole. Natančno opisno oceno bo učitelj oblikoval le s sprotnim natančnim preverjanjem in ocenjevanjem po vnaprej pripravljenih kriterijih. Ocena bo tako sporočilna in le tako bo učenec lahko odpravil pomanjkljivosti in utrjeval pravilna znanja. Znanje učencev bo boljše, to pa vpliva na ukvarjanje s športom tudi v prostem času in poznejših življenjskih obdobjih.

Čeprav zahtevata preverjanje in ocenjevanje znanja pri športu po tako sestavljenih opisnih kriterijih od učitelja natančno izvajanje in spremljanje dosežkov učencev, več časa za pripravo na pouk in čeprav je na voljo le malo ustreznih učnih gradiv, v katerih so zbrane in opisane vse tehnike, učiteljev to ne bi smelo odvrniti od uporabe omenjenih kriterijev v praksi.

Proces izvajanja in ocenjevanja športa je po mojem mnenju mogoče

izboljšati, potrebno je le nekaj znanja, volje in zavedanja o pomenu tega predmeta za kakovosten razvoj otroka.

Literatura in viri

- Dežman, B. (2001). Preverjanje in ocenjevanje znanja pri športni vzgoji v devetletni osnovni šoli. V B. Škof in M. Kovač (ur.), *Uvajanje novosti pri šolski športni vzgoji: zbornik referatov/14. strokovni posvet. Zveze društev športnih pedagogov Slovenije, Kranjska Gora, 25. do 27. oktober 2001* (str. 9–22). Ljubljana: Zveza društev športnih pedagogov Slovenije.
- Kovač, M., Jurak, G. in Strel, J. (2003a). Nekatera teoretična izhodišča preverjanja in ocenjevanja znanja iz športne vzgoje. *Šport – priloga, letn. 51* (št. 2): str. 21–27.
- Kovač, M., Jurak, G. in Strel, J. (2003b). Predlog modela in meril notranjega preverjanja in ocenjevanja znanja pri športni vzgoji. *Šport – priloga, letn. 51* (št. 2): str. 28–34.
- Kovač, M., Markun Puhan, N., Lorenci, B., Novak, L., Planinšec, J., Hrastar, I., Pleteršek, K. in Muha, V. (2011). *Program osnovna šola, Športna vzgoja, učni načrt*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Dostopno na http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_sportna_vzgoja.pdf, 23.10.2014.
- Majerič, M. (2004). *Analiza modelov ocenjevanja športnih znanj pri športni vzgoji*. Ljubljana: Fakulteta za šport, doktorska disertacija.
- Majerič, M., Kovač, M. in Strel, J. (2005). Pregled nekaterih načinov preverjanja in ocenjevanja ter možnosti za njihovo uporabo pri športni vzgoji. *Šport – priloga, letn. 53* (št. 3): str. 36–40.
- Markun Puhan, N. (2005). Ocenjevanje pri športni vzgoji, *Razredni pouk, letn. 7* (št. 3): str. 49–54.
- Pirih Tavčar, K. (2016). *Opisno ocenjevanje pri predmetu šport*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, magistrsko delo.
- Rutar Ilc, Z. (2003). *Pristopi k poučevanju, preverjanju in ocenjevanju*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Štemberger, V. (2015). Ocenjevanje znanja pri predmetu šport. *Razredni pouk, letn. 16* (št. 2/3): str. 48–54.

PLANINSKI KROŽEK V OSNOVNI ŠOLI / Avtorica: Marija Čibej, specialna pedagoginja / OŠ Primoža Trubarja Laško

Že vrsto let sem mentorica planinskega krožka na osnovni šoli in pohajkovanje po okoliških hribih v družbi nadobudnežev mi je v veliko veselje, a je hkrati tudi velika odgovornost. Pri organizaciji in izvedbi planinskih pohodov zelo dobro sodelujemo s Planinskim društvom Laško in Centrom za šport, turizem in kulturo STIK Laško, ki organizirata različne pohode v bližnji okolici Laškega. Na pohode povabimo učence naše šole, ki so vključeni v planinski krožek, pridružijo pa se lahko tudi sorojenci, starši in stari starši. Za zdaj imamo planinski krožek le za učence razredne stopnje, a si želimo, da bi v prihodnjem šolskem letu organizirali krožek tudi za učence predmetne stopnje.

DEJAVNOSTI PLANINSKEGA KROŽKA

Naša šola ima več enot, zato smo se dogovorili, da sva dve mentorici. Vsaka skrbi za obveščanje svoje skupine prijavljenih otrok. Že avgusta, v dogovoru z usposobljenimi mladimi vodniki Planinskega društva Laško, načrtujemo pohode za prihodnje šolsko leto. Trudimo se, da so izleti večinoma v okolici domačega kraja in niso povezani z dodatnimi stroški, ki bi marsikateremu otroku preprečili udeležbo. Velik del pohodov je že tradicionalen, saj želimo spodbujati večkratno obiskovanje istih pohodniških točk in druženje s sokraji ter med različnimi generacijami.

Jeseni se vsako leto udeležimo pohoda po Poti treh cerkva in Nekdanjih trških meja Laškega, ki ju poleg drugih pohodov po laških poteh organizira STIK – Center za šport, turizem in kulturo Laško. Decembra imamo nočni pohod z obveznimi lučkami in družbo staršev na Mrzlico, ki ga organizira Planinsko društvo Trbovlje. Ta pohod ima še poseben čar, saj vse otroke pri planinskem domu na Mrzlici obdaruje prvi dobri mož v prazničnem decembru. Januarja in februarja izvedemo sankanje v bližini šole, če je v dolini dovolj snega. Marca se vsako leto udeležimo tradicionalnega pohoda v organizaciji Planinskega društva Laško na Šmohor, aprila pa se pridružimo čistilni akciji planinskega društva. Pred leti smo se priključili vseslovenski akciji Očistimo Slovenijo.

Zadnji izlet v šolskem letu običajno izvedemo konec maja ali v prvi polovici junija in je nagrada za celoletno pridno pohajanje po okoliških hribih. Izlet, ki vedno vključuje prevoz z avtobusom v zelo lepe in bolj oddaljene kraje naše

Slovenije, za otroke v veliki meri finančno pokrije planinsko društvo, za kar smo zelo hvaležni. To še posebej izredno veliko pomeni družinam z več otroki. Tako smo že obiskali kralja Matjaža pod Peco, bili smo na Dnevu slovenskih planinskih doživetij na Krvavcu in v Kranjski Gori, kjer so otroci lahko celo vstopili v helikopter, na Veliki planini ter Golici v času cvetenja narcis.

PLANINSKI TABOR

Na koncu šolskega leta planinski vodniki organizirajo planinski tabor, ki se ga otroci zelo radi udeležijo, saj predstavlja vrhunec planinskih dejavnosti. Na taboru so pet dni od konca junija do začetka julija, preden vsi zbežijo na počitnice na morje ali kam drugam. V času tabora bivajo v planinskem domu ali šotorih, odvisno od kraja tabora.

Planinski tabor je običajno v bližnji okolici Laškega, ker to bistveno vpliva na ceno tabora. Nekateri planinski vodniki so že redno zaposleni in si za tabor vzamejo dragoceni dopust. Stroške tabora delno pokriva planinsko društvo in vodniki delajo kot prostovoljci, zato je cena na posameznega otroka zelo ugodna. Dejavnosti na planinskem taboru so zelo pestre in otrokom dnevi hitro minevajo: odpravljajo se na pohode, učijo se osnov pohodništva, kurijo taborni ogenj, enkrat obišejo bazen v bližnjem zdravilišču, spuščajo se po jeklenicah, plezajo, ustvarjajo v različnih delavnicah, se urijo v orientaciji in še bi lahko naštevali. Domov se vračajo polni vtisov in lepih spominov.

DNEVI DEJAVNOSTI

Vsebine planinske šole vključujemo tudi v dneve dejavnosti. Za dan

zdravja, ko so imeli učenci drugega razreda naravoslovni dan, smo povabili planinskega vodnika, ki jim je predstavil planinsko opremo, pravico na pohod in varnost v gorah. S prebiranjem slikanice Zlatorog smo odpotovali v pravljčni gorski svet.

Program Ciciban planinec in Mladi planinec

CICIBAN
PLANINEC
CICIBAN
PLANINKA

Znak Ciciban planinec, PZS

mladi
PLANINEC
mlada
PLANINKA

Znak mladi planinec, PZS

Program Ciciban planinec je nastal leta 1975 pri Planinski zvezi Slovenije in je namenjen predšolskim otrokom, ki se udeležujejo planinskih izletov. V laškem vrtcu otroci skupaj s starši in vzgojiteljicama že pridno hodijo na izlete, primerne malim nožicam. Z vstopom v šolo pa se lahko priključijo planinskemu krožku, ki je organiziran na osnovni šoli.

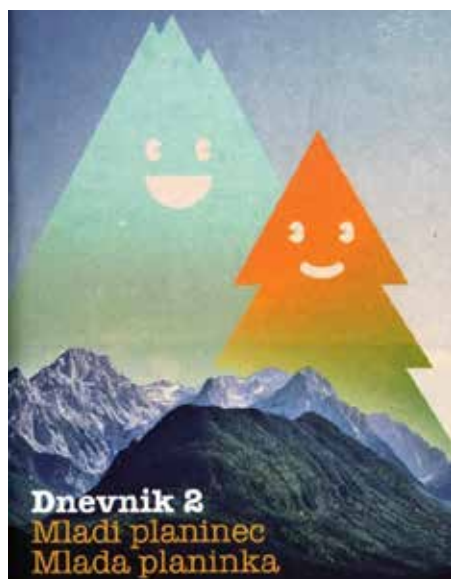
Otroci imajo poseben dnevnik, malo knjižico, v katero rišejo in pišejo vtise z izletov ter odtisnejo žige s planinskih vrhov. Knjižici, Cicibanov dnevnik in Dnevnik Mladi planinec, sta hkrati članski izkaznici otroka, ko postane član planinskega društva.

Cici dnevnik za predšolske otroke, PZS

Dnevnik 1 Mladi planinec za učence razredne stopnje, PZS

Dnevnik 2 Mladi planinec za učence predmetne stopnje, PZS

Otroci, ki redno hodijo na pohode, imajo možnost pridobiti planinske znake:

- **Bronasti znak mladega planinca** za 8 izletov v dveh do treh letih, vsaj en nad višino 1000 m nm, do 4 ure celotne hoje.
- **Srebrni znak mladega planinca** za naslednjih 8 pohodov v dveh do treh letih, od tega štirje nad 1500 m nm.
- **Zlati znak mladega planinca** za novih 8 pohodov v dveh do treh letih, od tega vsaj en vzpon nad 2000 m nm, vsaj dva zimska vzpona nad 1500 m nm ter do osem ur celotne hoje.
- Otroci so zelo ponosni na svoje planinske znake, ki krasijo njihove nahrbtnike.

Vir: PZS, www.pzs.si

VAROVANJE NARAVE

Vsako druženje na pohodu je lepa priložnost za pogovor in učenje o skrbi za naravo ter o primernem obnašanju v naravnem okolju. Vsi pohodniki skrbimo, da ne onesnažujemo okolja s svojimi odpadki in jih skrbno odnesemo v svojih nahrbtnikih nazaj v dolino ter jih ustrezno razvrstimo. Vsaj enkrat letno imamo čistilno akcijo, v kateri sodelujemo pri načrtnem čiščenju dogovorjene poti. Vsi otroci dobijo primerno opremo, to so rokavice in vreče za smeti. Po končani delovni akciji so bogato nagrajeni z malico in čajem v planinski koči. Plačilo malice in čaja prevzame planinsko društvo, za kar se jim zahvaljujemo.

Zgibanka Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave (2009); Na obisku v gorah

POMEN GIBANJA ZA ZDRAVJE

Mediji nas vsakodnevno opozarjajo, da postajamo vse bolj sedeča družba, kar je povezano z naraščanjem bolezni, kot so sladkorna bolezen, debelost, bolezni srca in ožilja. Otroci veliko časa presedijo v šoli in tudi v prostem času preveč časa porabijo za sedenje pred računalniki, televizijo in drugimi elektronskimi napravami. Vse manj je časa, ki ga preživijo zunaj na svežem zraku in v naravi. Ne potrebujemo veliko denarja za drago športno opremo in plačevanje vodenih športnih aktivnosti, dovolj je, da stopimo na bližnji hrib ali gozd v krogu družine in prijateljev in zelo veliko bomo naredili za naše zdravje in zdravje naših otrok. To bo najboljša popotnica za lepšo prihodnost.

Hoja v gore dobro vpliva na organizem: krepi mišice, okostje, sklepe, srce, ožilje, dihala, kri in centralni živčni sistem. V primerjavi z drugimi športi ima hoja v gore – še posebej po lahkih planinskih poteh – nekaj pomembnih prednosti.

- Z njo se je mogoče ukvarjati skoraj povsod in vse leto.
- Hodiš lahko sam ali v (organizirani) skupini.
- Je ena izmed najcenejših dejavnosti na prostem.
- Na voljo so številne urejene in vzdrževane planinske poti različnih zahtevnosti ter druge pešpoti.
- Je razmeroma preprosta, saj posebno tehnično znanje za izlete ni potrebno.
- Na voljo nam je od otroštva do visoke starosti in je primerna družinska športna zvrst.
- Za hojo ni nikoli prepozno – začeti je mogoče v kateremkoli življenjskem obdobju.
- Hodijo lahko tudi tisti, ki se sicer niso nikoli ukvarjali s športom ali sploh nimajo priložnosti, da bi se ukvarjali z njim.
- Planinstvo spravi v gibanje vsakogar – tega za večino drugih športov ni mogoče vedno trditi.
- (B. Peršolja, Planinska šola 2016, PZS, Ljubljana)

VESELJE DO POHODNIŠTVA

Marsikdo potoži, da otroci nočejo hoditi, ker jim je to »brez veze« in preveč dolgočasno. Starši ugotavljamo, da je veliko lažje, če se pridružimo organiziranim skupinam, kjer otroci najdejo družbo vrstnikov in se med pohodi zabavajo ter pozabijo, da »morajo« hoditi, in to celo navkreber. Pomembno je, da v primeru, ko otrok odklanja hojo, ne obupamo in uporabimo domišljijo, da popestrimo pohode. Urška in Andrej Stritar v knjigi *Z otroki v gore* navajata nekaj preizkušenih pravil za družine, ki z otroki obiskujejo svet gora.

- Poslušajte vremensko napoved in izberite izlet primeren razmeram in sposobnostim vaše družine.
- Seznanite otroka s ciljem in ne prekinjajte na silo njegove igre pred odhodom.
- Prosite otroka, da vam pomaga pri pripravah.
- Otrokova obleka in obutev morata biti udobna, primerna hitrejšim vremenskim spremembam.
- Vožnja do izhodišča ne sme biti predolga.
- Monotonost in dolgčas popestrite z različnimi dejavnostmi (pravljice, pogovori, spomini, humor, različne igre, opazovanje narave in ljudi).

- Med hojo si privoščite več krajših počitkov in na cilju tudi daljšega na varnem in prijetnem mestu.
- Otrok ne priganjajte, temveč le spodbujajte.
- Pogovarjajte se o izletu in ga podoživite s predmeti in fotografijami.
- Vprašajte otroka, kam bi hotel prihodnjič na izlet, in ne pozabite na njegove želje.

Tako kot pravi Irena Cerar Drašler v svoji čudoviti knjigi *Pravljичne poti Slovenije* se bodo otroci vedno znova radi odpravljali spoznavat naravo, če bodo z izletov in iz narave prinašali lepa in pozitivna doživetja. Za to pa moramo poskrbeti odrasli. Veliko idej za ustvarjalno preživljanje časa v naravi lahko najdete v knjigah Josepha Cornella Približajmo naravo otrokom, Veselimo se z naravo, Potovanje v srce narave.

POVZETEK

Prenašanje spoštovanja do narave in veselja do gibanja na prostem iz generacije v generacijo je zelo pomembno in v največje veselje mi je, ko vidim, da se otrokom na pohodih pridružijo starši in stari starši ter z njimi uživajo v preprosti dejavnosti, kot je hoja.

Nikoli ne bom pozabila, kako smo se v noči, obsijani z zvezdami, spuščali z Mrzlice in uživali ob pogledu na premikajoče lučke pohodnikov ter mestne luči Zasavja. Poleg tega pa smo se do solz nasmejali šalame, ki jih je kot iz rokava stresala starejša pohodnica, s katero smo se po naključju družili na pohodu. Planinarjenje je odlična priložnost za spontana medgeneracijska druženja, ki obogatijo vse udeležene. Zato premagajmo vabljenost udobnih naslanjačev in TV-zaslonov, spodbudimo tudi svoje najbližje ter pohitimo v naravo, sami ali v družbi in ob vsakem vremenu. Seveda vam vsem želim ob tem veliko lepih trenutkov in varen korak!

Literatura:

- Cerar Drašler Irena (2007). *Pravljичne poti Slovenije*. Ljubljana: Sidarta.
- Cornell Joseph (1994). *Približajmo naravo otrokom*. Celje: Mohorjeva družba.
- Cornell Joseph (1998). *Veselimo se z naravo*. Celje: Mohorjeva družba.
- Glavnik Aleš in drugi (2016). *Planinska šola*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije.
- Stritar Urška in Andrej (1998). *Z otroki v gore*. Ljubljana: Sidarta.

POMEN VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA NA PODROČJU PROMETA PRI PREDŠOLSKIH OTROCIH / Avtorica:

Sabina Žavski, mag. managementa znanja / Vrtec Tončke Čečeve Celje

Otroci se s prometom srečajo že zelo zgodaj, najprej kot potniki v avtomobilu, nato kot pešci, kolesarji itd. So najbolj ranljiva in ogrožena skupina v prometu. Zato je zelo pomembna varna udeležba v prometu, na katero lahko vzgojitelji v vrtcu v veliki meri vplivamo predvsem z načrtovanjem primernih dejavnosti, ozaveščanjem in doslednim upoštevanjem pravil, ki se nanašajo na promet. Otrokom je promet zanimiv, ker ni statičen, ker so v njem zvočni efekti in se hitro uživajo v različne vloge v prometu. Zato otroci znanje s tega področja hitro »vsrkajo« vase. Težava pa je, ker je vsakodnevno prisoten, zato lahko odrasli kaj hitro pozabimo na to področje. Poudariti pa je tudi treba, da so prometne igre, knjige in igrače dragocene, vendar ima največjo vrednost učenje v »pravem« prometu.

UVOD

Prometna vzgoja pomeni načrtovano celovito vzgojo in izobraževanje za varno udeležbo v prometu. S prometno vzgojo se prične že zgodaj v družini in vrtcu, od drugega leta otroka naprej, pa vse do konca življenja, ko izobražujemo različne udeležence v prometu. Prometna vzgoja otrok naj bi pokrivala vse vloge, v katerih se v prometu znajde otrok, sprva kot potnik, pešec, kolesar, nato voznik motornega kolesa in avtomobila ter pozneje drugih motornih vozil. Prometna vzgoja naj bi se izvajala na vseh ravneh vzgoje in izobraževanja.

V okviru formalnega izobraževanja je delno vključena v kurikulum, z dodatnimi preventivnimi aktivnostmi in programi pa lahko osnovne cilje nadgradimo. Prometna vzgoja je zasnovana kot medpredmetno področje, kjer so v ospredju kompetence otrok za varnejše sodelovanje v prometu (Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa 2016).

KAJ OBSEGA PROMETNA VZGOJA

Prometna vzgoja je pojem, pod katerim razumemo skrb za stalno in načrtovano razvijanje znanj in sposobnosti, s katerimi oblikujemo posameznikov odnos za varno sodelovanje v prometu (Polič 1996). Je zavestno in sistematično vplivanje na otroka s ciljem, da mu oblikujemo moralna stališča, posredujemo potrebno znanje o prometu in oblikujemo navade, s katerimi bo zavaroval svoje zdravje in življenje ter življenja drugih udeležencev v cestnem prometu (Plemenitaš 1991).

Največ žrtev med otroki pešci je v starosti od štirih do sedmih let, ko še

ne zmorejo vseh zahtev sodobnega prometa. Zato so jim potrebni pomoč, učenje in nasveti, vodenje in nadzor odraslih (Žlender in Markl 2010).

OTROKOVO RAZUMEVANJE PROMETA

V predšolskem obdobju se raziskovalci na področju vključevanja otrok v promet sklicujejo na Piageta in njegovo stopenjsko teorijo razvoja (Žlender in drugi 1996):

- ČUTILNO-GIBALNA STOPNJA (od rojstva do drugega leta). Otrok še ni zmožen soočanja s prometom, saj še ne prepozna razlike med seboj in okoljem.
- PREDOPERATIVNA STOPNJA (od drugega do sedmega leta). Mišljenje je zelo konkretno in prav zaradi tega togo in egocentrično. Zaradi teh omejitev otrok ni zmožen predvidevanja in posploševanja, kar pa je potrebno za razumevanje prometnih situacij.

Predšolski otrok se tik pred vstopom v šolo že občasno znajde sam v prometu, ko gre čez cesto k prijatelju, v trgovino itd. (Levičnik in drugi 1986). Zato je dobro vedeti, kako otrok razume promet in kaj moramo upoštevati, da bomo otroka kar najbolje prometno vzgojili:

- otrok je v prometu v spremstvu odrasle osebe pasiven. Počuti se varnega in zato ne spremlja dogajanja okoli sebe. Ko se znajde sam v prometu, lahko zaradi negotovosti in strahu v določenem trenutku ravna nepredvidljivo.
- predšolski otrok je majhen, zaradi tega nima dobrega pogleda nad položajem, v katerem se nahaja.

V njegovem vidnem polju so predvsem spodnji deli avtomobilov, kjer so kolesa in luči, ki mu pritegnejo pozornost.

- otrok še ne loči najboljše smeri in vrste zvokov, zato težko oceni, iz katere smeri se približuje vozilo in kako daleč je.
- otroka lahko zmede tudi hiter tempo prometa, hitre spremembe na cesti, saj je njegova koncentracija še omejena.
- prometna signalizacija je prilagojena odraslim, zato je visoko nad vidnim poljem otroka. Poleg tega otrok težko razume pomen prometnih znakov, zato mu moramo razložiti njihov pomen. Predvsem mu razložimo tiste, ki se nanašajo na njegovo udeležbo, npr. prometni znaki, ki se nanašajo na pešca.
- pomembno je tudi razlikovanje barv, saj je lahko zelo nevarno, če stopi na cesto ob rdečem signalu, namesto ob zelenem.

PROMETNA VZGOJA V VRTCIH

Vzgoja in izobraževanje na področju prometa se v vrtcu uresničuje preko različnih vzgojno-izobraževalnih tem. V nekaterih temah poteka bolj v ozadju, v drugih pa je osrednja vsebina. Kotički, didaktične igre in material se pripravljajo glede na starost otrok, pri tem je treba upoštevati načelo postopnosti. Dobro je, da so dejavnosti otrokom zanimive in poučne. Vrtci se imajo možnost vključiti v več različnih projektov na temo prometa, najbolj znan je republiški projekt »Pasavček«. Temeljni cilj tega projekta je pravilno zavarovan otrok v avtu. Prvi korak je izbira ustreznega in kakovostnega varnostnega sedeža, glede na starost

otroka – otrokovo težo in velikost. Ni dovolj, da sedež kupimo in namestimo v avto. Sedež mora biti pravilno pritrjen, otrok mora biti v sedežu pravilno pripet, saj le tako zagotovimo ustrezno zaščito otroka. Dober zgled in ustrezne navade, ki se oblikujejo v otroških letih, ostanejo celo življenje. Saj Pasavček pravi: »Red je vedno pas pripet!« (Žlender 2010).

Po sprejetju Kurikuluma za vrtce leta 1999 je prometna vzgoja prepletena skozi vsa področja ter je tako del načina življenja in dela v vrtcu (Kurikulum za vrtce 1999). Načrtovanje in izvedba dejavnosti v vrtcu poteka po kurikulumu. Obstaja veliko možnosti za pridobivanje znanja in izkušenj na primerih. Tako otrokom omogočamo učenje, kjer so vključene različne metode in aktivnosti, ki otroke podpirajo k vsestranskemu razvoju. Otroci med seboj sodelujejo, se pogovarjajo, učijo itd. (Žnidaršič 2011).

Vzgojiteljem je lahko v veliko pomoč priročnik za vzgojitelje z naslovom Prometna vzgoja v vrtcih, ki jo je uredila prof. dr. Vlasta Zabukovec. V prvih dveh tematskih sklopih razkriva ter opozarja na nevarnosti v prometu, ki so jim najpogosteje izpostavljeni predšolski otroci ter na psihološke značilnosti otrok v predšolskem razvojnem obdobju. V zadnjem delu pa so predstavljeni izvedeni tako imenovani prometni projekti, ki so nastajali v okviru projektne skupine vzgojiteljic. Ta priročnik je lahko opora vzgojitelju pri črpanju navdiha, kako prometno vzgojo v vrtcu vsebinsko obogatiti, narediti zanimivejšo in uspešnejšo.

V vrtcu stremimo predvsem k uresničenju splošnih ciljev prometne vzgoje, ki so:

- zavedanje problematike, pomembnosti odnosa do varnosti in varnega ravnanja v prometu;
- informiranje in učenje prometnih pravil, ustreznega ravnanja v prometnih situacijah, pridobivanje različnih vedenj in znanj;
- ozaveščanje in oblikovanje ugodnih stališč in prepričanj za varno ravnanje v prometu;

- usposabljanje, pridobivanje in izboljšanje spretnosti za varno ravnanje v prometu z vajo, izkušnjami itd. (Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa 2016).

Otroke postopno učimo in jim najprej povemo ter razložimo, kakšno je pravilno vedenje v prometu. Ob tem mu pojasnimo tudi, kakšne so možne nevarnosti. Otrokom nato pokažemo pravilno vedenje, in ob tem razlagamo, kako si sledijo posamezni elementi vedenja, npr. se ustavim, pogledam levo itd. Otroci naj nas ob tem pozorno poslušajo in opazujejo. Nato skupaj z njim izvedemo pravilno vedenje, mi pa jih opazujemo in opozarjamo na pomanjkljivosti. Vsako vedenje, ki ga otrok pravilno izvede, pohvalimo, za vsako nepravilno vedenje pa ga popravimo. Le tako otroke spodbujamo k pravilnemu vedenju in zmanjšujemo verjetnost napak. Tako bodo otroci počasi, a vztrajno spoznavali promet, pravila in zahteve, jih postopno sprejemali in se po njih ravnali (Žlender in Markl 2010).

Otrokom moramo pomagati, da bodo znali opazovati promet, še zlasti pri prečkanju ceste. Otroci pogosto mislijo, da jih voznik vidi, če oni vidijo avto, ki se približuje. Z izbiro svetlih oblačil v živih barvah lahko dosežemo, da bodo otroci dobro vidni in jih bodo vozniki prej opazili. Pri slabi vidljivosti in v mraku naj nosijo ob žep pripeto kresničko, da le-ta prosto niha in odseva svetlobo. Še posebej je uporaba odsevnikov pomembna v mesecih, ko je noč daljša in so otroci pogosteje na cesti v mraku (Žlender in Markl 2010).

SODELOVANJE VRTCA IN STARŠEV

Gre za izmenjevanje informacij, ki so pri prometni vzgoji pomembna. Vrtec lahko prevzame bolj pripravljalne naloge in naloge, ki spodbujajo razvoj (spoznavni razvoj in razumevanje prometa), starši pa prevzamejo te naloge v resničnem prometu.

Starše seznanjamo z našimi cilji o vzgoji in izobraževanju na področju prometa in jih spodbujamo k aktivnemu sodelovanju pri varnem vključevanju

otrok v promet. Ob prvih sestankih ob vključitvi otroka v vrtec, bi se začetniška prometna vzgoja morala nadaljevati; najprej za starše, ki bi svoja znanja prenašali na otroke. Ker vsi otroci pred vstopom v šolo niso vključeni v vrtec, je treba posebno skrb ter pomoč staršem pri prometni vzgoji otrok, nameniti tudi njim. Ponuditi jim moramo možnost udeležbe na različnih prometno preventivnih akcijah, ki jih po posameznih lokalnih okoljih organizirajo pretežno Sveti za preventivo in vzgojo v cestnem prometu ob sodelovanju s številnimi akterji iz sveta prometa (Zveza združenj šoferjev in avtomehaničnikov Slovenije 2016).

Pomembno je poudariti, da je najvažnejši zgled staršev oz. odraslih. Vzgoja je odvisna od številnih dejavnikov in okoliščin, ki jih je treba upoštevati pri uspešnem vzgajanju. Vključenost otroka v dogajanje, reševanje problemov, nastalih v prometu, prisluhniti otrokovim predlogom o pravilnem ravnanju so le nekateri delčki, ki sestavljajo celoto prometne vzgoje. Pri vzgoji otroka sta pomembna tudi doslednost in umirjeno ravnanje. Tak način pripomore k otrokovemu dožemanju, da gre zares in da je lahko drugačno ravnanje usodno (Hergan in drugi 2004). Vrtec je spodbudnik, da staršem predstavi konkretne naloge, jih motivira in pripravi na boljšo prometno vzgojo njihovih otrok.

Vrtec mora zagotoviti:

- da se otroci igrajo, učijo in so spodbujani pod pedagoškim vodstvom;
- da so na voljo ustrezna igralna, didaktična in druga sredstva;
- da tudi pri igri vzgojitelj naredi povezavo s prometno resničnostjo, ki jo otrokom tudi razloži.

Starši zagotovijo:

- navajanje otroka na pravilno vedenje v prometu v vsakodnevnem prometnem okolju otroka;
- poglobljanje v konkretne prometne pogoje na otrokovi poti ali v okolju;
- upoštevanje razvojne stopnje in osebnosti svojega otroka;

- vaje v prometu vključijo v običajno vsakodnevno življenje (Glogovec 1996).

Starši naj torej izkoristijo sleherno priložnost za prometno učenje, saj bodo otroci z zanimanjem opazovali odrasle, pešce, vozila in okolje. Prometno znanje, ki ga malčki nevsiljivo vsak dan prejemajo od svojih staršev v različnih prometnih situacijah, je vredno zlata in ga ne more nadomestiti še tako strokovna prometna vzgoja zunaj družine. Prav tako bi bilo treba razširiti ponudbo prometnih artiklov za večjo varnost v prometu tudi po različnih trgovinah. Prometno preventivni material bi poleg vse mogoče literature moral biti navzoč tudi v čakalnicah otroških dispanzerjev, zavarovalnicah, vrtcih, trgovinah z avtosedeži, trgovinami z igračkami ipd.

ZAKLJUČEK

S prometom se otroci srečujejo vsakodnevno. Zaradi razvojnih značilnosti pa se še niso zmožni samostojno vključevati vanj. Zato je treba otroka že zelo zgodaj učiti pravnega ravnanja v prometu. Vsaka igra, knjiga, informacija o prometu, ali še bolje, nova izkušnja

v prometu, lahko otroku pomagajo, da se bo v prometu lažje znašel in mu tako omogočajo večjo varnost. Odrasli se moramo zavedati pomena prometne vzgoje in pravočasno pristopiti k učenju le-te, pri tem pa ne smemo pozabiti na zgledno ravnanje. Zelo pomembno je sodelovanje vrtca in staršev pri prometni vzgoji.

Literatura

- Glogovec, V. Z. (1996). Prometna vzgoja otroka. Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu RS, Ljubljana.
- Hergan, I. in drugi (2004). Dotik okolja 2: Učbenik. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa, 2016. Dostopno na <https://www.avp-rs.si/preventiva/prometna-vzgoja/>
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod za šolstvo.
- Levičnik, J., Marjanovič Umek, L., in Polič, M. (1986). Priročnik za prometno vzgojo v osnovni šoli. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije
- Plemenitaš, J. (1991). Prometna vzgoja za razredno stopnjo osnovne šole. Maribor: PEF Maribor.

Polič, M. (1996). Prometna psihologija: Mladi v prometu. Ljubljana: Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije: Svet za preventivo v cestnem prometu.

Zabukovec, Vlasta (Prometna vzgoja v vrtcih – Priročnik za vzgojitelje Zveza združenj šoferjev in avtomehanicov Slovenije, 2016, dostopno na <http://www.zveza-zsam.si/2011/03/prometna-vzgoja/>

Žlender, B., Polič, M., Zabukovec, V. (1996). Prometna psihologija: Mladi v prometu. Ljubljana: Zveza organizacij za tehnično kulturo RS, Svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu RS.

Žlender, B. (2010). Red je vedno pas pripet: Za večjo varnost otrok med vožnjo. Javna agencija RS za varnost prometa, Svet za preventivo v cestnem prometu Slovenije.

Žlender, B. in Markl, M. (2010). Prvi koraki v svetu prometa: v pomoč staršem pri prometni vzgoji. Javna agencija RS za varnost prometa, Svet za preventivo v cestnem prometu Slovenije.

Žnidaršič, D. (2011). Vrtec za prihodnost in otrokove kompetence. Educa, XX, št. 5/6

UČENJE RAČUNALNIŠTVA V OSNOVNI ŠOLI / Avtor: Sašo Božič, prof. računalništva / OŠ Mengeš

V šolskem letu 2014/2015 smo prvič začeli z izvajanjem neobveznih izbirnih predmetov v četrtem razredu osnovne sole. Poleg drugih neobveznih izbirnih predmetov je bil učencem na voljo tudi predmet računalništvo. Strokovna skupina je pripravila osnovne smernice za delo pri predmetu, s poudarkom na učenju osnovnih principov programiranja. V letošnjem šolskem letu bo šolanje zaključila prva generacija, ki je lahko predmet računalništvo obiskovala tri leta.

NEOBVEZNI IZBIRNI PREDMET RAČUNALNIŠTVO V 4., 5. IN 6. RAZREDU

Predmet ne temelji na spoznavanju dela s posameznimi programi in učenju posameznega programskega jezika, temveč učence seznanja s temeljnimi računalniškimi koncepti in procesi. Učenci pri predmetu računalništvo spoznavajo strategije reševanja problemov skozi nove tehnike in metode iskanja rešitev. Ob delu začnejo razumeti, da je eden izmed osnovnih pristopov reševanja kompleksnih problemov razbitje le-teh na manjše obvladljive enote. Predmet razvija algoritmičen način razmišljanja, pri čemer učenci spoznavajo omejitve računalniške strojne in programske opreme pri reševanju določenih problemov. Delo pri predmetu spodbuja ustvarjalno razmišljanje in iskanje novih idej ob razvijanju sposobnosti izbiranja najustrežnejše poti za reševanje problema. Učenci širijo večino delovanja in sodelovanja v skupini ter krepijo pozitivno samopodobo. Skozi delo razvijajo natančnost in logično razmišljanje, bogatijo svoj besedni zaklad ter skrbijo za pravilno strokovno terminologijo (Kranjc in drugi 2013).

Neobvezni izbirni predmet računalništvo naslavlja osnovni problem pomanjkljivih računalniških znanj današnjih mladostnikov. Večina mladih meni, da je njihovo znanje računalništva zelo dobro. Hkrati pa se ne zavedajo, da znati uporabljati računalniške tehnologije ne pomeni tudi razumeti njihovo delovanje. So odlično usposobljeni uporabniki, ki jih ne zanima ozadje delovanja računalniških tehnologij. Področje razvoja programskih in strojnih rešitev jim je tuje in dolgočasno. Programska koda in jeziki, v katerih je napisana, je za njih

nerazumljiva in zapletena zmešnjava angleških besed, simbolov in števil.

Uvajanje v svet programiranja lahko učencem močno olajšamo in približamo z uporabo preprostih programskih jezikov, s katerimi spoznajo osnovne principe programiranja. Uvodni koraki so enostavni, sintakse razumljive in logika za njimi jasna.

Na naši šoli poučujemo programiranje v programskem jeziku Scratch že sedmo šolsko leto. V preteklosti smo Scratch uporabljali pri tečaju računalništva v 4. in 5. razredu, danes pa ga uporabljamo pri neobveznem izbirnem predmetu računalništvo (NRA) za učenje osnovnih principov programiranja.

Program za učenje programiranja Scratch so razvili sodelavci inštituta Media Lab slovite univerze MIT (Massachusetts Technology) v Združenih državah Amerike. Scratch omogoča izdelavo multimedijskih projektov, interaktivnih zgodb in preprostih programov. Pri projektih lahko figure in besedilo s programskimi ukazi animiramo in jim dodajamo zvok ali interaktivne vsebine. Preproste programe lahko izdelamo z uporabo različnih ukazov za premikanje, videz, risanje, delo s spremenljivkami, matematičnimi operacijami, operacijami za zaznavanje, ponavljanje in delo s pogojnimi stavki (Vir 1).

Slika 1: Delovno okolje programa Scratch (Vir 1)

Scratch je le eden izmed številnih vizualnih programskih jezikov, ki je na voljo za učenje programiranja od 6. leta naprej. Programski jeziki se razlikujejo glede na zahtevnost in kompleksnost programske kode, ki jo lahko z njimi ustvarimo, ter starostno skupno, ki so ji namenjeni.

Pri večini programiramo s principom sestavljanja pripravljenih 'blokov', ki predstavljajo posamezne preproste ukaze. Bloke zaporedno sestavljamo skupaj v večje programske sklope kot nekakšne Lego kocke. Zaradi oblike blokov lahko skupaj sestavimo le ukaze, ki smiselno sodijo skupaj. Drugih nelogičnih zaporedij enostavno ne moremo združiti. S tem se izognemo večjim napakam, ki se zlahka pripetijo pri tradicionalnem tekstovnem programiranju. Začetniku je prihranjena gora obvestil o napakah v programski kodi zaradi pozabljenih podpičij, zamenjanih narekovajev in zatipkanih ukazov.

Največja prednost programiranja v Scratchu za učence v drugi triadi osnovne šole je njegov prevod v slovenski jezik. Medtem ko lahko učenci iz angleškega govornega okolja izbirajo med množico podobnih programov, smo v Sloveniji zaradi jezika precej bolj omejeni. Večina učencev ima v drugi triadi še omejeno znanje angleškega jezika. Učenje novih angleških izrazov v 35 urah, ki so predvidene v predmetniku NRA, ne bi bilo smotno. Prehod na programske jezike z angleškimi besedami je v višjih razredih naravnejši in predvsem hitrejši. Morda bo v prihodnosti zaradi uvajanja obveznega tujega jezika v drugi razred osnovne šole angleščina predstavljala manjšo težavo.

Nekateri učenci ob koncu šolskega leta ugotovijo, da jih vsebina in delo pri

predmetu ne zanima in se naslednje leto vpišejo k drugemu neobveznemu izbirnemu predmetu. A takih je malo. Večina vidno zadovoljnih uživa v ustvarjanju igrice in multimedijskih vsebin. Vedno znova so navdušeni nad svojimi dokončanimi programskimi rešitvami in z največjim veseljem odigravo preprosto igrico, ki so jo sami ustvarili in je drugače verjetno niti pogledali ne bi. Nekateri med delom sestavijo nove, zanimive, presenetljive in unikatne programske sklope, ki izvajajo zahtevano nalogo. Nekateri presenetijo s popolnoma edinstvenim pristopom, novim zornim kotom in drugačnim logičnim sklepanjem. Učenci potrebujejo nekaj časa, da se navadijo drugačnega načina sodelovanja pri pouku računalništva. Pri tem predmetu ni napačnih odgovorov in idej, so le različne poti, ki pripeljejo do cilja ali pa tudi ne. Ko izgubijo strah pred dvigovanjem rok in podajanjem svojih idej, začnejo rešitve iskati neobremenjeni in motivirani. Sčasoma postane koda razumljiva, programska logika domača in programiranje zabavnejše. To ne pomeni, da vzgajamo in poučujemo tisoče bodočih programerjev. Programiranje je kljub vsemu proces, v katerem se nekateri počutijo kot doma, nekateri se ga naučijo, nekateri pa ga enostavno nikoli ne osvojijo. Skozi učenje pri predmetu računalništvo pa zagotovo vsi pridobijo boljši vpogled v procese, ki tečejo v ozadju delovanja računalniških programov.

Program Scratch je dober učni pripomoček, ker hkrati spodbuja razvoj učencev, ki imajo izrazitejšo razvito logično matematično razmišljanje in učencev, ki imajo izrazitejšo razvito ustvarjalno razmišljanje. Izdelki prvih so programersko naprednejši in zahtevnejši. Izdelki drugih pa so vizualno in idejno bogatejši. Pri Scratchu vsi učenci nadgrajujejo svoje sposobnosti in razvijajo nove.

OBVEZNI IZBIRNI PREDMETI S PODROČJA RAČUNALNIŠTVA V 7., 8. IN 9. RAZREDU

V sedmem razredu čaka učence le en izbirni predmet z računalniškimi vsebinami, urejanje besedil, kjer se

učijo pisanja in urejanja dokumentov. V izbirna predmeta multimedija, kjer se učijo priprave multimedijske predstavitve, in računalniška omrežja, kjer spoznavajo delovanje računalniških omrežij in spletnih strani, se ne smejo vpisati, saj morajo predmete obiskovati v zaporednem vrstnem redu urejanje besedil, multimedija in računalniška omrežja. Ti trije predmeti so namenjeni predvsem osnovnemu računalniškemu opismenjevanju in so bili v program izobraževanja vpeljeni v času, ko večina učencev doma ni imela osebnega računalnika. Čeprav je to le dobro desetletje in pol nazaj, je zaradi bliskovitih in tektonskih sprememb na področju računalništva in mobilnih tehnologij ta čas nepredstavljivo daleč nazaj. Vmes smo videli vzpone in zatone različnih tehnologij in storitev. Na področju obveznih izbirnih predmetov s področja računalništva pa se do uvedbe neobveznih izbirnih predmetov v 2. triadi kljub nenehnim opozorilom stroke in javnosti ni zgodilo popolnoma nič. Le zelo ohlapno napisani cilji in metode dela dopuščajo učiteljem teh predmetov, da z vsakoletnim vpeljevanjem in dodajanjem vedno novih vsebin ter nadgrajevanjem starih ohranjajo zanimanje učencev na še sprejemljivi ravni. A zanimanje iz leta v leto upada, saj je vedno težje prepričati učence, da je poznavanje teh vsebin zanimivo in zabavno ter hkrati nujno potrebno za nadaljnjo uspešno izobraževalno in pozneje poklicno pot.

Današnji učenci gledajo na učenje uporabe računalnika drugače kot tisti pred petnajstimi leti. Prepričani so, da računalnik, tablico in telefon obvladajo. Vendar to prepričanje žal nima trdne podlage, saj znanje uporabe mobilnih aplikacij, brskanja po internetu in igranja igrice ne zadostuje za resnejše delo z računalnikom. Vedno večjo težavo jim predstavlja preskok iz uporabe in logike delovanja mobilnih aplikacij, na uporabo in logiko delovanja namiznih aplikacij osebnega računalnika. Tako lahko učencem predstavlja težavo že razumevanje delovanja datotečnega sistema. So pa učenci že nekaj generacij sposobni izjemno hitrega učenja

uporabe novih aplikacij. Odsotnost kakršnegakoli strahu pred uporabo in ponotranjenje osnovnih principov uporabe večine aplikacij, jim omogočata hitro spoznavanje novih aplikacij in iskanje zelenih funkcij. Rešitev težav in iskanje navodil za izvedbo zelenih dejanj najdejo le z nekaj kliki po svetovnem spletu. Poznavanje uporabe osnovnih pisarniških programov je še vedno nujno potrebno za nadaljnje uspešno šolanje in večino delovnih mest, ki jih bodo zasedali v prihodnosti, celo tako zelo pomembno, da bi to lahko postal obvezen predmet. Vendar pa bi lahko v en predmet, ki bi trajal eno šolsko leto, združili spoznavanje osnov vsaj dveh ali celo treh osnovnih pisarniških aplikacij: pisanje in urejanje besedil, delo s preglednicami in izdelava multimedijske predstavitve. Učenci bi spoznali naloge in opravila, ki jih lahko izvajamo s temi programi, in možnosti, ki jih nudijo ter predvsem njihovo uporabno vrednost. Ko bi učenci spoznali osnovne vgrajene funkcije in logiko delovanja aplikacije, bi lahko kadarkoli po potrebi svoje znanje sami nadgradili ali zelo hitro osvežili. Obstoječi izbirni predmet računalniška omrežja, ki zajema široko področje svetovnega spleta in je v osnovi namenjen učenju izdelave spletne strani, bi bilo treba osvežiti. Glede na razširjenost CMS (Central Management Systems) za izdelavo in upravljanje spletnih strani je vprašljiva potreba po splošnem znanju programiranja spletnih strani in poznavanju internetnega omrežja. Osredotočili bi se lahko predvsem na nova in razvijajoča se področja svetovnega spleta, kot so razvoj mobilnih aplikacij, računalništvo v oblaku in internet stvari (IoT).

NOVI OBVEZNI IZBIRNI PREDMETI S PODROČJA RAČUNALNIŠTVA V 7., 8. IN 9. RAZREDU

V šolskem letu 2017/18 se bo v sedmi razred vpisala prva generacija učencev, ki so lahko obiskovali neobvezen izbirni predmet računalništvo v 4., 5. ali 6. razredu. S seboj bodo prinesli obsežno predznanje programiranja. Nekateri bodo imeli za seboj že tri leta učenja programiranja, v katerih bodo pridobili obsežen nabor znanj

od osnovnih konceptov programiranja do naprednejših oblik algoritmičnega razmišljanja in ustvarjanja kompleksnejših programskih rešitev. Učenje urejanja besedil za te učence ne bo predstavljalo primerne izziva in motivacije, drugih vsebin pa za njih ni.

Ker učence zanimajo različna računalniška področja, bi jim morali v nadaljevanju izobraževanja pri obveznih izbirnih predmetih ponuditi različen spekter vsebin. Pri programerskih vsebinah bi lahko spoznavali naprednejše oblike programiranja in robotiko. Pri ustvarjalnih vsebinah bi lahko spoznali ustvarjanje in urejanje multimedij-skih vsebin, kot so glasba, video in predvsem risanje, 3D-modeliranje in 3D-animacija.

Trenutno je zelo aktualen razvoj aplikacij za mobilne naprave, zato bi nov izbirni predmet lahko pokrival to področje. Programov, ki so namenjeni razvoju in programiranju mobilnih aplikacij, je precej. Prehod iz okolja Scratch ni zahteven, saj v večini programov programiramo vizualno tako kot v Scratchu. Najbolj znan program za vizualno programiranje je Googlov Android App Inventor, ki je bil zasnovan na Scratchu in razvit na MIT-ju (Vir 2). TouchDevelop je spletna aplikacija, ki deluje v vseh spletnih brskalnikih in je ni treba naložiti na računalnik. Razvil jo je Microsoft kot orodje za programiranje mobilnih aplikacij, ki delujejo na vseh mobilnih platformah (Vir 3). Obe aplikaciji dobro opravita svoje delo. Tako kot Scratch delujeta s povleci-spusti metodo sestavljanja programa. Delovanje aplikacije, ki jo izdelujemo, lahko preverimo v simuliranem okolju mobilnih platform. Te aplikacije omogočajo naprednejše programiranje kot Scratch in predstavljajo vmesni korak do resnejših programerskih orodij, kjer programiramo tekstovno. Edina slabost teh programov je, da niso prevedeni v slovenščino.

Učence najbolj pritegne in motivira programiranje igrice, zato bi lahko nov izbirni predmet pokrival to področje. Še tako preprosta igrice, ki so jo izdelali sami, jih navduši. Sčasoma pa

si želijo več. Želijo ustvarjati kompleksnejše igre. Igrici želijo dodati zgodbo, podrobneje razdelati pogoje za pridobivanje točk in izgubljanje življenj. Želijo zahtevnejšo igro, ki bo od igralca zahtevala več spretnosti in pametnejše nasprotnike, ki jih upravlja računalnik. Predvsem si želijo širše igralno okolje in možnost gibanja v 3D-prostoru. Če lahko v Scratchu z nekaj truda uresničimo prve želje, zadnje nikakor ne moremo. Za izdelavo kompleksnejših iger je smiselno poseči po malo naprednejših programih. Snap! je izboljšana različica Scratcha, ki so jo dopolnili z različnimi funkcijami (Vir 4). Alice je program, ki omogoča izdelavo 3D-animacij za pripovedovanje zgodb in izdelavo interaktivnih iger v enostavnem 3D-okolju (Vir 5). GameSalad je eden izmed preprostejših programov za ustvarjanje interaktivnih iger s širokim naborom vnaprej pripravljenih funkcij in akcij, ki močno pospešijo izdelavo vizualno privlačne in igralsko atraktivne igre (Vir 6). Vsi ti programi predstavljajo vmesni korak do resnejših programerskih orodij. Tudi njihova edina slabost je odsotnost slovenskih prevodov.

Programiranje v profesionalnih programih je tekstovno orientirano. Med najbolj znanimi programi so Python, JavaScript, Visual Basic, Pascal. Programiranja v teh programih se učijo dijaki srednjih šol in je za osnovnošolce, razen izjemoma, prezahtevno.

Robotika je izjemno aktualno in atraktivno področje, ki učence močno pritegne. Na voljo je več didaktičnih kompletov, ki jih vpeljejo v svet robotike. Večina vsebuje osnovne komponente, ki jih poljubno sestavljamo in iz njih oblikujemo robota, ki ga programiramo. Roboti so lahko popolnoma poljubnih oblik in namenov ter so omejeni le z domišljijo ustvarjalca. Programiranje poteka v angleškem jeziku, a je v osnovi dokaj preprosto in temelji na podobnih pristopih kot Scratch. To omogoči učencem enostaven prehod iz virtualnega sveta računalniških zaslonov v fizični svet robotov. Učenci lahko prvič opazujejo, kako s svojim znanjem programiranja upravljajo robote in vplivajo na

resnični svet okoli njih. Programiranje s tem pridobi popolnoma nov čar.

Najbolj znan ponudnik je Lego s kompletom Mindstorms. Ustvarili so komplet elektromotorjev, komunikatorjev in senzorjev, s katerimi lahko upravljamo robota. Delovanje vseh komponent programiramo v posebni aplikaciji, ki nadzoruje delovanje robota. Roboti najnovejše generacije lahko hodijo, govorijo, se odločajo in še veliko drugih stvari. Uporaba kompleta Mindstorms v izobraževalne namene je po svetu in pri nas zelo razširjena. Veliko slovenskih šol ga ponuja v okviru interesnih dejavnosti, učenci se lahko vsako leto pomerijo v znanju na državnih in mednarodnih tekmovanjih. Omejujoča je le visoka cena posamičnega kompleta, šola pa jih seveda potrebuje več. Komplete je treba v okviru zmožnosti vsake toliko let zaradi skokovitega napredka tudi zamenjati (Vir 7).

Slika 2: Robot izdelan s kompletom Mindstorms (Vir 7)

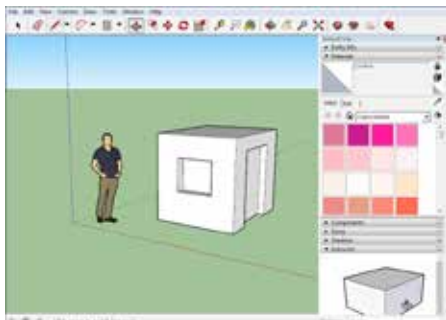
Lego ponuja tudi komplet WeDo, ki predstavlja poenostavljeno različico Mindstormsa in je primeren za mlajše generacije otrok in začetnike. Tudi ta komplet sestavlja komplet elektromotorjev, komunikatorjev in senzorjev, ki jih poljubno sestavljamo in programiramo. Ena izmed glavnih prednosti tega kompleta je možnost pisanja programske kode robotov v programu Scratch, s čimer dobimo odlično izhodišče za nadgrajevanje znanja programiranja in prenosa programerskih veščin v resnični svet. WeDo predstavlja

odlično osnovo za zahtevnejše delo s kompletom Mindstorms (Vir 8).

Pisanje programov za mini/kartične računalnike, kot je na primer Raspberry Pi, s katerimi lahko spoznamo področje interneta stvari (IoT), je za veliko večino osnovnošolcev prezahtevno in je bolj primerno za delo v srednjih šolah.

Učenci zelo radi ustvarjajo, zato jih zelo pritegnejo programi za 3D-modeliranje in animacijo. Tudi to področje ima velik potencial, še posebej pri učencih s poudarjeno ustvarjalno žilico, zato bi bilo treba ponuditi izbirni predmet tudi s tega področja. Na voljo je veliko odličnih osnovnih in naprednih programov za 3D-modeliranje in animacijo, a žal programa s slovenskim prevodom ni. Problem predstavlja tudi licenčnina za uporabo večine programov, saj so večinoma plačljivi, cene pa so astronomske. Za uporabo v šolstvu so zato aktualni le programi, ki so na voljo brezplačno.

Eden izmed najbolj znanih programov za 3D-modeliranje je SketchUp. Program prepriča začetnike s svojim urejenim in prečiščenim uporabniškim vmesnikom, ki ponuja omejen nabor ukazov, med katerimi se uporabnik zlahka znajde. Ker v SketchUpu ni veliko gumbov, opcij in novih izrazov, ki bi zbegali začetnega uporabnika, je zelo enostavno spoznati in razumeti osnovne principe modeliranja. Zaradi intuitivnih orodij, ki omogočajo enostavno navigacijo in »kiparjenje«, se nov uporabnik nauči ustvarjati modele v 3D-okolju že po nekaj urah učenja. Kljub enostavni uporabi omogoča SketchUp izurjenim uporabnikom izdelavo zelo natančnih in kompleksnih modelov. Hkrati pa spodbuja uporabnike in podjetja, da prispevajo razširitve, ki jih dodamo v program in tako dodamo nove in nadgradimo obstoječe zmogljivost programa. SketchUp se odlično obnese pri modeliranju ravnih površin, zato učenci uživajo v modeliranju hiš in drugih arhitekturnih elementov (Vir 9).

Slika 3: Delovno okolje programa SketchUp (Vir 9)

Za modeliranje organskih oblik je primernejši program Sculptiris. Delo z njim najlažje primerjamo z modeliranjem gline, tako da se dela z njim uporabnik hitro privadi. Tudi v tem programu imamo na voljo manjši nabor ukazov kot v podobnih programih za profesionalno rabo, kar olajša uporabo, a hkrati še vedno omogoča izdelavo zanimivih modelov. Kot pri drugih programih za modeliranje organskih struktur začnemo z grobim modelom, na katerem postopoma oblikujemo podrobnosti. Najprej oblikujemo osnovno silhueto objekta (npr.: glava, telo, okončine ...), sledijo večji detajli (npr.: mišice, prsti ...) in šele na koncu dodelamo fine podrobnosti (npr.: gube, brazgotine ...) (Vir 10).

Slika 4: Delovno okolje programa Sculptiris (Vir 10)

Učencem se zdi 3D-animacija, ali poenostavljeno rečeno izdelava risank, izredno privlačna in zabavna ideja ter v trenutku pritegne njihovo pozornost, a se ob tem ne zavedajo, kako kompleksen in obsežen izziv predstavlja. Trenutno ni na voljo preprostih

programov za učenje 3D-animacije, ki bi učencu na razumljiv in enostaven način približali vse osnovne principe in delovni proces 3D-animacije. Učenje osnov 3D-animacije bi bilo smiselno le v sklopu dveh ali treh nadaljevalnih izbirnih predmetov. To bi omogočilo postopno spoznavanje tematike korak za korakom. Z nadgrajevanjem znanja, spoznavanjem vsebin ter zaporednim prehajanjem med različnimi težavnostnimi stopnjami bi učenci pridobili dovolj osnovnih znanj za nadaljnji razvoj na tem področju. Programa Blender in DAZ Studio podpirata celoten delovni proces izdelave animacije in bi predstavljala dobro osnovo za učenje 3D-animacije.

SKLEP

Izjemnega razvoja informacijsko komunikacijskih tehnologij (IKT) se zavedamo vsi. Računalniki so se naselili v naših telefonih, urah, avtomobilih, pečicah ... Dobili smo hiter in vseprisoten dostop do svetovnega spleta. Povezali smo se v spletna družbena omrežja. Zbirati smo začeli gromozanske količine podatkov o vsem in vsakomer. Računalnik namesto nas dela v tovarnah, samostojno sprejema odločitve, razvija nove produkte. Zaradi razvoja umetne inteligence in robotike bo svet prihodnosti precej drugačen, kot je svet danes. V prihodnjih dvajsetih letih lahko izgine veliko služb, ki jih poznamo danes in hkrati nastane cel kup novih danes še nepoznanih. Razvoj bo prinesel tektonske premike in spremembe v vseh plasteh človeške družbe. Znanja, ki jih bomo potrebovali v svetu prihodnosti, bodo še močnejše prepletena z uporabo, razumevanjem, razvojem in vzdrževanjem IKT-ja. Za ta svet prihodnosti moramo pripraviti naše učence. Ker tehnologij prihodnosti še ne poznamo, moramo otrokom dati predvsem zelo dobra temeljna znanja, na katerih bodo pozneje gradili svoj akademski in profesionalni razvoj. Del obvezne splošne osnovnošolske izobrazbe bodo morala postati osnovna IKT-znanja, ki jih bo dopolnjeval širši izbor neobveznih in obveznih izbirnih predmetov na področju IKT.

Literatura

Kranjc Radovan in drugi (2013). Učni načrt. Program osnovna šola. Računalništvo: neobvezni izbirni predmet. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_razs_irjeni/Racunalnistvo_izbirni_neobvezni.pdf, 20. 12. 2016

Vir 1: Scratch (2016). *O nas*. Dostopno na <https://scratch.mit.edu/about>, 12. 6. 2016

Vir 2: App Inventor (2016). *About us*. Dostopno na <http://appinventor.mit.edu/explore/about-us.html>, 23. 8. 2016

Vir 3: TouchDevelop (2016). TouchDevelop. Dostopno na <https://www.touchdevelop.com/>, 23. 8. 2016

Vir 4: Snap! (2016). *About us*. Dostopno na <https://snap.berkeley.edu/>, 23. 8. 2016

Vir 5: Alice (2016). *What is Alice*. Dostopno na http://www.alice.org/index.php?page=what_is_alice/what_is_alice, 23. 8. 2016

Vir 6: GameSalad (2016). *About us*. Dostopno na <http://gamesalad.com/>, 23. 8. 2016

Vir 7: Mindstorms (2016). *About EV3*. Dostopno na <https://www.lego.com/en-us/mindstorms/about-ev3>, 11. 9. 2016

Vir 8: WeDo (2016). *Explore Learning*. Dostopno na <https://education.lego.com/en-us/elementary/explore>, 14. 9. 2016

Vir 9: SketchUp (2016). *Learn*. Dostopno na <http://www.sketchup.com/learn>, 8. 12. 2016

Vir 10: Sculptris (2016). *Overview*. Dostopno na <http://pixologic.com/sculptris/>, 16. 12. 2016

SIMBOLNA IGRA OTROK / Avtorica: Maja Gorenc Šulc, univ. dipl. socialna delavka / Osnovna šola Podbočje

V vrtcih se otroci radi igrajo v igralnih koticčkih, med drugim posnemajo različne poklice. Z igro vlog v vrtcu lahko otroci pustijo domišljiji prosto pot. Igra vlog ni le igra, zabava, temveč gre za razvoj otrokovih interesov, pri čemer skozi igro razvija sočutje in se nauči reševati konflikte; širi svoje besedišče in komunikacijske spretnosti. V članku obravnavam pomen igre vlog v povezavi s poklicno vzgojo in razvojem socialnih veščin pri opravljanju različnih poklicev, ki se odvijajo v igralnih koticčkih v vrtcu.

Z načrtovanjem poklicne poti in s karierno orientacijo pričenjamo že zelo zgodaj. V najmlajši dobi otrokovega razvoja se tako že v vrtcu in v domačem okolju srečamo z igralnimi koticčki, kjer potekajo razne igre vlog, simbolne igre. Otroke pogosto opazujemo pri igri in jih sprašujemo: »Kaj boš, ko boš velik/-a?«

SIMBOLNA IGRA

Simbolna igra je edinstven pojav, v katerem otrok izraža tisto, kar ga obkroža in se okoli njega dogaja. Najprej so to dejavnosti odraslih, pozneje pa medčloveški odnosi iz sveta odraslih in odnosi med otrokom in odraslimi. Pri mlajših otrocih so v ospredju dejavnosti, pri starejših odnosi. Kot sinonim za simbolno igro se pogosto uporabljajo tudi izrazi domišljajska igra, igra, kot da igra vlogo. Simbolna igra je najbolj tipična za otroke v starostnem obdobju od dveh do šestih let, prve oblike pa so prisotne v igri otroka, starega leto do leto in pol. Tokrat govorimo o neposrednem posnemanju odraslih, ko otrok natančno ponovi neko dejavnost, ki jo je opazil v okolju. Neposredna imitacija predstavlja prehod k simbolni igri. Leto in pol star otrok opazuje brata, ki kaže slike v knjigi. Tudi on vzame svojo knjigo in s prstkom kaže slike v njej. V tem obdobju gre za hiter razvoj besednjaka in simbolnih funkcij. Pozneje, pri dveh do treh letih pa malčki zmorejo enostavne pretvorbe in oblikujejo za simbolno igro značilne igralne situacije (Marjanovič Umek – Zupančič, 2001).

FUNKCIJA SIMBOLNE IGRE

Simbolna igra predstavlja vrhunec otroške igre in bolj kot vse druge oblike igre ustreza osnovni funkciji, ki jo ima igra v otrokovem življenju. Piaget (prav tam) razlaga, da je simbolna

igra posledica otrokovega prilagajanja fizičnemu okolju ter pravilom in interesom odraslih. Otrok v toku tega prilagajanja ne more zadovoljiti svojih afektivnih in intelektualnih potreb. Raven simbolne igre je odvisna od ravni razvoja mišljenja in socialnih spretnosti ter obratno, simbolna igra vpliva na razvoj mišljenja in socialnih spretnosti. V svojem pregledu igre ločuje igro od celotne praktične dejavnosti otroka in simbolno igro od preostale igre. Ob tem ugotavlja, da se simbolna igra bistveno loči od vseh prejšnjih igralnih aktivnosti po fikciji (Marjanovič Umek – Zupančič, 2001).

Simbolna igra je edinstven pojav, v katerem si otrok lahko predstavlja dejanje, predmet, osebo, dogajanje iz resničnega ali domišljajskega sveta. Prihaja do tenzije med ustvarjalnostjo otroka in upoštevanjem pravil igre. Raba domišljaje in privzemanje vlog ter preseganje egocentričnosti in zaznavnosti mišljenja (Marjanovič Umek – Zupančič, 2001).

IGRALNI KOTIČKI DOMA IN V VRTCU

V vrtcu je okolje oblikovano tako, da spodbuja najrazličnejše vrste iger, ki jih imajo radi majhni otroci. Prostor je zato razdeljen v koticčke s preprostimi in razumljivimi imeni, ki so za otroke smiselna. Te interesne koticčke določajo nizke pregrade in materiali, dostopni otrokom. Postavitev dobro definiranih interesnih koticčkov omogoča razvijanje otrokove samoiniciativnosti, avtonomnosti in socialne kompetentnosti. Ker so koticčki dostopni vsak dan, otroci vedo, kateri materiali so na voljo in kje jih lahko najdejo. Konsistentna organizacija prostora daje otrokom priložnost za predvidevanje, kje bi se radi igrali in kaj bi radi počeli z materiali, ki so tam na voljo. Ker se otroci lahko

zanesejo na razpoložljivost materialov, se lahko sproščeno osredotočajo na proces in interakcijo v igri (Dolar Bahovec, Bregar-Golobič, 2004)

Igralni koticčki naj bodo urejeni tako, da so vidni in da se je med njimi lahko premikati. Vidnost koticčkov pomeni, da je celoten prostor organiziran tako, da otroci lahko stoje vidijo svoje vrstnike v drugih koticčkih in da odrasli lahko na hitro pregledajo prostor in tako najdejo vsakega otroka. To omogočajo nizke pregrade med koticčki. Otroci bi se morali svobodno gibati od enega do drugega interesnega koticčka.

Igralnica ima lahko organiziranih več koticčkov: stalne koticčke, občasne in priložnostne koticčke.

Stalni koticčki so tisti, ki se skozi celo šolsko leto ne spreminjajo. To so lahko: jedilni koticček, koticček dom, knjižni koticček, intimni koticček idr. (Kuzman, 2005).

Občasni koticčki so tisti, ki se pripravljajo za daljši čas in so povezani s temo meseca, ko pa upade zanimanje zanje, jih zamenjamo z drugimi. Ti so lahko:

- koticček za igro vlog, kjer imajo otroci na voljo različna oblačila in pripomočke;
- zeleni koticček s koriti, z rastlinami in semeni, ki jih lahko otroci sami sejejo in opazujejo njihovo rast;
- umetniški koticček, v katerem so umetniške reprodukcije nalepljene v višini otroških oči (prav tam).

Priložnostni koticčki so tisti, ki se navadno pripravijo jutraj ali med dnevom. Vsebujejo dejavnosti, ki se nanašajo na temo in pomenijo dodatno ponudbo in možnost večje izbire za otroke. To so lahko: kuharski koticček, koticček

družabnih iger, likovni kotichek, frizerski kotichek idr.

Kotički so pomembni, ker: omogočajo večjo prožnost v vsakdanjem življenju v vrtcu; uresničujejo otrokove pravice do izbire in drugačnosti; spodbujajo sporazumevanje in omogočajo igre in igralne dejavnosti preko celega dneva (prav tam).

Tudi v domačem okolju se otroci radi postavijo v vlogo drugega. Kot lepa princesa ali čarovnik z magičnimi močmi lahko otrok pusti domišljiji prosto pot. Igra vlog ni le zabava, temveč otrok skozi igro razvija sočutje in se nauči reševati konflikte.

Od dveh leti starosti dalje postaja igranje vlog vse bolj zanimivo. Ko otroci začnejo razlikovati med sabo in drugimi ljudmi, bodo začeli izkušati svet kot ločena oseba. Sedaj se otrok rad igra z drugimi otroki in posnema druge osebe. V večini primerov so to osebe iz vsakdanjega življenja. Otrok se postavi v vlogo človeka, s katerim se lahko najbolj identificira ali mu je še posebej všeč.

Skozi igro vlog lahko odrasli, starši, vzgojitelji in učitelji vidimo, kako si otroci predstavljajo svet odraslih. Skozi igro razvijejo razumevanje svoje vloge in odgovornosti v vsakdanjem življenju, pa tudi to, katera pravila so dobra. Otrok se nauči empatije in razumevanja stališč drugih. Tako bo bolj strpen in bo bolj upošteval druge. Z igro vlog otrok hitreje prepozna družbeni konflikt in ga poskuša igrivo odpraviti. Lahko izrazi svoje želje in se jih nauči uveljavljati. Osrednjo vlogo v igri igranja vlog pa prinaša jezikovni razvoj. Skozi igro otrok razširi svoje besedišče in komunikacijske spretnosti.

SKLEP

Menim, da bi se morale vzgojne in izobraževalne organizacije bolj zavedati, da je poleg dobre izobrazbe in strokovne usposobljenosti za izbiro programa nadaljnega šolanja in za uspešen vstop na trg dela pomembna tudi pomoč pri kreiranju zgodnjega osebnega in profesionalnega razvoja posameznika. Vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev in vsi drugi strokovni delavci vrtca naj otroka spodbujajo k razvijanju socialnih veščin. Otroka lahko spodbujate tako, da se igrate skupaj z

njim. Seveda pa boste morali odvreci zadržke in enostavno »pasti noter«. Vprašajte otroka, koga želi, da igrate. Ponudite mu različne rekvizite za igro. Naj ima vaš malček veliko prostora za igro. Tudi za odrasle je simbolna igra zabavna in sproščujoča.

Viri in literatura:

- Bognar, L. (1987). Igra pri pouku na začetku šolanja. Ljubljana: Državna založba Slovenije
- Dolar Bahovec, E., Bregar-Golobič, K. (2004). Šola in vrtec skozi ogledalo. Ljubljana: DZS
- Kuzman L. (2005). Kaj je kotichek? V Vrbovšek, B., Leskovar, I., Prešern, T., Smerdelj, J., Tomič, T., Lepičnik-Vodopivec, J. (Ur.). Prikriti kurikulum v kurikulumu-rutina ali izziv v vrtcu (str. 121-124), Ljubljana: Supra.
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2001). Teorije otroške igre. V L. Marjanovič Umek in M. Zupančič (ur.), Psihologija otroške igre.
- Marjanovič Umek, L. (2012). Filozofska fakulteta v Ljubljani. Simbolna igra: Vloga v razvoju in učenju otrok http://www.supra.si/posvet_LJ/PPT/8_posvet/PL1_Ljubica_M_Umek.pdf

SOCIALNE INTERAKCIJE V VRTCU / Avtorica: Barbara Koblar, dipl. vzgojiteljica / Vrtec Jesenice

Posameznik se začne razvijati z rojstvom in ta proces se nadaljuje celo življenje. Je proces, ki temelji najprej na spoznavanju samega sebe, šele nato na spoznavanju odnosov z drugimi. Vendar pa je pomembno sodelovanje posameznika z vrstniki in odraslimi, da lahko razvije lastne razvojne potenciale. Brez sodelovanja z okoljem in sovrstniki posameznik ne more učinkovito delovati v medsebojnih odnosih. Prav tako se težje spopada z življenjskimi zahtevami, nalogami, ki jih od nas pričakuje okolje. Prve izkušnje pri spoznavanju samega sebe dobi otrok v družini. Pri spoznavanju odnosov s sovrstniki pa je vedno pomembnejša vloga vrtca in nas vzgojiteljev.

VLOGA VRTCA IN STROKOVNIH DELAVCEV PRI ZAGOTAVLJANJU KAKOVOSTNIH INTERAKCIJ

Ko govorimo o socialnih interakcijah v vrtcu, imamo v mislih različne vrste vedenj. Z njimi lahko pomagamo pri spoznavanju med vrstniki in med otrokom in vzgojiteljem. Kakovostna interakcija med otroki ter med otroki in vzgojitelji pa močno vpliva na kakovostno izvedbo kurikula v vrtcu.

Strokovni delavci v vrtcu morajo s svojim vedenjem delovati vzpodbudno, pomirjajoče. Do vseh otrok morajo imeti spoštljiv odnos, prav tako pa morajo omogočati enakovredne pogoje za optimalni razvoj vsakega otroka.

Vzgojitelj, pomočnik vzgojitelja ali druga odrasla oseba, ki lahko sodeluje pri vzgojnem procesu, je ves čas z otroki in med otroki, bodisi v majhni, večji skupini ali individualno; v vseh teh interakcijah je odrasla oseba usmerjevalka, vendar ne direktivna, in praviloma zgled za prijetno in prijazno komunikacijo. Tako med pomembne elemente interakcije med otroki ter med otroki in odraslimi sodijo pogostost pozitivnih interakcij z otroki (nasmeh, dotik, prijem, govorjenje v višini otrokovih oči), odzivanje na otrokova vprašanja in prošnje, spodbujanje k zastavljanju vprašanj, razgovoru, udeležnosti, spodbujanje otrok k delitvi izkušenj, idej, počutja, pozorno in spoštljivo poslušanje, uporaba pozitivnih navodil, usmeritev (spodbujanje zaželenega vedenja, preusmerjanje otroka na bolj sprejemljive dejavnosti in vedenje, reševanje konfliktov na socialno sprejemljiv način, konsistentna in zelo jasna navodila in ne kritike, kazni in ponižanja kar na splošno), spodbujanje ustrezne (upoštevajoč otrokovo

starost) neodvisnosti. Vse to prispeva k ugodni socialni klimi v oddelku oz. skupini, k vzpostavljanju ravnotežja med sodelovanjem in tekmovanjem pri socialnem učenju (Kurikulum za vrtece, 1999).

Za socialno učenje so pomembne vse izkušnje in socialne interakcije v vrtcu, ki jih je otrok v vrtcu deležen. V kurikulu je poudarjeno, da se otrok ne uči le na osnovi načrtovanih in s strani vzgojiteljice usmerjenih dejavnosti. Za učenje so pomembne igra, dnevna rutina in druge vsakodnevne dejavnosti, ki si jih otrok sam izbere, tudi tistih, ki zadevajo polje t. i. prikritega kurikula. Otroci se največ naučijo, kadar preprosto komunicirajo z vrstniki in odraslimi. Otroci v vsakodnevnih aktivnostih pridobivajo socialne izkušnje. Te aktivnosti pa si izbirajo in načrtujejo sami, lahko pa jih spodbudi vzgojiteljica, vendar jim mora pustiti izbiro in individualno izražanje.

SOCIALNO UČENJE

Kot je bilo že v uvodu omenjeno, se razvoj socialnega učenja pri otroku začne najprej v njegovi družini. Odnos med otrokom in staršem omogoči otroku varnost in zaščito, pridobivanje znanja in veščin. Varnost in zaščito pa mora otrok čutiti tudi v vrtcu. Pridobivanje znanja in veščin pridobiva, ko opazuje vedenje, dejanja drugih. V obdobju malčka (od drugega leta starosti) postanejo medvrstniški odnosi bolj pogosti in bolj kompleksni. Proti koncu drugega leta preživijo otroci več časa v družabni kot individualni igri. V predšolski dobi otroci med sabo komunicirajo in delijo spoznanja o svojih dejavnostih. Sodelujejo v igrah vlog in zmožni so se pogovarjati o pravilih

igre. V tem obdobju se socializacija poveča. Medvrstniški odnosi dajo otroku možnost, da se nauči tistih spretnosti, ki jih lahko pridobi le med enakimi, to so sodelovanje, delitev stvari, reševanje konfliktov, zmožnost ustreznega komuniciranja ipd.

NAMEN SOCIALNEGA UČENJA

Namen socialnega učenja je uspešno vključevanje otroka v določen socialni prostor in učenje uspešnega sodelovanja v tem prostoru. Jedro socialnega učenja je razvijanje socialnih veščin. To so oblike vedenja, ki so v pomoč pri uspešnem vključevanju v različne socialne skupnosti in sodelovanju v njih. Omogočajo ustrezno socialno sporazumevanje: oseba hkrati upošteva lastne in sogovornikove potrebe, čustva, interese. Otroku dobro razvite socialne veščine omogočajo uveljavljanje svojih želja na takšen način, da drugi pri tem niso oškodovani. S socialnim učenjem želimo doseči, da bi otroci brez težav sprejemali nove socialne vloge, se vključevali v nove kolektive ter pri tem uporabljali izkušnje in sposobnosti za sodelovanje. (<http://www.shrani.si/f/10/05/3CrD8vod/program-soc.učenja>).

Najboljši način socialnega učenja so socialne igre.

SOCIALNE IGRE V VRTCU

Ena od metod socialnega učenja so socialne igre, v katerih se otroci naučijo socialnih veščin. S pomočjo socialnih iger razvijamo intelektualno, emocionalno in socialno plat otrokove osebnosti ter vzpodbujamo ustvarjalnost. S pomočjo socialnih iger lahko posameznik bolje spozna sebe, svoje potrebe in čustva ter tako izboljša komunikacijo s samim seboj in z drugimi. S tem, ko se naučimo

kaj novega o sebi, lažje sprejemamo mnenja, občutke in vedenja drugih, smo strpnější do drugih, poleg tega pa vsi ti dejavniki pripomorejo tudi k oblikovanju pozitivne samopodobe. Rezultat uspešnega učenja je socialna kompetenca. To je skupek vedenj, veščin, ki otroku pomagajo vključiti se v socialno okolje. Socialno kompetentna oseba ima pozitivno samopodobo in veliko socialnih spretnosti (sodeluje z drugimi, uspešno rešuje konflikte ipd.). Otroci v vrtcu naj bi razvili naslednje socialne veščine: znati se igrati (upoštevati druge), tvegati (približati se in sodelovati), sodelovati (deliti, vključevati druge), zavzeti se zase (preprečiti, da bi te drugi jezili). Pri konstruktivnem reševanju konfliktov je pomembno poslušanje, izražanje namesto potiskanja lastnih občutkov, jasno izražanje potreb in želja, sposobnost iskanja različnih možnosti reševanja konflikta ipd.

Med izvajanjem socialnih iger nastajajo interakcije in socialni odnosi z drugimi, od katerih se veliko naučimo. Socialne igre omogočajo otrokom, da se med seboj spoznavajo ter poslušajo drug drugega, razumejo in se vživljajo v drugega, sprejemajo in rešujejo konfliktna situacije ter namesto tekmovanja gradijo odnose sodelovanja. Od vseh metod učenja se ravno z igrami omogoči boljše sprejemanje drugih, strpnost, spoštovanje občutkov in vedenja drugih članov skupine. Vzgojiteljem ali drugim pomagajo socialne igre vzpostaviti bolj enakopravne in neposredne stike z otroki. Omogočajo jim, da vsakega posameznika spoznajo in se vanj vživijo. Otrokom omogočajo medsebojni stik in povezovanje, razvijejo se solidarnost, medsebojna pomoč in upoštevanje različnosti. Zavrnjene in neopazne otroke lahko socialne igre pomagajo vključiti v skupino, drugim otrokom pa sprejeti take posameznike. Otroci se tako naučijo ceniti edinstvenost in drugačnost, vključujejo v svoje življenje drugačnost in raznolikost kot nekaj pozitivnega, se dopolnjujejo, spoznavajo medsebojno odvisnost kot osnovo za sodelovanje in si prizadevajo za skupne cilje (<http://www.shrani.si/f/10/05/3CrD8vod/program-soc.učenja>).

KAJ SO SOCIALNE IGRE

S pomočjo socialnih iger otroci pridobivajo nove izkušnje. Z njimi preizkušajo različne vloge s katerim se srečujejo v življenju. Socialne igre potekajo v skupini, v kateri je zagotovljena varnost v obliki zaupanja. Socialne igre so lahko tudi družabne igre, vendar moramo z opazovanjem otrok med igro in po koncu igre s pogovorom o tem, kaj se je med igro dogajalo z otroki in med otroki, dvigovati raven samozavedanja in socialne senzibilnosti. So igre, s katerimi lahko vplivamo na potek socialnega učenja ter razvijamo socialne občutljivosti. Vsaka socialna igra mora imeti svoj odnosni namen. Z njimi naj bi vzgojitelj prišel do globljih spoznanj in odkritij.

VRSTE SOCIALNIH IGER

Med socialne igre sodijo:

- Igre razvijanja samopodobe
- Igre spoznavanja sebe in svojih zmožnosti
- Igre prepoznavanja lastnih potreb
- Igre spoznavanja in ravnanja z lastnimi čustvi
- Igre osvajanja socialnih veščin
- Igre spoznavanja, predstavljanja
- Igre grajenja skupinske identitete
- Igre sodelovanja
- Igre reševanja sporov
- Igre strpnosti
- Igre osvajanja čustvenih kompetenc
- Prepoznavanje lastnih čustev
- Prepoznavanje čustev drugih
- Obvladovanje lastnih odzivov
- Sprostitvene igre
- Igre meditacije
- Dihalne vaje
- Tehnike sproščanja

Paziti moramo, da za nastalo situacijo izberemo primerno socialno igro. Igro moramo dobro poznati, saj z njo želimo doseči zastavljen cilj in pozitivne rezultate.

ZAKLJUČEK

V predšolskem obdobju je pomembno, da strokovni delavci načrtujejo dejavnosti, ki pri otroku spodbujajo in razvijajo socialne spretnosti. Otrokom ponudimo situacije, v katerih otroci preizkušajo svoje ravnanje, spoznavajo

sebe in druge, pridobivajo informacije o ustreznosti ravnanja in se učijo drug od drugega (Čas, 2008).

Naloga vzgojiteljev je, da imajo pravo mero razumevanja za otroško igro ter da na ustrezen način tudi vzpodbudijo otrokovo ustvarjalnost v igri. Vloga vzgojiteljice je, da uporabi različne strategije, ki podpirajo otrokova prizadevanja in željo po vključitvi v igro s svojimi vrstniki ter da v različnih oblikah posreduje podporo pri igri otrok (prav tam, str. 44).

Znano je, da se otroci naučijo največ skozi igro. Skozi igro pridobivajo največ socialnih izkušenj. Naloga vzgojitelja je, da otrokom v vrtcu nudi prijeten prostor za brezskrbno igro s sovrstniki. Ustvariti mora tudi pozitivno klimo ter počutje zaželenosti in varnosti. Otrokom moramo pomagati, da razvijejo ustrezne socialne spretnosti, ki jim bodo v pomoč pri doseganju ciljev. Vzgojitelji imamo odprte roke glede načrtovanja dejavnosti, v tem primeru oblike učenja socialnih interakcij in spretnosti, in morda ravno tukaj velja rek, da je zgled otrokov najboljši učitelj.

Literatura:

1. Čas, M. (et al.) (2008). Socialne interakcije v vrtcu. Ljubljana: Supra
2. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in urad RS za šolstvo
3. <http://www.vrtci-brezovica.si/index.php/k2-extra-fields/svetovalna-sluzba/49-svetovalna-sluzba/111-objavljeni-clanki>
4. <http://www.shrani.si/f/10/05/3CrD8VOd/program-soc-ucenja.doc>

SODOBNI PRISTOP K TEHNIČNIM VSEBINAM V OSNOVNI ŠOLI / Avtorica: mag. Andrejka Zver / OŠ Beltinci, Dobrovnik

Kako pri današnjih otrocih doseči zanimanje za nekaj novega oz. še neraziskanega? Robot je vsekakor nekaj, kar pri otrocih spodbudi domišljijo, saj se z njim večinoma prvič srečajo v risankah, kjer je robot vsemogočna pojava, ki lahko naredi karkoli. Zato je ta vpliv tako močan tudi še pozneje, ko so otroci že nekoliko starejši. V šoli učence najprej pritegne predvsem dejstvo, da je to vsekakor nekaj še neraziskanega, kar vsekakor tudi drži. In ravno ta radovednost je tista, ki nam daje možnost pridobivati z učenci nova znanja.

Uporaba robotov pri pouku je še vedno slabo razširjena, čeprav so na razpolago različni kompleti za delo z njimi. Obstaja več različnih verzij, s katerimi lahko popestrimo pouk pri naravoslovnih predmetih in eden izmed uporabniku prijaznejših je vsekakor didaktični komplet Lego Mindstorms vsem znanega podjetja igrač Lego. Komplet daje možnosti uporabe na nivoju osnovne šole, srednje šole in fakultete, in sicer v smislu prirejenih različnih nivojev zahtevnosti programiranja. Medtem ko programiranje na ravni osnovne šole poteka v programskem okolju Lego Mindstorms EV3, srednješolci lahko uporabljajo slednjega ali programski jezik MATLAB, ki je nekoliko zahtevnejši, saj uporablja programski jezik C++, študentje pa uporabljajo v glavnem MATLAB, ki že omogoča izdelavo simulacij. Prav tako potekajo vsako leto tudi tekmovanja na različnih nivojih programiranja.

Kako na zanimiv in zabaven način učence navdušiti za naravoslovje in tehniko? Eden izmed načinov je zagotovo možnost skozi novo področje – robotike, ki nam s pomočjo Lego Mindstorms in drugimi orodji Lego Education odkriva nove možnosti posegati po naravoslovnih zakonitostih. Večina hobijev in aktivnosti v prostem času je vezana na področje športa, umetnosti, humanistike ali družboslovja. Raziskave kažejo, da so tehnični hobiji v naši družbi zastavljeni, kar je eden od vzrokov za manjšo priljubljenost tehničnih študijev in tehničnih poklicev in se kaže v velikih težavah pri pridobivanju kadrov za delo v gospodarstvu. Naša naloga je torej pokazati, da so matematika, logika, fizika in tehnika enako kreativna področja, na katerih se dogaja veliko

zanimivega in zabavnega. Aktualen, zelo priljubljen in učinkovit način za osvajanje naravoslovno matematičnega, logičnega in tehniškega načina razmišljanja je robotika. Poseben poudarek je seveda na spodbujanju ustvarjalnosti in inovativnosti, saj je robotika že sama po sebi namenjena družbenemu in gospodarskemu napredku.

Delo z roboti je v vsakem pogledu zelo zanimivo ter privlačno in tako kot pri vsaki novi oz. manj znani stvari začetek ni enostaven. Zahteva skupek različnih dejavnosti, pa tudi različnih znanj. Delo z roboti je zabavno, zahteva pa veliko priprav oz. dela, tako z materialnega kot tudi s strokovnega vidika. Izvajalec mora biti dobro strokovno pripravljen v smislu novih znanj s področja programiranja, ki si jih kot učitelj naravoslovnega predmeta, če nisi učitelj računalništva, predhodno ne dobiš.

Delo z robotki poteka skozi več povezanih dejavnosti, ki se med seboj dopolnjujejo oz. nadgrajujejo. Izkušnje kažejo, da je delo najučinkovitejše, če poteka v tandemu ali v skupinah po tri učence, torej je zaželeno sodelovalno učenje oz. delo. Že dr. Sir Ken Robinson je dejal, da se največ naučimo v skupinah, saj je sodelovanje ključ za rast.

Naše delo se nanaša predvsem na mobilne robote, ki sledijo črti in sproti rešujejo ovire na poti. Poleg vožnje po progi raziščemo še različne možnosti robota, saj s priklopom različnih tipal robota dejansko spremenimo v različne merilne naprave in zelo učinkovit učni pripomoček pri različnih predmetih (fizika, tehnika, glasba, naravoslovje ...)

Načrtovanje in izdelava delovne površine

Izdelava oz. sestavljanje mobilnega robota

Programiranje mobilnega robota

Tekmovanje

Raziskave School Education Gateway ugotavljajo, da imajo učitelji največji vpliv na učenčevo pridobivanje znanja v šoli. Z drugimi besedami, za dobrega učenca je potreben dober učitelj. Kakšen je dober učitelj?

Strokovno znanje in spretnosti, značajske lastnosti in učiteljev odnos do življenja in dela so nedvomno pomembni elementi. To velja tudi ta številne druge

poklice. Nekateri pravijo, da morajo učitelji dobro poznati snov, ki jo poučujejo, in vedeti, kako jo poučevati. S tem se lahko strinjamo, a ne odgovorimo na številna vprašanja in izzive učiteljskega poklica v barvitih razredih, ki so mešanica različnih socialnih, ekonomskih, kulturnih in jezikovnih dimenzij.

Moje izkušnje pri delu z učenci, ki jih zanimajo naravoslovna znanja, kažejo

dobre rezultate še zlasti zaradi dela v tandemu oziroma manjših skupinah. Kljub začetnemu strahu pred neznanim in posledično morebitnim neuspehom ti učenci trdno delajo in dosegajo visoko zastavljene cilje korak za korakom. Učenci čutijo pripadnost skupini in pomembnost njihovega dela, zato je delo z njimi osebno zadovoljstvo tako za učitelja kot za součenca.

PODJETJA IN IZOBRAŽEVALNE INSTITUCIJE Z ROKO V ROKI - STROKOVNO USPOSABLJANJE IN DVIG POKLICNIH KOMPETENC UČITELJEV V PODJETJU

/ Avtorica: Vesna Trančar, dr. znanosti – programa »Ekonomija in poslovne vede« / ŠC Ptuj

Kako ustvariti aktualno izobraževalno okolje in kako v izobraževalnem procesu prepričati mlade, da so znanje, ustvarjalnost, pro-aktivnost, vztrajnost in čustvena inteligenca tiste lastnosti, ki vplivajo na človeški potencial in odločajo o zaposljivosti, zlasti generacij Z, je vprašanje vsakega pragmatično usmerjenega učitelja. Da pa učitelj lahko razvija kompetence pri učencih, se jih mora tudi zavedati in poznati. Najlažje jih na učeče se prenaša takrat, ko izhaja iz svojih izkušenj in refleksij o delu v podjetju in poučevanju na šoli.

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNE INSTITUCIJE NISO EDINI TVOREC ZNANJA

Pomembna komponenta, na katero že leta opozarjajo vzgojno-izobraževalne institucije, je, da šola ni edini tvorec znanja, zato je povezanost med teoretičnim in praktičnim znanjem nujna.

Povezovanje teoretičnega in praktičnega znanja lahko sicer res dosežemo z interdisciplinarnostjo, avtentičnim poukom in problemskim učenjem, vendar se poraja vprašanje, ali je trenutno delovanje v šolskem okolju, pri katerem je največji poudarek eksplicitno znanje, dovolj, da mlade pripravimo na dejanske življenjske situacije. Zaposljivost že danes ni več odvisna zgolj od trenutnega znanja posameznika, temveč od tega, kar bo najbolj verjetno, da se bo posameznik naučil v najkrajšem času. Pravilna kombinacija ljudi, znanja in tehnologije so namreč ključ do uspeha tako za podjetja kot tudi za tiste, ki v njem delujejo. Zaradi slednjega je treba v sam pouk vključevati aktualne probleme iz okolja, skrbeti za implementacijo praktičnih izkušenj v teoretični del izobraževanja in ohranjati izmenjavo znanj med podjetji in izobraževalnimi institucijami ter razvojno-raziskovalnimi institucijami. Navsezadnje se je treba zavedati, da informacijska postmoderna družba poleg uporabnosti znanja poudarja tudi védenje, kako pridobiti potrebno znanje. S transparentnim uvajanjem praktičnih novosti in dobrih praks izpeljanih projektov v izobraževalne procese lahko dijaka oz. študenta izoblikujemo v kompetentnega, kreativnega in odgovornega posameznika, ki bo na svetovnem trgu delovne sile lahko konkuriral pri hitrem

preizkušanju in razvijanju svojih znanj in spretnosti.

Trajno medsebojno sodelovanje med podjetji in izobraževalnimi institucijami obstaja v sekundarnem in terciarnem izobraževanju v obliki delovne prakse, ki predstavlja tudi redno študijsko obveznost dijaka oz. študenta. Tako se pospeši prenos znanja, krepi razvojno delo dijakov in študentov ter se jih pripravlja na samostojno karierno pot. Povezanost izobraževanja z delovnim okoljem je že v času študija pomemben del pridobivanja in razvijanja specifičnih strokovnih kompetenc, ki so usmerjene k večji zaposljivosti diplomantov, saj omogočajo prenos pridobljenega znanja in informacij v prakso. Praktično usposabljanje v podjetjih in drugih institucijah nadgrajuje že pridobljeno teoretično znanje in razprostira možnosti preizkušanja avtentičnih učnih situacij, vpogleda v realne delovne razmere in pogoje dela. Obenem omogoča presojo podjetja skozi oči učečega se dijaka oz. študenta, kar vpliva tudi na poznejše odločitve o izbiri poklicne poti. Neposreden stik dijaka oz. študenta z realnimi delovnimi nalogami in operacijami nedvomno omogoča prepoznavnost kompetenc, znanj in veščin, ki jih trg potrebuje, in skozi njih tudi možnost samoocenjevanja.

DVIG POKLICNIH KOMPETENC UČITELJEV

Ker danes velja, da je vse nestabilno in dinamično, in da je nekaj, kar smo se v času izobraževanja naučili, v stvarnosti hitro zastarano, se mora učitelj tej dinamiki prilagoditi. Biti mora konstruktiven in se tudi sam nenehno učiti. Postati mora vzvod za

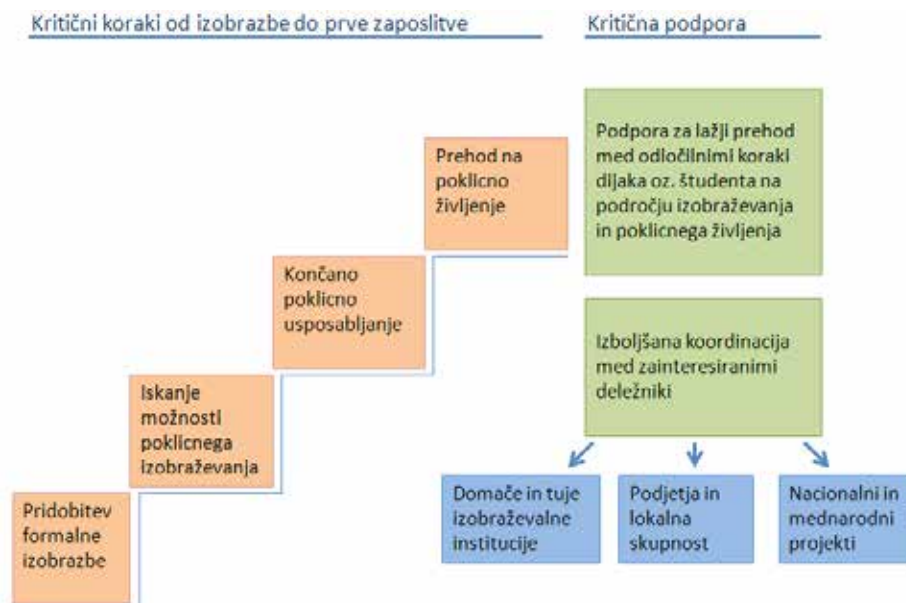
iskanje novega, boljšega, usmerjenega v prihodnost. Prepoznati mora motive za učenje določenih vsebin in jih čim bolj slikovno umestiti v učne vsebine.

Kakšne možnosti za kakovostno obvladovanje družbenih sprememb in sledenja sodobnim poslovnim praksam pa ima učitelj? Veliko možnosti za kontinuirano vključevanje v realne, praktične in aktualne projekte v podjetjih učitelji srednjih poklicnih in strokovnih šol nimajo. Boniteto iz tega naslova uživajo profesorji na univerzah; sodelovanje med univerzo in gospodarstvom je bolj poglobljeno, ciljno usmerjeno in trajnostno naravnano. Na univerzitetni ravni se lahko cilji za soustvarjanje in povezovanje znanosti, izobraževanja, gospodarstva ter širšega družbenega okolja z aktivnim, inovativnim, kreativnim in podjetniškim sodelovanjem ne le študentov, temveč tudi profesorjev, uresničujejo na nacionalni in mednarodni ravni. Tako sledijo prepričanju naprednih multinacionalk, da je v družbi znanja človeški kapital najpomembnejši.

Slika 1: Učiteljevi viri znanj in kompetenc

Vir: Educational Technology (2017)

Slika 2: Ključni koraki pri izobraževanju in poklicnem življenju mladega človeka
Vir: Prirejeno po Bedürftig (2015)

Usposabljanje učiteljev, ki strokovno plemeniti znanje in nadgrajuje kompetence učiteljev srednjih poklicnih in strokovnih šol, ponuja tako imenovani program »Dvig poklicnih kompetenc učiteljev«. V programu je izpostavljen cilj, ki se kaže v pridobivanju novih znanj in možnosti za povezovanje učne snovi s primeri iz prakse ter pridobivanju novih izkušenj, zlasti socialnega kapitala za širjenje zaposlitvenih možnosti vseh v program vključenih udeležencev. Izhodišče programa je povezovanje izobraževanja in gospodarstva na temelju posebne oblike krožnega zaposlovanja. Ta učiteljem srednjih poklicnih in strokovnih šol omogoča, da se usposablja v realnem delovnem okolju; tako lažje ohranjajo korak z razvojem tehnologij, novih organizacijskih oblik in metod dela ter sledijo spremembam na strokovnem področju in temu prilagajajo poučevanje. Le z nadgradnjo kompetentnosti, strokovne usposobljenosti učiteljev in drugih nosilcev izobraževalnega procesa lahko trajno zagotavljamo kakovost izobraževanja v srednjih poklicnih in strokovnih šolah ter ohranjamo dinamičen koncept učenja.

Usposabljanje v realnem delovnem okolju ima med drugim tudi sinergijske učinke. Na eni strani učitelji ob permanentnem vključevanju v nacionalne projekte, izobraževanja in

aktivnosti mednarodnih razsežnosti nadgrajujejo, dopolnjujejo in osvežujejo svoja znanja. To ne velja zgolj na pedagoški ravni, marveč tudi na strokovni. Na drugi strani pa imajo podjetja, ki so odprta za partnersko sodelovanje z izobraževalnimi institucijami in sprejemajo učitelje tudi na večmesečno usposabljanje, idealno priložnost za izpeljavo specifičnih projektov, pri katerih se potrebuje več akademskega znanja in veščin. Podjetja imajo pri sodelovanju z izobraževalnimi institucijami idealno priložnost, da lahko učitelju neposredno podajo svoja priporočila o tem, katera znanja, veščine, kompetence, spretnosti pri dijakih oz. študentih pričakujejo in katerih novodobnih mehkih veščin jim najbolj primanjkuje.

NAMESTO SKLEPA

Današnja družba in gospodarstvo daje ta prednost hitrim rezultatom, ki jih je mogoče predvsem tržno izkoristiti. Da lahko tej hitrosti sledimo, so potrebne kompetence, spretnosti in prilagodljivost nenehnim spremembam, prav tako pa sposobnost agilnega razmišljanja in vseživljenjska zavezanost posameznika k učenju in učljivosti. Adekvatno temu se zahtevnost pedagoškega procesa in dela učiteljev skozi leta povečujeta, saj je učitelj prvi in pogosto edini, ki pri učencih razvija oz. nadgrajuje omenjene veščine, jih

pripravlja na fleksibilnost in prilagodljivost v delovnem okolju. Da bo lahko učitelj pri učencih udeležil razvoj tako formativnih kakor tudi neotipljivih oz. tihih znanj, mora v pedagoški proces kontinuirano vnašati praktične izkušnje, poskuse in novosti. Za slednje je treba imeti tudi stik z realnim delovnim okoljem, to je s podjetji in razvojno-raziskovalnimi institucijami. Ob tem je treba opozoriti na dejstvo, da je to možno le, če uresničimo določene pogoje, med katere zagotovo spada izboljšanje odzivnosti vzgojno-izobraževalnega sistema na potrebe trga dela, omogočanje lažjega prehoda iz izobraževanja v zaposlitev ter krepitev kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja tudi z dopolnitvijo učnih načrtov, metod dela in razvojem sistemov za učenje na delovnem mestu. Navsezadnje bodo v skladu z razvojem digitalizacije in spremenjenim načinom poslovanja v podjetjih nujni tudi hitri premiki na področju kreiranja novih poklicnih profilov ter temu prilagoditve novih izobraževalnih programov. Denimo, izobraževanja za naziv direktorja digitalnega razvoja še ni, čeprav potreba v hitro razvijajočih se panogah že obstaja.

Če bomo sledili partnerskemu sodelovanju med gospodarstvom in izobraževanjem, bomo s skupnimi močmi premikali meje razvoja in uspešnosti delovanja družbe, gospodarstva in posledično vsakega izmed nas.

Literatura in viri

- Bedürftig, Malte et al. 2015. How business and government can bring young people into work . prirejeno po: <http://www.mckinsey.com/industries/public-sector/our-insights/how-business-and-government-can-bring-young-people-into-work> (27. 3. 2017)
- Blignières-Légeraud et al. 2002. Validation of competences and the professionalisation of teachers and trainers. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Educational Technology. Connected Teaching Builds New Competencies and Expertise. Prirejeno po: <https://tech.ed.gov/netp/>

- teaching-prepare-and-connect/ (23. 3. 2017)
- Jerina, Barbara. 2011. Konstruktivistične vzgojno-izobraževalne prakse. Univerza v Ljubljani. Fakulteta za družbene vede.
- Kunter, Mareike. 2013. Professional competence of teachers: Effects on instructional quality and student development. *Journal of Educational Psychology*, Vol 105(3), str. 805–820.
- Peklaj, Cirila. 2009. Učiteljske kompetence in doseganje vzgojno-izobraževalnih ciljev v šoli. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Univerza v Ljubljani. 2017. Sodelovanje z gospodarstvom in širšim družbenim okoljem. Povzeto po: https://www.uni-lj.si/sodelovanje_z_gospodarstvom_in_sirsim_druzbenim_okoljem/ (17. 3. 2017)
- Visoka šola za upravljanje in poslovanje novo mesto. 2013. Priročnik za mentorje študentom na strokovni praksi. Povzeto po: http://fupi.vsnm.si/uploads/pripone/razno/prirocnik_za_mentorje_studentom_na_strokovni_praksi.pdf (12. 1. 2017)
- Žnidarič, Helena et al. 2015. Poročilo o izvedbi programa Dvig poklicnih kompetenc učiteljev. Ljubljana: Center RS za poklicno izobraževanje. Povzeto po: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vs/Gradiva_ESS/DPKU/DPKU_Porocilo.pdf (23. 3. 2017)

TKANJE PRIJATELJSKIH VEZI / Avtorica: Dragica Kumer, razredničarka 3. razreda / OŠ Ivana Cankarja, Ljutomer

Učenci 3. a razreda Osnovne šole Ivana Cankarja Ljutomer smo se prijaviili na sodelovanje pri mednarodnem projektu »Tkanje prijateljskih vezi«, ki je potekal pod naslovom »Podari igračo za nasmeh«. Sodelovali smo pri zbiranju igrač, ki smo jih opremili še z lepimi mislimi in sporočili za otroke in prijatelje iz Bosne in Hercegovine.

V razredu smo se najprej pogovorili o svojih družinah. Otroci so pripovedovali o veselju in sreči, ki vlada v njihovih družinah. Prišli smo do spoznanja, da tudi v naših družinah ni vse lepo, da so med družinami lahko velike razlike. Seveda so otroci povezali svojo srečo z materialnimi dobrinami, igračami. Pogovorili smo se na otrokom razumljiv način, da ni vsa sreča le v igračah, da veliko več kot to pomenijo lepi odnosi med družinskimi člani, pogovori, sprehodi ... Spomnila sem jih na prebrano pravljico o grdem račku, v kateri je mama raca na svojega račka gledala s srcem in ga videla kot najlepšega, čeprav je bil za druge grd.

Nato smo pogovor preusmerili na otroke drugih dežel. Za veliko otrok po vsem svetu je izključenost del njihovega vsakdanjika. Otroci se soočajo s predsodki, so neenakovredni zaradi njihovega spola, njihovega porekla, njihove bolezni, da marsikdaj ne morejo živeti s svojimi starši ali pa so

preprosto zaznamovani zato, ker so revni.

Otroci so pripovedovali o oddajah, ki so jih videli po televiziji, kako živijo otroci drugje. Pogledali smo nekaj kratkih prispevkov otrok iz Afrike in drugih revnih dežel. Prebrala sem jim nekaj njihovih zgodbic. Tako smo prišli do ugotovitve, kako je lahko otroško življenje že v mladih letih zelo težko, kaj vse morajo delati, da sploh preživijo. Da nimajo vsi doma, ne hrane ne staršev, ki bi jih objeli za lahko noč.

Nato smo pogovor nadaljevali o otrocih iz Bosne in Hercegovine. Najprej sem jim razložila, katera dežela je to in kako smo bili nekoč povezani med seboj. Prisluhnilo so o življenju teh otrok in da tudi v tej deželi nimajo vsi otroci vsega tega, kar imajo oni sami.

Sedaj sem otroke seznanila, da bomo sodelovali pri zbiranju igrač za te

otroke. Seveda so otroci z veseljem sprejeli to sodelovanje in začeli prinašati svoje igrače. Zbrali smo najmanj sto plišastih igrač, didaktičnih iger in drugih družabnih iger za te otroke.

Nazadnje so otroci napisali svojim prijateljem še lepe želje in misli, ki smo jih zbrali in dodali igračam. Njihove misli so bile:

- Želimo vam veliko lepih in veselih dni.
- Vse lepo in dobro pri vas doma.
- Imejte se lepo in bodite pridni.
- Veliko se smejte in igrajte z našimi igračami.
- Bodite zdravi in veseli.
- Pošiljamo vam lepe pozdrave in želje.
- Bodite nasmejani in razigrani, saj ste otroci kot mi.

Take želje in misli so se seveda še ponavljale, vsi pa smo se na koncu strinjali in bili veseli, če smo lahko podarili majhen nasmešek tem otrokom.

USTVARJALNI GIB V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU / Avtorica: Petra Zupančič, prof. razrednega pouka /

OŠ Domžale

V sodobnem vzgojno-izobraževalnem procesu težimo k celostnemu razvoju otroka. Ustvarjalni gib v vzgojno-izobraževalnem procesu je pomemben za otrokov celostni razvoj in razvoj osebne identitete. Ustvarjalno-gibalne aktivnosti imajo splošen vzgojno-izobraževalni pomen in so pomemben del vzgojno-izobraževalnega procesa. V prispevku smo želeli predstaviti, zakaj je v vzgojno-izobraževalen proces smiselno vključevati umetniške dejavnosti in kako ustvarjalni gib vpliva na otrokov celostni razvoj. Gibalne aktivnosti so namreč tesno povezane z razvojem mišljenja, številne raziskave pa kažejo na to, da gibanje pozitivno vpliva na razvoj kognitivnih in socialnih sposobnosti.

UVOD

V sodobnem vzgojno-izobraževalnem procesu težimo k celostnemu razvoju otroka. Pomembne so metode dela, ki aktivirajo tako um kot tudi telo. Tu se prepletajo miselne, telesne in socialne dejavnosti.

Številne raziskave pri nas in v svetu so nakazale pomemben vpliv ustvarjalnega giba na kognitivni, psihomotorični in socialno-emocionalni razvoj otroka. Prav tako potrjujejo, da ustvarjalno-gibalne aktivnosti krepijo psihične potrebe – občutje moči, svobode, ljubezni in zabave. Ustvarjalno-gibalne aktivnosti imajo splošen vzgojno-izobraževalni pomen in so pomemben del vzgojno-izobraževalnega procesa.

»Zagotovijo odprt razvoj osebne identitete v duhu sprejemanja realnosti mnogoterih življenjskih perspektiv. Ključne dimenzije umetniške izkušnje, ki zagotavljajo status ene od avtentičnih oblik vstopanja posameznika v odnose z življenjskim okoljem in spoznavanje resnice lastnega bivanja, so: imaginacija, metafora, naracija.« (Kroflič, 2007, str. 1)

KAJ JE UMETNIŠKA IMAGINACIJA?

Preden se lotimo obravnave ustvarjalnega giba v vzgojno-izobraževalnem procesu in njegovega pomena za otrokov razvoj in njegov vzgojno-izobraževalni pomen, si pogledajmo, kaj sploh umetniška imaginacija je.

»Po mnenju M. Greene je sredstvo, s katerim dosežemo svet drugega na način, da se živimo v »kot da« sveto-ve, ki so jih ustvarili pisatelji, slikarji, kiparji, filmski režiserji, koreografi in skladatelji, in s tem omogočili nove

perspektive pogleda na življenje.« (Greene, 1995, v: Kroflič, 2007, str. 8) Gre torej za empatijo, vživljanje v zgodbo/posameznika/dogodek. Umetniška imaginacija pridobi na pomenu predvsem v današnjem času, času, ko se veliko govori o družbenih položajih, izključenih skupinah ljudi, osebah s posebnimi potrebami, o drugačnih in odrinjenih ter o strpnosti, človekovih pravicah in predvsem o vključenosti vseh izključenih.

Umetniška imaginacija je vsakemu posamezniku lastna in je odraz njegovih občutkov, čustev in občutij na zunanji svet. Zato lahko potrdimo idejo, da je umetniška imaginacija eno izmed tistih področij dejavnosti v šoli, ki na najbolj avtentičen način posameznika odpira za soočenje z multiplo realnostjo in omogoča odprtost razvoja sebstva kot osrednjega dela identitete (Kroflič, 2007).

USTVARJALNI GIB V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU

Tu bi predvsem radi odgovorili na zastavljeni vprašanji: *Zakaj je pomembno v pouk vključevati tudi umetniške dejavnosti? Kakšen pomen ima ustvarjalni gib pri pouku?*

Gibalne aktivnosti so tesno povezane z razvojem mišljenja. Številni avtorji, med njimi tudi Piaget v svoji razvojni teoriji, gibalnim aktivnostim pripisujejo velik pomen za razvoj intelektualnih sposobnosti. Gibalne aktivnosti, in s tem tudi ustvarjalni gib, naj bi pozitivno vplivale na razvoj intelektualnih, motoričnih in socialnih sposobnosti. Pogosto zasledimo raziskave o ustvarjalnem gibu in pozitivnih vplivih na otrokov razvoj in identiteto. Raziskave

kažejo, da ustvarjalni gib sprošča napetosti, izboljšuje čustveno in fizično stanje, medsebojne odnose in komunikacijo, samopodobo, motivacijo, pozornost, motorične spretnosti in ustvarjalno mišljenje. Prav tako ustvarjalne dejavnosti in aktivnosti pripomorejo k oblikovanju posameznikove identitete in avtentičnosti.

Številne od teh raziskav so sicer metodološko šibke, vendar pa med umetnostjo in splošnim učnim uspehom ter vplivom umetnosti na kognitivno, psihomotorično in socialno-emocionalno področje obstajajo korelacije.

GIBANJE

Gibanje je dogajanje v času in prostoru – ima svoje trajanje in pomeni premik v prostoru. Je ena izmed prvih in osnovnih človekovih potreb. Z gibanjem izražamo občutja, spoznanja, razpoloženja in čustva. Je naraven način izražanja, sredstvo sporazumevanja in komuniciranja (predvsem v zgodnejših letih življenja) ter samozavedanja. Gibanje pozitivno vpliva na vsakogar, spodbuja miselne procese in poživlja telo.

»Gibanje na neki način osvobaja, omogoča izražanje, raziskovanje, komuniciranje, sporočanje.« (Zagorc, 1992, str. 53)

Motorika je v prvih dveh letih otrokovega življenja pokazatelj njegovega psihofizičnega razvoja. Na tej stopnji je otrokovo gibanje spontano (izražanje čustev). V predstavnih fazah v razvoju mišljenja pride tudi do predstavnih ravni v razvoju giba. Na tej stopnji je otrok sposoben obnoviti gibanje brez neposredne gibalne spodbude,

le ob besedni ali nebesedni spodbudi (glasba, slika, predmet). Na tej stopnji razvoja otrok stopi v svet domišljije; gibalno ustvarjanje ima pomembno vlogo v spontanah domišljjskih igrah. V pojmovni fazi razvoja mišljenja je otrok zmožen abstrahiranja bistvenega, vendar le v konkretni situaciji. V gibalnem izražanju daje prednost bistveni značilnosti. Otrokov gibalno izražanje postaja v tej fazi izvirna, lastna in ustvarjalna interpretacija. Z razvojem abstraktnega mišljenja pa se razvijata tudi vedno bolj abstraktna gibalna oblika in plesni izraz. Gib postane simbol, sredstvo, s katerim posameznik izraža svoja čustva (Pogačnik, v: Djurovič, 2007).

Otrok že zelo zgodaj čuti potrebo po gibanju. V primerjavi z odraslim otrok veliko bolj izraža svoje razpoloženje in občutja navzven, medtem ko odrasli skušamo svoja notranja občutja brzdati. Z gibanjem otrok izraža svoje počutje, misli, doživetja, pričakovanja in odnos do okolice.

»Gib je, nasprotno od besede, veliko bolj pomemben v funkciji samoizražanja, ker je jezik v prvi vrsti simboličen, simptomatičnost pa je njegova druga značilnost. Govorjena beseda jasno oblikuje misel, izražen gib pa se običajno nanaša na počutje in čustva ter je spontan.« (Djurovič, 2007, str. 61)

USTVARJALNI GIB

Medtem ko je *gibanje* eno izmed prvih človekovih dejavnosti in osnovna človekova potreba, je *ustvarjanje* njegova najvišja potreba. Pri ustvarjalnem gibu se torej povezuje osnovna in najvišja človekova potreba v novo dejavnost.

Ustvarjalni gib izhaja iz gibanja, ki se je začel pojavljati v različnih področjih umetniškega ustvarjanja v sedemdesetih letih 20. stoletja. Delovne metode povzema iz teoretskih utemeljitev Rudolfa Labana. »Labanov vzgojni ples« temelji na načelih naravnega človekovega gibanja, tu nista pomembni estetskost in oblika giba, temveč povezanost med gibanjem in notranjim doživljanjem ter čustvovanjem.

Gib je sredstvo posameznikovega izražanja in ustvarjanja, kot je zvok v glasbi ali material v likovni umetnosti; plesalec je individualen ustvarjalec, ki z gibanjem izraža svoja čustva in doživetja (Djurovič, 2007).

Gibi izražajo razpoloženje, zato naj učenci z gibanjem izražajo svoja čustva in občutke, pomaga jim pri zmanjševanju in odpravljanju strahu, nemira, razdražljivosti in negativnih občutij. Pomembno pa je, da vsak učenec najde svoj način izražanja in reševanja problemov.

Metoda ustvarjalnega giba je način dela, pri katerem otroci z gibanjem izražajo, oblikujejo in ustvarjajo različne učno-vzgojne vsebine. Ustvarjanje z gibom poteka skozi igro. Otrok pri tej metodi komunicira, ustvarja, se sprošča in uči skozi različne didaktične gibalne, plesne in rajalne igre, socialne igre, različne oblike sproščanja in spoznava vsa predmetna področja skozi ustvarjalno gibanje. Z vključevanjem metode ustvarjalnega giba v osnovno šolo omogočamo otroku učenje z metodo igre in učenje skozi umetnost. Ob takih dejavnostih se otrok razvija celostno (Geršak, 2006).

CILJ USTVARJALNEGA GIBA V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEM PROCESU

Učenci preko ustvarjalnega giba razvijajo gibalne sposobnosti in spretnosti. Gibalne aktivnosti omogočajo razvoj motoričnih sposobnosti (koordinacija, ravnotežje, gibljivost), orientacijo v telesu in prostoru, govor, ustvarjalnost, čut za socialno okolje, pripomorejo k samozavedanju, samospoštovanju in k oblikovanju posameznikove identitete in avtentičnosti.

K metodi ustvarjalnega giba sodijo didaktične gibalne, plesne in rajalne igre, plesna dramatizacija, pantomima, socialne igre, sproščanje. Z vsako od naštetih dejavnosti spodbujamo razvoj določenih otrokovih lastnosti in vsaka prispeva na specifičen način k otrokovi socializaciji (Kroflič&Gobec, 1989).

Breda Kroflič (1999) meni, da pouk z uporabo metode ustvarjalnega giba postane:

- celovit proces doživljanja, gibanja, spoznavanja,
- proces aktiviranja telesnih, čustvenih in duhovnih zmožnosti,
- proces razvijanja ustvarjalnega mišljenja,
- proces komunikacije – besedne in nebesedne,
- proces razvijanja kooperativnega učenja, skupinskega ustvarjanja,
- proces zadovoljevanja potreb po moči, zabavi, svobodi, ljubezni,
- proces zadovoljevanja potrebe po igri, proces učenja skozi igro,
- proces medsebojne strpnosti.

ZAKLJUČEK

Ugotavljamo, da umetniške dejavnosti, kamor sodi seveda tudi ustvarjalni gib, vplivajo na osebni razvoj otroka. Preko umetniških dejavnosti se učenci fizično in psihično sproščajo ter so bolj strpni do sebe in drugih. Gibalne dejavnosti vplivajo tako na ustvarjalnost, ustvarjalno mišljenje kot tudi na motorični in socialni razvoj, kar pa prav gotovo vpliva na boljše medsebojne odnose, samopodobo in nenazadnje na delovanje celotne skupine.

Metoda ustvarjalnega giba v vzgojno-izobraževalnem procesu nadgradi klasične oblike metod poučevanja in učenja. Pri tej metodi se pokaže predvsem večja otrokova ustvarjalnost in avtentičnost, ki je sicer pogosto zastavljena pri verbalnih – frontalnih oblikah poučevanja. Poleg tega ima gibanje zelo pomembno vlogo v življenju; je močno povezano s čustvovanjem in mišljenjem. Otrok veliko bolj kot odrasli in lažje izraža svoje razpoloženje in čustva preko giba. In tu je pomembno, da vsak najde svoj, avtentičen način izražanja.

Če smo omenili, da je umetniška imaginacija ...// »sredstvo, s katerim dosežemo svet drugega na način, da se vživimo v »kot da« svetove ...« (Greene, 1995, v: Kroflič, 2007, str. 8), potem je vrednost umetnosti in vseh umetniških dejavnosti ravno v tem.

Literatura

Djurovič, M. (2007). *Ustvarjalni gib – vzgib pri oblikovanju osebnosti: ustvarjanje skozi gib (ples) kot možen način za razvoj avtentičnosti*. Diplomsko delo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Geršak, V. (2006). Plesno-gibalna ustvarjalnost. V B. Borota, V. Geršak, H. Korošec & E. Majaron. *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Pedagoška fakulteta.

Kroflič, B. & Gobec, D. (1989). *Plesna vzgoja za najmlajše*. Novo mesto: Pedagoška obzorja.

Kroflič, B. (1999). *Ustvarjalni gib – tretja razsežnost pouka*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Kroflič, R. (2007). Vzgojna vrednost estetske izkušnje. *Sodobna pedagogika*, št. 3.

Zagorc, M. (1992). *Ples – ustvarjanje z gibom*. Ljubljana: Fakulteta za šport.

POVEZAVA IZKUSTVENEGA IN SODELOVALNEGA UČENJA PRI TEHNIŠKEM DNEVU / Avtorica: Daniela Čalušič,

prof. razrednega pouka / OŠ Primoža Trubarja, Laško

Izkustveno poučevanje je pomemben del poučevanja. Okolje, ki je okoli nas ponuja veliko možnosti za izkustveno učenje, pa naj bo to povezava z matematiko, slovenščino ali umetnostjo. Vsi se v življenju največ naučimo preko izkušenj, saj preko praktičnih izkušenj pridobivamo nova, uporabna znanja. Prav tako je pomembno tudi sodelovalno učenje. Učenec se iz pasivnega poslušalca spremeni v aktivnega, sodelujočega. Učenec sodeluje s svojimi sošolci, išče informacije, na koncu vrednoti svoje delo, ki ga je v skupini prispeval. Moja izkušnja je, da so mlajši učenci zelo naklonjeni sodelovalnim oblikam učenja.

IZKUSTVENO IN SODELOVALNO UČENJE

Usposobiti učence za vseživljenjsko učenje je cilj osnovnošolskega izobraževanja.

Ta cilj pa potrebuje izkustveno in sodelovalno učenje. Priložnosti za izkustvene oblike dela, je pa ogromno. Učenci se učijo tudi na sprehodu. V naravi lahko štejemo, beremo napise, opazujemo podobnosti in razlike.

- SODELOVALNO UČENJE

Kot učiteljica se zavedam, da so dobri odnosi, sodelujoči odnosi, v življenju zelo pomembni. In temelj sodelovalnega učenja je sodelovanje in ne tekmovanje znotraj skupine. Učenci so v manjših skupinah, vsak v skupini ima pomembno vlogo, med seboj si pomagajo pri doseganju skupnega cilja.

- IZKUSTVENO UČENJE

Izkustveno poučevanje prinaša mnoge pozitivne učinke. Pri učencih se večja notranja motivacija, želja po učenju in odkrivanju nečesa novega. Dosežemo globlje razumevanje snovi, učenci med seboj sodelujejo. Raziskave kažejo, da ima večina učiteljev pozitivno stališče do izkustvenega učenja (Maja Korban Črnjavič, Vlasta Hus 2009, 73 - 75).

Tako smo tudi mi, prvošolčki OŠ Primoža Trubarja, na jesenskem sprehodu opazili ptičje hišice. V dveh učnih urah sprehoda sta se prepletala spoznavanje okolja (opazovanje narave jeseni) in šport (sprehod v naravi). Učencem so bile hišice zelo všeč, opazovali smo podobnosti, razlike, oblike, material in ker smo imeli v kratkem planiran tehniški dan, sva se z učiteljico odločili, da bo vsak izdelal svojo ptičjo hišico.

Tokrat je učenčeva želja naju vodila k oblikovanju dneva dejavnosti.

Pri slovenskem jeziku smo v istem tednu obravnavali zgodbo Peka piškotov. Učenci so opazovali slike, se izražali, sestavljali povedi, potem tudi zgodbo, med tem so poslušali drug drugega. In to zgodbo smo potem doživeli tudi izkušnjsko. Predstavljali smo si, da pečemo piškote in z gibi rok ponazorili peko od začetka do konca. S prstki smo gnetli testo, oblikovali piškote, jih dobro prežvečili... Dosegli smo sproščenost, razgibali smo svoje prstke in telo. Sledili so nasmejani obrazi, učenci so govorili o peki piškotov še nekaj časa po uri slovenskega jezika. In ko sva jih tako opazovali, sva dobili naslednjo idejo za izvedbo tehniškega dne in sicer peka piškotov. Z vso tehnologijo, ki nam je na voljo, komunikacijo med učitelji, imamo v tem času ogromno priložnosti za nove ideje. A včasih je potrebno le prisluhniti svojim učencem in njihovim predlogom.

IZVEDBA TEHNIŠKEGA DNEVA

Nastopil je dan. Pričeli smo z različnimi ugankami, ki so učenčeve misli popeljali na zimo. Poslušali smo glasbo, se pozibavali v razredu kot snežinke v zimskem dnevu.

Spomnili smo se tople, domače kuhinje v zimskih dneh in vonjav po toplih piškotih. Preselili smo se v gospodinjo učilnico, da je bila motivacija učencev še večja. Takoj smo se lotili priprave, si naredili predpasnike, z nasmeškom zavihali rokave in pripravili mehko testo.

1. *Peka kokosovih kroglic z marmelado*
Učenci so se peke lotili po skupinah.

- Prva skupina: testo

- Druga skupina: oblikovanje kroglic
- Tretja skupina: luknjice za marmelado
- Četrta skupina: piškote so nadevali z marmelado.

V skupini so učenci lepo sodelovali, delo je potekalo mirno. Drug drugega so spodbujali.

Ker imamo v razredu tudi učenko z celiakijo, smo pripravili tudi brezglutensko testo. Deklica je delala za svojo mizo, da moka ni prišla v stik z glutenom, dve sošolki sta ji pomagali.

Veliko smeha je bilo ob vsem tem »packanju«. Sledilo je nestrpnost pričakovanje toplih piškotov in pospravljanje gospodinjske učilnice.

Vir 1

SESTAVINE:

- 250 g Pšenična bela moka
- Pecilni prašek
- 120 g Kokosova moka
- 190 g Margarina
- 150 g Beli sladkor
- 1 kos kokošje jajce
- Marmelada

PRIPRAVA

Moko, nožev konico pecilnega praška, kokosovo moko, margarino, sladkor in jajce zgnemo v testo. Oblikujemo kroglice in jih polagamo na pekač, obložen s peki papirjem. Z ročajem kuhavnice naredimo jamico in jo napolnimo z marmelado. Pečemo jih pri 200 stopinjah približno 12 min.

Gospodinjsko učilnico smo skupaj lepo pospravili. Po peki smo se preselili nazaj v matično učilnico. Nato je sledilo delo po skupinah, učenci so prehajali iz skupine v skupino, ko je

Otroci radi delajo z rokami.

Peka človeka utruji.

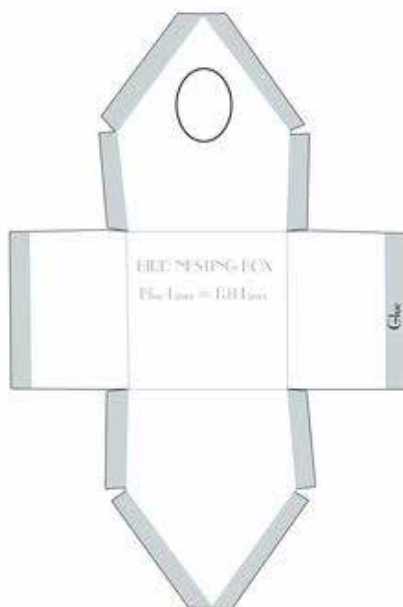

Ptičje hišice

bil izdelek dokončan so se prestavili v skupino z drugim izdelkom. V eni skupini so delali ptičje hišice, v drugi razredni venček, v tretji svečnik in četrti voščilnice.

2. Ptičje hišice

Učenci so že dobro poznali ptičje hišice še od opazovalnega sprehoda. S pomočjo spleta smo si pogledali še nekaj izdelkov ptičjih hišic iz kartona, papirja. Ugotovili so, da lahko tudi sami izdelajo hišico. Nato so učenci izrezali model iz risalnega lista, za streho smo uporabili trši risalni list, ki so ga okrasili z izbrano barvo kolaž papirja. Imeli na voljo različne materiale za okrasitev sten ptičjih hišic. Iz kolaž papirja so izrezovali različne oblike, tudi s pomočjo luknjačev. Učencem sva pomagali pri lepljenju strehe z vročim lepilom. Učenci so se res potrudili in vsaka zase je bila nekaj posebnega. Model hišice

3. Razredni venček za vrata

Kmalu bodo vrata učilnic okrašena z raznimi zimskimi motivi, venčki in

zakaj ne bi sami naredili kakšen skupen, razredni venček.

Učenci so imeli pripravljene modele krogov in časopisni papir. Iz časopisnega papirja so izrezali kroge in le-te nato prerezali na polovičke. Polovičke so zavili in vsak je svojo polovičko prispeval na skupni venček. Z učenci smo dodali še malce zelenja, šipkovih vejic, okrasili s pentljicami in naš razredni venček, bo decembra krasil vrata 1.a razreda.

4. Voščilnice

V četrti skupini so učenci imeli pripravljeno tempera barvo, trši papir za voščilnice, okrasne trakce, bleščice, flomastre. Svoje prstke so spretno odtisnili v obliki venčka na voščilnice. Dodali smo trakce, pentljo, eno lepo misel in voščilnice so pripravljene.

Venček v nastajanju.

Na sredino v krog lahko dodamo kakšno misel.

Okraski

5. Svečniki

V skupini svečnikov so imeli učenci pripravljene kozarce za vlaganje, okrasni pesek, grobo sol, vato, storže in razni okrasni material (bleščice, trakce). Vsak je po svoje okrasil svoj svečnik, dodali smo še čajne svečke in nastali so čudoviti svečniki, ki jih bodo učenci podarili svojim staršem ob decembrskih praznikih.

Dan smo seveda zaključili s sladkanjem, z našimi kokosovimi piškoti. Bili so okusni in po hodnikih šole je dišalo po piškotih, po decembru, po dobri volji. Krasen dan je za nami, deloven in zabaven.

ZAKLJUČEK

Zares deloven in ustvarjalen dan je bil za nami, hkrati pa zelo zabaven.

Vsi učenci so bili ustvarjalni. Delo je potekalo mirno, med seboj so si tudi pomagali, predvsem pri peki piškotov. Vsak je bil odgovoren za svoje delo in vsako delo je bilo pomembno pri doseganju cilja. Cilj je bil dosežen, učenci so pohvalili delo vsakega, vsi so se trudili po svojih najboljših močeh. Dan bi naslednjič nadgradila še z medgeneracijskim sodelovanjem, povabila babice, ki bi nam pomagale pri peki piškotov. Za izdelavo hišic bi morda obiskali še mizarja, ki bi nam pokazal, kako sestavi hišico. Ker smo učitelji pri svojem delu avtonomni, so možnosti za zanimivejši pouk ogromne.

Viri in literatura:

Golob, N. (2006) Vloga doživljenjsko izkustvenega učenja pri doseganju naravoslovnih ciljev okoljske vzgoje

na razredni stopnji. Ljubljana: Filozofska fakulteta, UL - Doktorska disertacija.

Maja Korban Črnjavič, Vlasta Hus (2009) Revija za elementarno izobraževanje. Univerza v Mariboru, let. 2 (št. 1): str. 73 -75

Učni načrt za predmet spoznavanje okolja (2011) Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Vir 1: Moji recepti, 2016. Dostopno na <http://www.mojirecepti.com/recept/kokosove-kroglice-z-marmelado.html>

Vir 2: Sweet Charlie, Ideas for making life sweet, 2013. Dostopno na <http://www.sweetcharli.com/2013/07/paper-bird-houses-whimsical.html>

TEHNIŠKI MUZEJ SLOVENIJE

- ⚙️ DNEVI ZNANOSTI IN TEHNIKE
- ⚙️ DELAVNICE PRILAGOJENE UČNIM NAČRTOM
- ⚙️ PROGRAMI ZA VRTCE, NADARJENE UČENCE IN DIJAKE
- ⚙️ POIZKUSI NIKOLE TESLE IN DEMONSTRACIJE
- ⚙️ TEHNIŠKI, NARAVOSLOVNI IN KULTURNI DNEVI
- ⚙️ DELAVNICE NA VAŠI ŠOLI

Z raznolikimi programi in bogatimi izkušnjami bomo zagotovo popestrili in dopolnili vaše učne ure!

www.tms.si
programi@tms.si

www.belokranjski-muzej.si

METLIŠKI GRAD

film Podobe Bele krajine; razstava Življenje ljudi v Beli krajini od prazgodovine do sredine 20. stoletja;
delavnice in drugi pedagoški programi

SPOMINSKA HIŠA OTONA ŽUPANČIČA VINICA

razstava Župančič – mojster besede; razstava Zaslužni Belokranjci

MUZEJSKA HIŠA SEMIČ

razstava Narava Bele krajine

GALERIJA KAMBIČ METLIKA

razstava Donacija Kambič

Vabljeni k spoznavanju belokranjske kulturne dediščine!

Znanost o vzgoji

O ljubezni, vzgoji in igri z vašim otrokom

**Druga izdaja –
z novim poglavjem.**

Prvi vzgojni priročnik, ki ne pripoveduje o tem, kakšna je najboljša vzgoja, ampak to utemeljuje z znanstvenimi dejstvi.

**KNJIGA, KI VAM BO SPREMENILA
POGLED NA VZGOJO!**

Naročilnica na revijo DIDAKTA

Ime ustanove (oz. ime in priimek) _____
Naslov _____
Pošta _____
E-pošta _____
SI/davčna številka _____
DA NE davčni zavezanec _____
Telefon _____
Kraj in datum _____
Žig/podpis _____

Letna naročnina na revijo DIDAKTA znaša 89,99 EUR za 9 števk (7 enojnih in 2 dvojni).
Posamezna enojna številka stane 11,99 EUR in posamezna dvojna številka 16,99 EUR.

Vsi individualni kupci imajo 50 % popust.
Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov založbe:
Didakta d.o.o., Gradnikova 91a, 4240 Radovljica
Naročila sprejemamo tudi po telefonu (04) 53 20 210 in e-pošti: zalozba@didakta.si.

NAVODILA AVTORJEM ČLANKOV

Članki za revijo naj obsegajo od 9.900 do 15.000 znakov s presledki. Prispevke pošljite po elektronski pošti na naslov revija@didakta.si ali na zgoščenki po pošti na naslov Didakta, d. o. o. Radovljica, Gradnikova 91a, 4240 RADOVLJICA, s pripisom "Za revijo Didakta".
Zaželeno je, da besedilu priložite slikovno gradivo: slike, fotografije, risbe ... Prosimo, da slikovno gradivo pošljete kot samostojno prilogo. Elektronske fotografije ali skenirane slike morajo biti ustrezne kakovosti (10 cm, 300 dpi).
Prispevek opremite s podatki o avtorju – imenom in priimkom, naslovom ustanove, domačim naslovom, telefonsko številko in elektronskim naslovom. Upoštevajte znanstvena oz. strokovna načela pisanja člankov, članek naj bo napisan zvezno in ustrezno strukturiran (naslovljen in smiselno razdeljen na poglavja), navedeni naj bodo citati in uporabljena literatura. Že objavljenih prispevkov ne objavljamo.
Pridržujemo si pravico do manjših sprememb.

Uredništvo revije Didakta

Za založbo
Rudi Zaman

Urednica
Polona Meglič

Uredniški odbor
dr. Natalija Komljanc,
Dora Gobec,
Mojca Grešak,
dr. Justina Erčulj,
dr. Robi Kroflič,
dr. Kristijan Musek Lešnik,
Andrej Antolič,
Matic Pavlič

Časopisni svet
dr. Cveta Razdevšek Pučko,
mag. Teja Valenčič,
Rudi Zaman

Fotografije
avtorji člankov,
foto dokumentacija
uredništva

Oblikovanje
Didakta, d.o.o.

Tisk
Grafika Soča, d.o.o.

Naslov uredništva
Revija Didakta
Gradnikova 91a
4240 Radovljica
tel.: 04 53 20 200
faks: 04 53 20 211
e-pošta: revija@didakta.si
www.didakta.si
Naročnino prosimo
poravnajte na račun
št. 02 068-0016734826,
odprt pri NLB.

Letna naročnina na revijo DIDAKTA znaša 89,99 EUR za 5 dvojnih števk.
Posamezna dvojna številka stane 18,99 EUR.

Revija Didakta sofinancira
Javna agencija za raziskovalno
dejavnost Republike Slovenije.